

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب معلّم (راهنمای تدریس)

ادبیات فارسی

(بخوانیم و بنویسیم)

دوره‌ی راهنمایی تحصیلی پیش‌حرفه‌ای

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : شورای برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه
نام کتاب : کتاب معلّم (راهنمای تدریس) ادبیات فارسی دوره راهنمایی تحصیلی پیش‌حرفه‌ای
مؤلفان : دکتر حسین قاسم‌پورمقدم، شهربانو میرزایی، عشرت لطفی، معصومه والی
مدیر امور فنی و تولید : سیداحمد حسینی
آماده‌سازی و نظارت بر چاپ : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی
تهران: خیابان ایرانشهرشمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت : www.chap.sch.ir

حروفچینی : فاطمه فدایی و الهام عسکری

ویراستار : افسانه حبیب‌زاده

طراح جلد : محمدحسن معماری

صفحه‌آرا : زهره بهشتی شیرازی

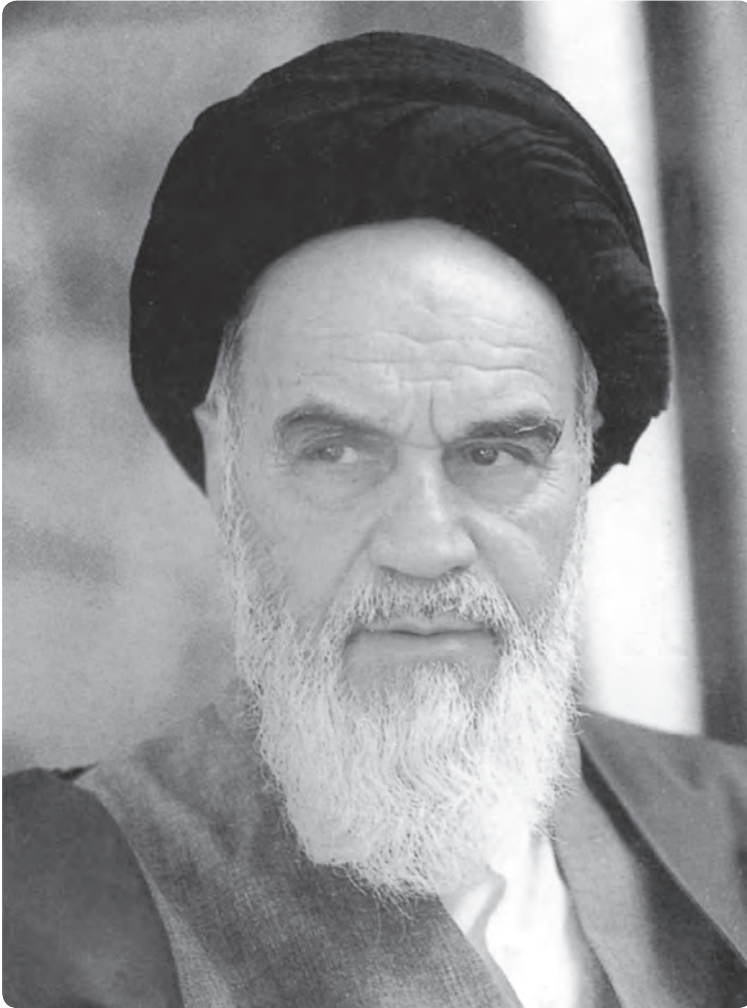
ناشر : سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

نوبت چاپ و تاریخ انتشار : چاپ اول ۱۳۸۹

حق چاپ محفوظ است.

ISBN 964-05-1842-5

شابک ۹۶۴-۰۵-۱۸۴۲-۵

به خدا متوجه شوید، تا دل‌ها به تو متوجه شود.

امام خمینی (ره)

بسم ... الرحمن الرحيم

طراحی و اصلاح سیستم آموزشی، پرورشی و توان بخشی با توجه به رویکردهای نوین آموزشی و در جهت تأمین نیازهای دانش آموزان با نیازهای ویژه از اهداف و وظایف اصلی سازمان آموزش و پرورش استثنایی به شمار می رود.

تأکید بر رویکرد حرفه آموزی در نظام آموزشی نه تنها باعث توانمندتر شدن دانش آموزان با نیازهای ویژه در فرایند تحصیل و یادگیری می شود؛ بلکه مدرسه را نیز در انجام رسالت خویش که همانا آماده کردن دانش آموزان برای زندگی مفید و پویا در جامعه است، یاری می دهد. در این راستا «دوره ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه ای» طراحی شده است که از یک سو زمینه های به فعلیت رساندن استعدادها و توانایی های دانش آموزان با نیازهای ویژه را فراهم می سازد و از سوی دیگر موجب ارتقاء کارآیی نظام آموزشی می شود.

خداوند را شاکر و سپاسگزاریم که این توفیق حاصل شد که نسبت به برنامه ریزی درسی دوره راهنمایی تحصیلی پیش حرفه ای که از انعطاف لازم برای انطباق با انواع توانایی ها و آمادگی ها برخوردار است، اقدام نماییم.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی بر خود واجب می داند از زحمات تمامی عزیزان به ویژه کارشناسان و معلمان مدارس استثنایی و هم چنین سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی و مراکز وابسته، که در این حرکت مهم نقش اساسی ایفا کردند صمیمانه تشکر و قدردانی کند.

امید است معلمان، کارشناسان و صاحب نظران آموزش و پرورش استثنایی با نظر ارزشمند خود در ارتقای کیفی برنامه های درسی ارائه شده، این سازمان را بیش از پیش یاری کنند.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معلم گرامی، همکار عزیز

اکنون که کتاب‌های ادبیات فارسی دوره راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای به چاپ رسیده است بر آن شدیم تا راهنمای معلم آن را تهیه و تدوین کرده و در اختیار شما همکاران گرامی قرار دهیم. ساختار اصلی این راهنما از دو بخش تشکیل شده است.

در بخش اول به تبیین و توضیح ضرورت و اهمیت زبان و ادبیات فارسی، توضیح اهداف و رویکرد حاکم بر برنامه‌ی درسی، اصول حاکم بر تعیین محتوا، ساختار کتاب فارسی، شیوه‌های ارزش‌یابی و ... پرداخته است.

در بخش دوم به بررسی درس‌به‌درس کتاب‌های فارسی هر سه سال تحصیلی پرداخته شده است و همچنین روش‌های تدریس پیشنهادی مطرح شده است.

از آنجایی که آموزش کاری ابتکاری و تجربی می‌باشد، همکاران محترم می‌توانند با توجه به ویژگی دانش‌آموزان خود از روش‌های دیگری استفاده نمایند. ولی آنچه که در کلیه روش‌ها باید مورد تأکید قرار گیرد هماهنگی روش‌ها با اهداف، ویژگی دانش‌آموزان، شیوه‌های ارزش‌یابی و مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری می‌باشد. تردیدی نیست که کاستی‌ها و نقص‌هایی در کتاب نیز می‌توان یافت، که با نگاه نکته‌سنج و دقیق شما و همکاری و همراهی شما اصلاح خواهد شد. منتظر نقطه‌نظرهای شما عزیزان می‌باشیم.

مؤلفان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	بخش اول : کلیات
۲	مقدمه
۳	ضرورت و اهمیت درس زبان و ادبیات فارسی
۴	چگونه دانش آموزان را به درس زبان و ادبیات فارسی علاقه مند سازیم؟
	ارتباط برنامه با اهداف شورای عالی آموزش و پرورش در دوره‌ی راهنمایی تحصیلی
۸	پیش حرفه‌ای
۸	ارتباط برنامه با برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی
۸	رویکردهای حاکم بر برنامه‌ی درسی فارسی راهنمایی پیش حرفه‌ای
۱۰	اصول حاکم بر، برنامه‌ی درسی فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش حرفه‌ای
۱۳	اصول حاکم بر تعیین محتوا
۱۶	اهداف کلی برنامه‌ی درسی فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش حرفه‌ای
۱۹	اهداف برنامه‌ی درسی فارسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای
۲۱	اهداف فرعی (کارکرد ثانویه)
۲۳	جدول وسعت و توالی مهارت‌ها
۳۰	ساختار کتاب‌های فارسی
۴۰	الگوها و شیوه‌های تدریس
۴۹	ارزش‌یابی
۵۳	دانستنی‌های ضروری برای معلم

بخش دوم : بررسی درس به درس

۷۴	بررسی درس به درس سال اول
۷۵	درس اول : خدا زیباست
۷۸	درس دوم : مژده
۸۳	درس سوم : مسجد (با ارائه‌ی نمونه‌ی تدریس)
۸۹	درس چهارم : اتوبوس (با ارائه‌ی نمونه‌ی تدریس)
۹۸	درس پنجم : رسم دوستی
۱۰۲	درس ششم : روز پیروزی
۱۰۶	درس هفتم : ادیسون
۱۱۱	درس هشتم : پرچم
۱۱۵	درس نهم : جایی که خورشید بالا می‌آید
۱۲۰	درس دهم : داستان کتاب
۱۲۴	درس یازدهم : روزنامه
۱۲۸	درس دوازدهم : ای خدای مهربان
۱۲۹	بررسی درس به درس سال دوم
۱۳۰	درس اول : خدای بی‌همتا
۱۳۳	درس دوم : بانک
۱۳۶	درس سوم : زنگ ورزش
۱۴۰	درس چهارم : امانت‌داری
۱۴۳	درس پنجم : درخت صبور
۱۴۷	درس ششم : محمد بن زکریای رازی
۱۵۱	درس هفتم : پروین اعتصامی
۱۵۵	درس هشتم : میهمانی خدا
۱۵۸	درس نهم : کرمان
۱۶۲	درس دهم : عضویت در کتاب‌خانه

۱۶۵	درس یازدهم : کانون
۱۶۸	درس دوازدهم : نیایش
۱۶۹	بررسی درس به درس سال سوم
۱۷۰	درس اوّل : با خدای مهربان
۱۷۴	درس دوم : روز جهانی پست
۱۷۸	درس سوم : مقرّرات عبور و مرور
۱۸۲	درس چهارم : یک روز خوب
۱۸۶	درس پنجم : مرد بازاری و عابر
۱۹۰	درس ششم : ابوعلی سینا
۱۹۴	درس هفتم : سعدی
۱۹۸	درس هشتم : اصفهان
۲۰۲	درس نهم : نوروز
۲۰۶	درس دهم : رایانه
۲۱۱	درس یازدهم : ارتباطات
۲۱۶	درس دوازدهم : نیایش
۲۱۷	

منابع

بخش اوّل

کلیّات

مقدمه

یکی از اهداف اساسی آموزش و پرورش در دوره‌های مختلف تحصیلی، شناسایی و شکوفاسازی استعداد‌های دانش‌آموزان در عرصه‌های مختلف است. بروز استعدادها مستلزم ایجاد شرایط و موقعیت‌هایی است که نظام آموزشی بتواند تحت آن، توانایی‌های ذاتی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه را بشناسند و به ظهور و بروز آنها کمک کنند.

رشد و توسعه‌ی فرهنگی و اجتماعی و ایجاد شرایط برابر برای تمامی کودکان و نوجوانان به منظور دستیابی به عدالت اجتماعی از اهداف عمده‌ی انقلاب اسلامی بوده و خصوصاً در برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی توسعه‌ی اقتصادی و فرهنگی مورد توجه قرار گرفته است. بر اساس ضرورت‌های ذکر شده، زبان فارسی بنابر اصل پانزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، زبان رسمی و کلید فهم ذخایر ارزشمند علمی و ادبی تمدن ایرانی - اسلامی و از ارکان هویت ملی و فرهنگی ایرانیان است. طراحی، تدوین و تجدید نظر اصولی در برنامه‌های درسی و بالابردن کیفیت و کارایی آنها یکی از ضرورت‌های مسلم نظام آموزشی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه است. به کارگیری علمی و عملی اصول و معیارهای دانش برنامه‌ریزی درسی، در طراحی، اجرا و ارزش‌یابی، باعث تعمیق و توسعه‌ی منطقی محتوای مورد نظر می‌شود؛ در نتیجه، امکان تحقق اهداف را افزایش می‌دهد و به همسو شدن محتوا با نیازهای این گروه از دانش‌آموزان و انتظارات جامعه می‌انجامد.

زبان فارسی حافظ وحدت و هویت ملی کشور و سبب اعتلای رشد فرهنگی و اجتماعی مردم میهن ماست. درس فارسی در برنامه‌های درسی دوره‌های تحصیلی از اهمیت فراوان برخوردار است؛ زیرا علاوه بر موارد مذکور در یادگیری دروس دیگر از قبیل ریاضی، دینی، علوم و... نیز تأثیر به‌سزایی دارد.

به منظور تحقق نکات یاد شده و هم‌چنین آموزش، ترویج و گسترش مهارت‌های زبانی، برنامه‌ی حاضر با توجه به رویکردهای نوین آموزشی، علوم زبان‌شناسی، زبان‌آموزی و ویژگی‌های دانش‌آموزان با نیازهای ویژه تدوین شده است و هدف آن، توسعه و تعمیق منطقی یادگیری زبان و مهارت‌های وابسته به آن است. در این جهت، کوشیده‌ایم تا ضمن منطبق ساختن محتوا با نیازها و توانایی‌های دانش‌آموزان، طراحی برنامه‌ی درسی به گونه‌ای باشد که حرکت محتوا از محیط نزدیک دانش‌آموزان

شروع و به محیط دورتر تعمیم یابد؛ به عبارت دیگر، این عامل روان‌شناختی در تنظیم ترتیب و توالی محتوا به‌عنوان یک اصل اساسی همواره مورد نظر برنامه‌ریزان بوده که ابتدا مسائل به‌صورت عینی (ملموس) و سپس انتزاعی (ذهنی) در تدوین ارائه شود.

ضرورت و اهمیت درس زبان و ادبیات فارسی

زبان وسیله‌ی تفهیم و تفاهم و ابزار ارتباطی افراد بشر در جامعه است. هم‌چنین زبان، وسیله‌ای برای نشر و گسترش تمدن و فرهنگ هر جامعه است. انسان به یاری زبان به افکار دیگران پی می‌برد و آنان را از مقاصد و نیت خود آگاه می‌سازد. داشتن زبان گویا، قلم توانا، فهم قوی و گوش حساس با رشد شخصیت رابطه‌ی مستقیم دارد. معلم می‌تواند با پرورش و تقویت قوه‌ی بیان و تحریک ذوق ادبی کودکان، یکی از قوی‌ترین موجبات کامیابی‌های اجتماعی آنان را فراهم آورد و دانش‌آموزان را از همان ابتدا برای حل مسائل زندگی و ابراز شخصیت اجتماعی مجهز و آماده سازند. آن‌ها هم‌چنین می‌توانند با استفاده از فرصت‌های مناسبی که در محیط‌های آموزشی یا خارج از آن به‌دست می‌آید، در جهت تقویت و توسعه‌ی زبان و پرورش شخصیت کودکان گام بردارند.

شنیدن و خواندن ابزارهایی‌اند که به کمک آن‌ها به افکار دیگران پی می‌بریم. گفتار و نوشتن نیز ابزارهایی‌اند که از طریق آن‌ها دیگران را از مقاصد و افکار خود آگاه می‌سازیم.

گسترش زبان و بهره‌گیری از آن در راستای آموزش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه منوط به برنامه‌ریزی صحیح و مدوّنی در این زمینه است. یادگیری زبان میسر نمی‌شود مگر با غنی‌تر ساختن محیط آموزشی و فراهم کردن تجربه‌هایی برای ارتباط مستقیم در محیط؛ بر این اساس، غنی‌سازی محیط خانه و مدرسه در رشد و تکامل دانش‌آموزان و ارتباط با همسالان خود نقشی به‌سزا داشته و موجبات کسب تجارب جدید و توسعه‌ی تفکر و زبان در آنان خواهد بود؛ به همین دلیل، مطالعه و کاربرد اصول، قوانین و یافته‌های علمی در زمینه‌های زبان‌شناسی، روان‌شناسی زبان، روان‌شناسی یادگیری و... برنامه‌ی درسی فارسی را به مبانی علمی متکی خواهد کرد که در نهایت، بهبود فرایند یاددهی - یادگیری و افزایش کارایی نظام آموزشی را فراهم خواهد ساخت.

بنابراین، ضروری است نظام آموزشی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه مبادرت به برنامه‌ریزی محتوای اثربخش و کارآمد در راستای اهداف ترسیم شده‌ی دوره‌های تحصیلی این گروه از دانش‌آموزان کرده و زمینه‌های لازم را در جهت کسب مهارت‌های اساسی زندگی آنان فراهم کند.

چگونه دانش آموزان را به درس زبان و ادبیات فارسی علاقه مند سازیم؟

در آموزش زبان و ادبیات فارسی، ایجاد علاقه و انگیزش یک امر اساسی و بنیادی به شمار می‌رود. واژه‌ی انگیزش در فرهنگ‌های لغت به معنای حرکت و جنبش آمده است و در روان‌شناسی تربیتی از آن به‌عنوان پویایی یا دینامیک رفتار یاد می‌کنند. «انگیزش»، نیرویی است که موجودات زنده را به تکاپو و پویایی وامی‌دارد و قدرتی درونی است که باعث ایجاد و جهت‌یابی رفتار و فعالیت دانش‌آموز می‌شود. هرگاه دانش‌آموز برانگیخته شود تا قطعه شعری بخواند یا آن را حفظ کند یا با دقت و علاقه به توضیحات و بیانات دبیر ادبیات گوش دهد، می‌توان گفت در او نسبت به درس زبان و ادبیات فارسی رغبت و علاقه ایجاد شده است. هر چه زمینه برای ایجاد انگیزه‌ی مثبت فراهم باشد، به همان اندازه، امکان ایجاد علاقه و رغبت میسر خواهد بود؛ بنابراین، انگیزش شرط اساسی برای مطلوبیت فرایند یادگیری - یاددهی درس زبان و ادبیات فارسی است. به عقیده‌ی لوبین، یکی از علمای تربیتی معاصر، ایجاد انگیزش عالی‌ترین روش فرایند یادگیری است. با توجه به این مطالب، می‌توان گفت هر چه انگیزش دانش‌آموز برای یادگیری درس زبان و ادبیات فارسی بیش‌تر باشد، سعی و تلاش او برای دست‌یابی به اهداف زیادتر خواهد بود؛ به همین دلیل، برای موفقیت در امر تدریس بهتر است دبیر ادبیات با شیوه‌های ایجاد انگیزش و علاقه آشنا باشد تا در هدایت جریان سیستم یادگیری نقش خود را به درستی ایفا کند (هدایت و راهنمایی). البته نباید فراموش کرد که انگیزش در برنامه‌ی درسی آموزش زبان و ادبیات فارسی، هم هدف است و هم وسیله. آن‌گاه که دبیر ادبیات قصد دارد دانش‌آموز را به درس فارسی علاقه‌مند سازد، هدف تلقی می‌شود اما زمانی که از آن به‌عنوان ابزاری برای شروع درس جدید استفاده کند، وسیله به حساب می‌آید. هرگاه دانش‌آموز به درس فارسی علاقه‌مند باشد و نسبت به یادگیری آن برانگیخته شود، نه تنها در کلاس درس به‌طور جدی به یادگیری می‌پردازد بلکه بیرون از مدرسه نیز اطلاعات خود را در زمینه‌ی زبان و ادبیات افزایش می‌دهد. برای ایجاد انگیزش و علاقه در دانش‌آموزان نسبت به درس فارسی، از شیوه‌های ابتکاری و ابداعی زیادی می‌توان بهره برد؛ در این قسمت، با توجه به یافته‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی و نتایج تحقیقات آموزشی، به نمونه‌هایی از آن اشاره می‌شود:

۱- برای ایجاد علاقه نسبت به درس زبان و ادبیات فارسی لازم است دانش‌آموز اطلاعات و مهارت‌های پیش‌نیاز درس جدید را قبلاً کسب کرده باشد. در صورتی که او پیش‌نیازهای مقدماتی و لازم را برای نیل به اهداف آموزشی درس بداند، با آمادگی و علاقه‌ی بیش‌تری درس جدید را فرا می‌گیرد. برای تشخیص میزان اطلاعات پیشین دانش‌آموز که در اصطلاح «رفتار ورودی» نامیده

می‌شود، آزمون تشخیصی به کار می‌رود. منظور از رفتار ورودی اطلاعاتی است که دانش‌آموز برای یادگیری درس جدید از قبل آموخته است؛ به این ترتیب، اگر دبیر قبل از شروع تدریس، با اجرای آزمون رفتار ورودی میزان اطلاعات او را بسنجد، تدریس و یاددهی او طبق برنامه و مطلوب خواهد بود و مطلوبیت تدریس به مطلوبیت یادگیری منجر شده و در نتیجه، موجب علاقه‌مندی به درس زبان و ادبیات خواهد شد. در صورتی که معلم ادبیات درس جدید را بدون توجه به اطلاعات قبلی دانش‌آموز شروع کند، نه تنها یادگیری درس معنادار نبوده بلکه علاقه و تمایلی نیز در دانش‌آموز دیده نخواهد شد. در حقیقت، رفتار ورودی، نقطه‌ی شروع تدریس به‌شمار می‌آید و یاددهی بدون توجه به رفتار ورودی سیر طبیعی خود را نخواهد پیمود.

۲- برای ایجاد علاقه و رغبت نسبت به درس زبان و ادبیات فارسی لازم است مطالب محتوای برنامه‌ی درسی و کتاب‌های درسی معنادار و جذاب باشد و با نیازها و تمایلات و علایق دانش‌آموزان هم‌خوانی داشته باشد. در این زمینه، دست‌اندرکاران آموزشی باید مطالب را طوری تنظیم و عرضه کنند که هر درس جدید با مفاهیم زبانی و ادبی پایه‌ی قبلی و بعدی ارتباط منطقی داشته باشد.

۳- برای ایجاد علاقه و رغبت نسبت به درس زبان و ادبیات، فارسی لازم است معلم ادبیات در طراحی آموزشی و اجرای برنامه‌های درسی مهارت کافی داشته باشد. او می‌تواند با طراحی خوب و علمی، مفاهیم و مطالب درسی را برای دانش‌آموزان به خوبی تبیین و تفهیم کند.

الف - پیش از شروع تدریس، هدف‌های درس را برای دانش‌آموزان توضیح دهیم تا بدانند در پایان جلسه از آنان چه انتظاراتی می‌رود؛ بیان اهداف درس به فرایند یاددهی معلم جهت می‌دهد و پیوندی عمیق میان معلم، درس و دانش‌آموز ایجاد می‌کند.

ب- استفاده‌ی به‌هنگام از رسانه‌ها و وسایل آموزشی به روشن شدن مطالب درسی و تفهیم بهتر آن کمک می‌کند. منظور از وسیله‌ی آموزشی، چیزی است که میان معلم و دانش‌آموز ارتباط ایجاد می‌کند. اگر معلم ادبیات به اصول طراحی آشنا باشد، می‌تواند از هر وسیله‌ای برای رسیدن به اهداف تدریس استفاده کند. البته نباید فراموش کرد که نوع و کیفیت رسانه به امکانات نیز بستگی دارد. در هر صورت، استفاده از وسایل آموزشی مناسب در تدریس درس فارسی موجب افزایش علاقه‌ی دانش‌آموزان به این درس می‌شود، آنان را به پاسخ‌گویی و عکس‌العمل مثبت ترغیب می‌کند، موجب تفهیم مطالب درسی می‌شود، اعتماد به نفس آنان را بالا می‌برد و در نهایت، موجب صرفه‌جویی در زمان نیز می‌شود.

۴- برای ایجاد علاقه و رغبت نسبت به زبان و ادبیات فارسی لازم است دانش‌آموزان در فرایند

یاددهی - یادگیری درس فارسی فعال باشند. معلم ادبیات فارسی می‌تواند در کلاس موقعیتی ایجاد کند که دانش‌آموزان با موضوع درسی به‌طور عینی و ذهنی درگیر باشند. وقتی دانش‌آموز در یادگیری درس جدید فعال باشد، هم معلم بهتر آموزش می‌دهد و هم دانش‌آموز احساس مسئولیت و اعتماد به نفس می‌کند. تحقیقات آموزشی نشان می‌دهد که هر چه معلم بیش‌تر متکلم‌وحده باشد و فرصت فعالیت و اظهارنظر را از دانش‌آموزان بگیرد، به همان اندازه رغبت و علاقه‌ی آنان به درس کم‌تر می‌شود. فعال شدن دانش‌آموزان با روش‌های ابتکاری تدریس معلم نیز هم بستگی مستقیم دارد. هر قدر معلم در ارائه‌ی درس از یکنواختی پرهیز کند و با روش‌های متنوع دانش‌آموزان را به‌سوی اهداف درس رهبری و هدایت کند، به همان اندازه، کلاس فعال خواهد شد.

۵- برای ایجاد علاقه و رغبت نسبت به درس زبان فارسی و ادبیات فارسی، لازم است معلم ادبیات تمرین‌ها را با فاصله‌ی زمانی معینی در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد تا آنان هر از چند گاهی تمرین‌های موضوع مورد بحث را انجام دهند؛ این عمل از شدت فراموشی مطالب می‌کاهد و یادگیری مطالب درسی را معنادار می‌کند؛ برای نمونه، در تمرین‌های دستور اگر معلم فقط اوایل یا اواخر ترم، هم گام با کتاب درسی به دادن تمرین اکتفا کند و در جلسات بعدی درباره‌ی آن موضوع تمرینی تعیین نکند، بدیهی است بحث مورد نظر در اثر عدم تکرار فراموش خواهد شد. علمای تربیتی توصیه می‌کنند که باید با فاصله‌ی زمانی مناسبی تمرین داده شود. در این نوع تمرین، دانش‌آموز پس از مدتی فاصله، دوباره با شور و شوق به یادگیری مطلب قبلی رو می‌آورد و در مدت استراحت ذهنی، آموخته‌های قبلی در ذهن او تثبیت می‌شوند.

۶- برای ایجاد رغبت و علاقه به درس زبان و ادبیات فارسی لازم است محیط فیزیکی و روانی و شرایط آموزشی کلاس برای دانش‌آموزان رضایت‌بخش باشد. در این زمینه، کلیه‌ی عوامل محیط آموزشی مؤثرند. معلم ادبیات با توجه به رسالت اصلی خود، یعنی هدایت و راهنمایی باید سعی کند محیط خوشایندی را به‌وجود آورد؛ به همین جهت، تکالیف و تمرین‌ها نباید از توان ذهنی آنان خارج باشد؛ هر چه تمرین‌ها و تکالیف خواسته شده بیش‌تر در راستای اهداف درس باشد و معلم هنگام تدریس، مطالب جدید را با مطالب اندوخته شده در ذهن دانش‌آموزان بهتر مرتبط کند، به همان اندازه، خرسندی دانش‌آموز از کلاس زبان و ادبیات فارسی بیش‌تر خواهد شد. معلم ادبیات باید دانش‌آموز را از نتیجه‌ی کارش آگاه کند؛ در صورتی که مثبت باشد، تأیید و اگر با اشتباه همراه بوده است، اصلاح شود. این امر علاقه‌ی دانش‌آموز را به درس بیش‌تر می‌کند. وقتی معلم ادبیات فعالیت و تلاش دانش‌آموزان را در کلاس ارج بنهد و ارتباط معلم با دانش‌آموزان به نحو احسن و بر پایه‌ی دوستی و

همکاری باشد، علاقه‌ی آنان به درس فارسی بیش‌تر خواهد شد.

۷- به کارگیری مطلوب «ارزش‌یابی» یکی دیگر از شیوه‌های ایجاد رغبت و علاقه به درس زبان و ادبیات فارسی است. هر چه معلم فارسی از آموخته‌های دانش‌آموزان بیش‌تر ارزش‌یابی به عمل آورد، زمینه برای علاقه‌مندی بیش‌تر می‌شود. البته نباید فراموش کرد که خود امتحان و نمره هدف نیست بلکه نتایج و پیامدهای آن مورد نظر آموزش و پرورش است. امتحان مناسب و متناسب با درس در طول ترم باعث می‌شود هم دانش‌آموز از عملکرد و میزان یادگیری خود آگاه شود و هم معلم امکان می‌یابد که کم و کیف تدریس خود را ارزیابی کند. در نظام آموزشی موجود، متأسفانه نمره‌ی امتحانی به‌عنوان هدف نهایی درس تلقی می‌شود. این امر به حدی شایع شده است که دانش‌آموز و معلم هر دو سعی دارند بهترین و بالاترین نمره کسب شود. در درسی مثل زبان و ادبیات فارسی لازم است جنبه‌های ذوقی، تخیلی، مهارتی و... دانش‌آموز نیز مورد نظر باشد؛ به‌گونه‌ای که دانش‌آموز در نشان دادن این رفتارها نمره کسب کند نه در حفظ کردن بدون هدف.

۸- برای ایجاد علاقه و رغبت نسبت به درس زبان و ادبیات فارسی لازم است معلم ادبیات در تدریس خود از شیوه‌ی سیستمی استفاده کند. منظور از شیوه‌ی سیستمی، پیش‌بینی فعالیت‌ها و مراحل است که به‌طور منطقی دانش‌آموزان را به اهداف آموزشی درس می‌رساند. در این شیوه، دانش‌آموز نقش محوری دارد. ذهن او به مثابه‌ی سیستم و فرایندی است با مجموعه‌ای از اطلاعاتی که قبلاً در آن ذخیره شده است و معلم نیز اطلاعات جدیدی را به آن وارد می‌کند و دانش‌آموز با کمک آن‌ها به پردازش اطلاعات می‌پردازد؛ بدین ترتیب، بین اطلاعات جدید و قبلی، برخورد و تعامل ایجاد می‌شود و نتیجه‌ی تعامل یادگیری درس جدید و ثبت و ضبط آن در حافظه‌ی بلند مدت دانش‌آموز است. در طراحی سیستمی، کلیه‌ی عناصر یعنی دانش‌آموز، معلم، مدرسه، کلاس، کتاب درسی، وسایل کمک آموزشی و شیوه‌های ارزش‌یابی، همه با هم در نظر گرفته می‌شوند و معلم می‌داند دانش‌آموز او عاقبت به کجا خواهد رسید؛ برای نمونه، معلم فارسی برای تدریس فصل سوم از کتاب ادبیات فارسی اول متوسطه حرفه‌ای (ادبیات پایداری)، ابتدا اطلاعات قبلی (رفتار ورودی) را تعیین می‌کند، سپس هدف‌های درس را مشخص کرده، آن‌گاه با توجه به اهداف درس، رئوس مطالب محتوا را انتخاب و تدوین می‌کند. در ادامه، محتوای انتخاب شده را سازمان می‌دهد و پس از آن، درباره‌ی چگونگی عرضه‌ی محتوا و وسایل کمک آموزشی پیش‌بینی‌های لازم را به‌عمل می‌آورد و در نهایت، درباره‌ی نحوه‌ی ارزش‌یابی نیز تصمیم‌گیری می‌کند. سپس، معلم با توجه به بازخوردهای ارزش‌یابی، در صورت لزوم، به تجدید نظر در روش تدریس و سایر عناصر برنامه تجدید نظر می‌کند. در طراحی

سیستمی درس زبان و ادبیات فارسی، به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان توجه می‌شود، امکان طرح اطلاعات خارج از کتاب درسی وجود دارد، به کلیه‌ی عناصر برنامه به‌طور همزمان توجه می‌شود، کیفیت فرایند یاددهی - یادگیری درس بیش‌تر می‌شود و از همه مهم‌تر، انگیزه و رغبت به یادگیری در دانش‌آموزان زیاد می‌شود و در نتیجه، یادگیری برای دانش‌آموز معنادار می‌شود (حسین قاسم پور، مجله رشد ادب فارسی).

ارتباط برنامه با اهداف شورای عالی آموزش و پرورش در دوره‌ی راهنمایی تحصیلی پیش‌حرفه‌ای

برنامه‌ی درسی فارسی دوره‌ی راهنمایی، هم‌سو با اهداف کلی آموزش و پرورش، کمال انسان و رشد و پرورش فطرت خداجوی در نظام تعلیم و تربیت که همان تقرب به درگاه الهی است، برای جهت‌بخشی به رشد همه‌جانبه‌ی دانش‌آموزان، بر بنیاد تعالیم آسمانی و آموزه‌های انسان‌پرور دین مبین اسلام در نظر دارد.

بنابراین در سامان‌دهی مبانی، اصول، اهداف و محتوای این برنامه، تلاش شده است تا زمینه‌های پرورش و ارتقای اهداف اعتقادی، اخلاقی، علمی - آموزشی، فرهنگی - هنری، اجتماعی، زیستی، سیاسی و اقتصادی کاملاً مورد توجه قرار گیرد.

هم‌چنین، برنامه‌ی موجود با اصول فلسفه‌ی آموزش و پرورش نیز هم‌خوانی دارد و در عین حال با برنامه‌ی درسی ملی، سند ملی هماهنگی‌های لازم را داراست.

ارتباط برنامه با برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی

در این برنامه سعی شده است در تکمیل سیر منطقی و تولید برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی، پیش‌بینی و برنامه‌ریزی شود؛ از این رو، در بسیاری از مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی از قبیل اصول، رویکردها، اهداف و روش‌ها، این برنامه ادامه‌ی دوره‌ی ابتدایی بوده و سعی شده است از دید درجه‌بندی سطوح یادگیری، تعمیق و تثبیت بیش‌تر پیدا کند.

رویکردهای حاکم بر برنامه‌ی درسی فارسی راهنمایی پیش‌حرفه‌ای

«رویکرد» عبارت است از جهت‌گیری اساسی نسبت به یاددهی - یادگیری و ابعاد گوناگون آن در حوزه‌ی برنامه‌ریزی درسی؛ بر این اساس، در برنامه‌ی درسی فارسی راهنمایی پیش‌حرفه‌ای،

رویکردها عبارت‌اند از :

۱- رویکرد کلی : براساس این رویکرد (روان‌شناسی گشتالت)، انسان هنگام برخورد با امور و پدیده‌ها ابتدا به کل آن‌ها توجه می‌کند و پس از آن به اجزای سازنده‌ی کل می‌پردازد؛ از این‌رو، در برنامه‌ی درسی و مراحل یاددهی - یادگیری نیز باید نخست اشکال و صورت‌های کل را به دانش‌آموزان یاد بدهیم، سپس با استفاده از شیوه‌ی تجزیه‌ی کل به عناصر سازنده، اجزای آن را معرفی کنیم؛ مثلاً، به جای آن که دانش‌آموز، شعری را بیت به بیت حفظ کند، باید کل شعر را چند بار بخواند و پس از دریافت مفهوم و پیام کلی آن، شعر را حفظ کند. سپس شعر را از منظرهای مختلف دستوری، ادبی، نگارشی، املائی و معنایی بررسی و تحلیل کند.

۲- رویکرد فعالیت محوری : با توجه به این که بخش قابل توجهی از ماهیت زبان و ادبیات فارسی، مهارتی است و از طریق این مهارت‌ها به جنبه‌های درونی و برونی فرد پرداخته می‌شود، سعی شده است به طور متعادل در طراحی برنامه‌ی درسی فارسی راهنمایی به جنبه‌های مختلف دانش‌آموزان دوره‌ی راهنمایی توجه کافی شده و متناسب با آن عناصر، محتوا و فعالیت‌های یادگیری سازماندهی شود.

۳- رویکرد تلفیقی : از آن‌جا که درس زبان و ادبیات فارسی ماهیتی تلفیقی و درهم تنیده دارد، کوشیده‌ایم برنامه‌ی درسی زبان و ادبیات فارسی به نحوی تلفیق و ارائه شود که در نهایت، توانایی‌های ذهنی، درک و فهم، تجزیه و تحلیل، ترکیب و بازسازی، نقد و داوری، برقراری ارتباط با دیگران، ابراز وجود و بیان احساسات، افزایش قدرت خلاقیت و... تقویت شود. این رویکرد در حوزه‌های زیر انعکاس خواهد داشت :

۱- تلفیق مهارت‌های زبانی

۲- تلفیق مهارت‌های ادبیات فارسی

۳- تلفیق اطلاعات و دانش‌های زبانی و ادبی

۴- تلفیق مفاهیم فرهنگی، اجتماعی، دینی و ملی در محتوا

۵- تلفیق زبان و ادبیات فارسی با سایر دروس.

۴- رویکرد ساختاری : زبان و ادبیات نظامی از عناصر و مؤلفه‌های مرتبط به هم است که برای رمزگردانی معانی به کار می‌رود و هدف از یاددهی و یادگیری، تسلط پیدا کردن بر عناصر این نظام است که معمولاً در حوزه‌های آواشناسی، واحدهای دستوری و واژگانی قرار می‌گیرد. بر اساس این رویکرد، برنامه‌ی زبان فارسی باید به گونه‌ای باشد که در نهایت، دانش‌آموز نسبت به ساختارهای

تشکیل دهنده‌ی زبانی و ادبی آگاهی پیدا کند و از طریق مهارت در شناخت جنبه‌های توصیفی زبان، به معانی موجود در آن پی ببرد.

۵- رویکرد نقش‌گرایی: در این رویکرد، زبان فارسی وسیله و ابزاری برای بیان معانی است و به جای توجه ویژه به عناصر زبانی، به بُعد کاربردی و تولیدی زبان و ادبیات تأکید می‌شود. از عناصر زبان و ادبیات فقط در حدی سود جسته می‌شود که معنا و کاربرد زبان تسهیل یابد و محتوای برنامه براساس معنا سازمان‌دهی شود. براساس این رویکرد، صورت و ساخت ظاهری زبان اصل نیست بلکه نقش و معنای زبان مهم است.

۶- رویکرد ارتباطی: در این رویکرد، زبان فارسی برای فهم و روابط متقابل افراد و برقراری روابط اجتماعی بین افراد تلقی می‌شود. به جای توانش زبانی و ادبی به توانش ارتباطی اهمیت داده می‌شود. به درک مطلب بیش‌تر از تولید زبان و ادبیات تأکید می‌شود و در نتیجه، امکان تماس دانش‌آموز با زبان فارسی واقعی بیش‌تر شده و امکان تعامل بین افراد و گروه‌ها افزایش می‌یابد. مهم‌ترین نکته در این رویکرد، این است که آموزه‌ها و رهیافت‌های آن به گونه‌ای است که هم رویکرد ساختاری و هم رویکرد نقش‌گرایی را دربرمی‌گیرد. شاید بتوان رویکرد ارتباطی را به‌عنوان یک رویکرد کاملاً تلفیقی در حوزه‌ی زبان و ادبیات تلقی کرد که از این طریق می‌توان به بسیاری از نیازهای موضوع درسی، دانش‌آموز و جامعه پاسخ داد (برگرفته از راهنمای برنامه‌ی درسی فارسی راهنمایی، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی).

اصول حاکم بر برنامه‌ی درسی فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش‌حرفه‌ای

اصل ۱- در برنامه‌ی فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش‌حرفه‌ای اصل بر جنبه‌های عملی زبانی و ادبی باشد.

- تدوین محتوا براساس روش فعالیت محوری
- تقویت موازی مهارت‌های شفاهی و کتبی زبان و ادبیات فارسی
- در نظر گرفتن تمرین‌ها و فعالیت‌های عملی و کاربردی
- در نظر گرفتن فعالیت‌های اضافی در کتاب روش تدریس
- آموزش مهارت‌های زبانی و ارزش‌یابی از پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان براساس چهار مهارت زبانی.

اصل ۲- برنامه باید بتواند توانایی اندیشیدن در نوجوان را تقویت کند.

- پیش‌بینی و سازمان‌دهی داستان‌های دارای پیام‌های غیرمستقیم
- پیش‌بینی فعالیت‌ها و تمرین‌های آشناسازی دانش‌آموزان با مراحل منطقی تفکر از قبیل دسته‌بندی، مرتب کردن و ...
- آموزش غیرمستقیم توانایی‌های ذهنی مثل مقایسه و تحلیل و ترکیب از طریق فعالیت‌ها
- پیش‌بینی تمرین‌هایی به منظور توانایی اظهارنظر، پیشنهاد و ارائه‌ی راه‌حل به نوجوان
- در نظر گرفتن فعالیت‌هایی برای تقویت درک سمعی و توانایی برداشت مناسب از مفاهیم
- پیش‌بینی تمرین‌ها و آزمون‌های خلاق و فعال در ارزش‌یابی.
- اصل ۳- سیر توجه برنامه از زبان طبیعی به زبان معیار باشد.
- ارائه‌ی تمرین‌ها و فعالیت‌های تبدیل زبان گفتار به زبان نوشتار
- طراحی و تدوین تمرین‌ها و فعالیت‌های یادگیری از مهارت‌های شفاهی به مهارت‌های کتبی
- انتخاب متون مناسب زبانی و ادبی.
- اصل ۴- زبان انتخابی ساده و صمیمی و متناسب با ذهن و زبان دانش‌آموزان باشد.
- بهره‌گیری از زبان نوجوان در نوشتن متن‌ها
- استفاده از اصول و مبانی ساده‌نویسی در نوشتن متن‌ها
- تهیه‌ی متن‌های ساده‌ی ادبی معاصر.
- اصل ۵- برنامه براساس آخرین یافته‌ها و نظریه‌های حوزه‌ی زبان‌شناسی و ادبیات باشد.
- توجه به تمامی مهارت‌های زبانی
- رعایت رویکردهای نوین در مراحل برنامه‌ریزی.
- اصل ۶- به انواع خط‌ها و نوشتارها توجهی کافی شود.
- استفاده‌ی مناسب از خط خواندن و نوشتن
- ادامه‌ی روند بهینه‌سازی و خوانانویسی دوره‌ی دبستان
- ایجاد زمینه‌های عملی و لازم جهت زیباسازی خط.
- اصل ۷- برنامه زمینه‌ساز تقویت مهارت‌های زندگی در نوجوانان باشد.
- گسترش و پراکندگی نمونه‌های اساسی مهارت‌های زندگی در سراسر کتاب
- بهره‌گیری از متون در جهت پرورش و تقویت مهارت‌های زندگی.
- اصل ۸- برنامه باید زمینه‌ساز تقویت روحیه مطالعه و کتاب‌خوانی باشد.
- پیش‌بینی بخش کتاب‌خوانی.

اصل ۹- آموزش نکات زبانی، اخلاقی و شناختی به شکل غیرمستقیم باشد.
- آموزش مفاهیم و نکات از طریق روش های فعال
- استفاده از مواد کمک آموزشی مثل مجله، روزنامه، کتاب کمک درسی و...
اصل ۱۰- برنامه باید زمینه‌ساز تقویت و پرورش خلاقیت و ذوق هنری و ادبی نوجوان باشد.

- پیش‌بینی تمرین‌هایی در کتاب به منظور تقویت قوه‌ی خلاقیت و ذوق هنری
- طراحی تمرین‌هایی برای تقویت روح جست‌وجوگری و کشف و حل مسئله
- استفاده از شعر خوانی، قصه‌گویی، نقالی، قصه‌سازی و نمایش خلاق.
اصل ۱۱- برنامه باید زمینه‌ساز رفتارهای اخلاقی، اجتماعی، تربیتی مناسب در نوجوانان باشد.

- طرح الگوهای متعالی دینی، ملی و جهانی
- مقاوم سازی نوجوانان در برابر آسیب‌های اجتماعی از طریق پیش‌بینی متون و فعالیت‌های مناسب

- توزیع مفاهیمی مثل مشارکت و همیاری، آینده‌نگری، خودشکوفایی، انتقادپذیری، دوست‌یابی، همدردی با دیگران، کمک به هم نوع، اعتماد به نفس، گذشت و فداکاری، خودباوری، مسئولیت‌پذیری و واقع‌بینی در محتوای برنامه.

اصل ۱۲- به نقش سازنده‌ی زن و مرد به‌طور مناسب و متناسب در برنامه توجه شود.

- معرفی چهره‌های بزرگ زن و مرد در محتوای برنامه

- بهره‌گیری از آثار چهره‌های بزرگ زن و مرد

- بهره‌گیری از معلمان و اساتید این فن در تهیه‌ی برنامه.

اصل ۱۳- موضوعات و مطالب به یک محدوده‌ی جغرافیایی محدود نشود.

- استفاده از زبان فارسی معیار با تکیه بر فرهنگ ملی

- معرفی فرهنگ‌های بومی و منطقه‌ای با تکیه بر فرهنگ ملی

- ارائه‌ی تمرین‌هایی برای آشناسازی دانش‌آموزان با زبان و ادبیات و فرهنگ منطقه‌ای و محلی

- توجه به فرهنگ عمومی و ملی در کنار فرهنگ منطقه‌ای و بومی.

اصل ۱۴- به تقویت و تعمیق حافظه‌ی سمعی و بصری توجه کافی شود.

- بهره‌گیری از تمرین‌های مناسب مانند مقایسه، خاطره‌گویی و شعرخوانی

- تولید مواد کمک آموزشی مناسب.
- اصل ۱۵- برنامه باید زمینه‌ساز ابراز وجود و بیان احساس دانش‌آموزان باشد.
- پیش‌بینی درس‌هایی از زبان دانش‌آموز برای طرح دیدگاه‌ها، عقاید احساسات.
- اصل ۱۶- مواد برنامه باید با علائق، سلیقه‌ها و نیازهای دانش‌آموز هم‌سوئی داشته باشد.

- انتخاب متون و داستان‌های جذاب و پرکشش
- توجه کافی و لازم به دنیای نوجوان در کتاب درسی و مواد کمک آموزشی
- توجه به هماهنگی تصاویر با دنیای ذهنی نوجوان
- بهره‌گیری از الگوها، قهرمانان، اسطوره‌ها و شخصیت‌های محبوب نوجوان
- توجه به اصول روان‌شناسی نوجوان در طراحی و سازمان‌دهی برنامه.
- اصل ۱۷- عناصر و مؤلفه‌های برنامه در عین بنیادین بودن، انعطاف‌پذیر باشد.
- تدوین اهداف برنامه براساس ساختار رشته و نیازهای جامعه و دانش‌آموز
- انتخاب سرفصل‌ها و مفاهیم متناسب با اهداف برنامه
- فصل‌بندی محتوا برای تنوع بخشی به برنامه و گنجاندن بخش‌های کوتاه و متنوع در دروس
- بهره‌گیری از تمرین‌های متنوع زبانی، نگارشی، املائی و ...
- پیشنهاد روش‌های تدریس مناسب با برنامه
- ارزش‌یابی براساس مصوبات و یافته‌های حوزه‌ی سنجش و اندازه‌گیری.
- اصل ۱۸- از ادبیات دیگر ملل در کنار ادبیات فارسی استفاده شود.
- بهره‌گیری از نمونه‌های برجسته‌ی ادبیات جهان.

اصول حاکم بر تعیین محتوا

محتوایی مفید و اثربخش است که براساس مجموعه‌ای از معیارهای مناسب انتخاب شده باشد؛ معیارهایی چون تناسب محتوا با توانایی‌های ذهنی، تجربیات یادگیری، نیازها، علائق (جذاب بودن)، ویژگی‌های سنی، نیازها و توانایی‌های جسمی از مواردی‌اند که می‌توانند زیر عنوان «ارتباط محتوا با یادگیرنده» قرار گیرند. و معیارهایی چون سازگاری با واقعیت‌های اجتماعی، ارتباط با مسائل روز و میراث فرهنگی، اعتبار، اهمیت و تعادلی از وسعت و عمق را می‌توان زیر عنوان «در ارتباط با جامعه» و «موضوع درسی» قرار داد.

۱- تناسب با ویژگی‌ها و نیازهای سنی: هر یک از مراحل رشد انسان با تغییرات و ویژگی‌هایی همراه است. این تغییرات در ابعاد مختلف شخصیت صورت می‌گیرد. شناخت ویژگی‌های مشترک سنی یادگیرندگان در ابعاد مختلف شخصیت می‌تواند راه‌های مناسبی برای تهیه و تدوین برنامه، انتخاب و تدوین عناصر مختلف، از جمله انتخاب و سازمان‌دهی محتوا باشد.

توجه به ویژگی‌های سنی و توانایی‌های ذهنی دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه در برنامه‌ریزی و تألیف محتوا اهمیت دارد. انتخاب نوع هدف‌های آموزشی کتاب‌های فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش‌حرفه‌ای و متوسطه‌ی حرفه‌ای نقش به‌سزایی در یادگیری مورد انتظار متناسب با توانایی‌های ذهنی دانش‌آموزان دارد. آن چه در تألیف محتوای کتاب‌های فارسی مورد توجه قرار گرفته است، عبارت‌اند از:

- انتخاب مفاهیم و مطالب قابل درک برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه
- تعیین نوع موضوع و مثال‌های درسی مرتبط با علایق دانش‌آموزان با نیازهای ویژه
- تعیین حجم محتوا و میزان مطالب ارائه شده در هر درس برحسب توانایی‌ها و ویژگی‌های مخاطبان آن

- کوتاه بودن جملات ساده و قابل درک بودن واژه‌ها.

۲- تناسب محتوا با ویژگی‌ها و نیازهای جنسیتی مخاطب

محتوای برنامه‌ی درسی هنگامی برای مخاطبان مفید و اثربخش خواهد بود که علاوه بر ویژگی‌های سنی، ویژگی‌ها و نیازهای جنسیتی را مدنظر قرار دهد. در این خصوص طرح موضوعات، مسائل و نوع مثال‌های مورد استفاده باید به گونه‌ای باشد که بتواند در آموزش و پرورش هر دو جنس، پسر و دختر، مؤثر واقع شود.

نظر به اهمیت نقش خودپنداری مثبت در بهداشت روانی، رشد شخصیت و پیشرفت تحصیلی انسان، آموزش و برنامه‌ی درسی موظف است شرایطی را فراهم آورد که نه تنها دید منفی یادگیرنده نسبت به خود منتهی نشود بلکه از طریق کاربرد محتوا و روش‌های مناسب، در تقویت حس ارزشمندی و خودپنداری مثبت نقشی سازنده داشته باشد.

در مجموع، توجه به ویژگی‌ها و نیازهای سنی و جنسیتی دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه در تألیف کتاب‌های فارسی، موجب می‌شود تا آنان را در جهت پذیرفتن نقش متناسب با طبیعت خود و هماهنگی با نیازها و انتظارات جامعه مهیا سازد.

۳- تناسب با ویژگی‌ها و نیازهای فردی: آموزش هنگامی از اثر بخشی کامل‌تری برخوردار

خواهد بود، که ضمن مراعات ویژگی‌ها و نیازهای سنی و جنسیتی، بتواند توانایی‌ها، نیازها و علایق فردی یادگیرندگان را نیز مدنظر قرار دهد. این امر، علاوه بر این که می‌تواند از طریق تنوع و انعطاف‌پذیری در روش‌ها و رسانه‌های آموزشی صورت گیرد، ضروری است در تدوین محتوا نیز لحاظ شود.

توجه به تفاوت‌های فردی و محیطی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، امکان استفاده از منابع متنوع مرتبط با عنوان درسی و مشارکت دادن آنان در انتخاب محتوا، زمینه‌ساز تدوین محتوایی مرتبط با ویژگی‌ها، توانایی‌ها، علایق، تجربیات و نیازهای فردی آنان خواهد شد.

۴- سازگاری با واقعیت‌های اجتماعی: توجه به واقعیت‌های اجتماعی اساس برنامه‌ریزی را تشکیل می‌دهد. برنامه‌ی درسی هنگامی مفید خواهد بود که هماهنگ با واقعیت‌های فرهنگی زمان خود باشد. برخی از دانش‌ها از اهمیت بیش‌تری برخوردارند؛ زیرا موجب جهت‌گیری نسبت به جهان اطراف می‌شوند. با تحلیل فرهنگ و جامعه می‌توان به جست‌وجوی محتوا و تجربیاتی از یادگیری پرداخت که علاوه بر معتبر و اساسی بودن از نظر علمی، از دید اجتماعی نیز اهمیت دارند.

برنامه‌ی درسی باید دانش و دیدگاهی را که متناسب با نوع محیط زندگی مان باشد، ایجاد کند؛ برای مثال، مفهوم «دفاع مقدس و جنگ» یک واقعیت اجتماعی است که در تدوین برنامه‌ی درسی باید به ارائه‌ی تجربیات کافی به منظور ایجاد درک ذهنی از پدیده‌ی جنگ و مسائلی که به همراه دارد، پرداخته شود و با استفاده از رویکردهای جدید، نوعی از فرایندهای ذهنی را که توانایی انتقال دانش در موقعیت زندگی روزمره را داشته باشد، ایجاد کند.

۵- اعتبار: ارزش محتوای ارائه شده در هر یک از موضوعات علمی و هر یک از دروس در گرو صحت و همخوانی آن با نظریه‌ها و یافته‌های معتبر روز است. «اعتبار و اهمیت، توجهات ویژه‌ای را شامل می‌شود. از یک نظر اعتبار و اهمیت محتوای برنامه‌ی درسی به آن بستگی دارد که تا چه حد دانش علمی معاصر را منعکس می‌سازد.» اعتبار، هم به روش و هم به محتوا، اشاره دارد. محتوا یا روش در صورتی معتبر است که از طریق به کارگیری آن، رسیدن به اهداف ممکن باشد.

۶- اهمیت: یکی از مشکلات آموزش و برنامه‌ی درسی و رشته‌های مختلف این است که حجم دانش، اطلاعات و یافته‌های علمی به‌طور انفجارآمیزی در حال افزایش است. تا آن جا که با گذشت زمان، معمولاً هر رشته‌ی علمی خود به رشته‌های متعددی تبدیل می‌شود و در هر یک توسعه می‌یابد؛ بنابراین، آن چه مسلم است آموزش موضوعات مهم و اساسی در مدرسه است که سهمی در ساختن مفاهیم و اصول موضوعات داشته باشند.

این موضوع مربوط به وسعت و عمق برنامه‌ی درسی است؛ وسعت و عمق باید به‌طور متناسبی

تعالی داشته باشند تا به درک و فهم دانش آموز منجر شود. اهمیت محتوا به میزان کمکی که می‌تواند در زمینه‌ی ایده‌ها، مفاهیم، اصول و تعمیم‌پذیری‌های اساسی مربوط به کل هدف‌های برنامه‌ی درسی داشته باشد، بستگی دارد. هم‌چنین محتوا باید رشد مهارت‌های ویژه‌ی یادگیری، فرایندها و ایجاد نگرش‌ها را مدنظر قرار دهد.

۷- میراث فرهنگی: محتوای آموزشی باید مطالب مربوط به میراث فرهنگی جامعه را دربرداشته باشد؛ زیرا هدف‌های آموزشی همواره براساس ارزش و فرهنگ حاکم بر جامعه تنظیم می‌شوند و چنان‌چه مفاهیم فرهنگی در محتوا که وسیله‌ی رسیدن به هدف‌های آموزشی‌اند، منظور نشود، نمی‌توان انتقال و تثبیت ارزش‌های فرهنگی را از برنامه‌ی آموزشی انتظار داشت.

۸- ارتباط با مسائل روز: محتوای آموزشی باید تا حد امکان با زندگی روزمره و محیط اجتماعی مرتبط باشد و از آن‌جا که ربط علم با زندگی انسان، یکی از هدف‌های مهم فعالیت‌های آموزشی است، محتوا باید شاگردان را برای زندگی اجتماعی و شغلی آینده و برخورد با مسائل آن آماده کند. در تحقق این منظور، باید تا حد امکان از مثال‌های رایج در زندگی استفاده شود؛ بنابراین، هنگام تهیه و تنظیم محتوا، باید به موضوعات و مسائلی اولویت داد که برای جامعه حائز اهمیت است.

اهداف کلی برنامه‌ی درسی فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش‌حرفه‌ای

الف) حیطه‌ی شناختی

- توسعه و تعمیق حوزه‌ی نمادها و معانی مناسب و متناسب
- تداوم شناخت گونه‌ی گفتاری زبان معیار
- آشنایی بیش‌تر با ساختار زبان فارسی معیار
- آشنایی ابتدایی با ساختار نظم و نثر
- آشنایی با مسائل اعتقادی، ملی، هنری، اجتماعی و علمی
- آشنایی با شیوه‌های خواندن و نوشتن
- آشنایی با انواع پاره مهارت‌های نگارشی.

ب) حیطه‌ی عاطفی

- کسب و ارتقای علاقه و نگرش مثبت نسبت به:
- ارج‌گذاری به احساسات و عواطف و افکار دیگران

- بیان مناسب و مؤثر احساسات، عواطف و افکار خود
- مسائل اعتقادی، ملی، هنری و اجتماعی
- مطالعه‌ی نوشته‌ها و قصه‌های ساده و مناسب
- جنبه‌های زیبایی سخن
- نوشتن متن‌های کوتاه
- زیبایی خط
- تلطیف عواطف و احساسات.

پ) حیظه‌ی مهارتی

۱- مهارت گوش دادن

- دقت در سخن گوینده
- دریافت پیام ساده، واضح، عینی و هسته‌ی معنای پیام
- بررسی و نقد شنیده‌ها
- دقت در آهنگ کلام.

۲- مهارت سخن گفتن

- به‌کارگیری کار افزارهای مناسب ارتباطی
- برقراری ارتباط عاطفی مؤثر با شنونده
- شرکت فعال در بحث‌ها و گفت‌وگوها
- سخن گفتن مؤثر و مناسب در جمع
- انسجام و انتظام در رساندن پیام
- پاسخ‌گویی خلاق به پرسش‌ها.

۳- مهارت خواندن

- توسعه‌ی سرعت بخشیدن به خواندن نمادهای نوشتاری
- توانایی دریافت ارتباط معنایی بخش‌های یک متن
- توانایی دریافت پیام اصلی یک متن
- توانایی خواندن متن مناسب با محتوای آن
- توانایی خواندن نثر و شعر با لحن و آهنگ مناسب
- توانایی نقد و بررسی یک متن ساده

– توانایی به‌کارگیری کارافزارهای مناسب در خواندن
– ارتقای عادات و آداب مطلوب در خواندن.

۴– مهارت نوشتن:

- ارتقای توانایی تبدیل نمادهای صوتی به نوشتاری
- ارتقای توانایی درست، خوانا و زیبانویسی
- ارتقای عادات مطلوب در هنگام نوشتن
- افزایش توانایی در استفاده از علائم سجاوندی
- توانایی بیان باورها، احساسات و خواسته‌ها در قالب نوشته
- توانایی نوشتن متن چند جمله‌ای.

اهداف برنامه‌ی درسی فارسی
دوره‌ی راهنمایی تحصیلی
پیش‌حرفه‌ای

اهداف برنامه‌ی درسی فارسی سال اول دوره‌ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای

حیطه‌ی روانی – حرکتی	حیطه‌ی عاطفی	حیطه‌ی شناختی
<ul style="list-style-type: none"> - تمایل به انجام اعمال قدرشناسی از نعمت‌های خدا - پذیرایی کردن از مهمان - احترام گذاشتن به بزرگ‌ترها و گذشت و فداکاری داشتن در مقابل دیگران - توانایی در استفاده‌ی صحیح و به موقع از وسایل ارتباط جمعی. 	<ul style="list-style-type: none"> - احساس قدردانی و تشکر از نعمت‌های خداوند - توجه به نحوه‌ی پذیرایی از مهمان - احساس احترام به بزرگ‌ترها و کنترل رفتار خود - علاقه به آشنایی بیش‌تر با شخصیت‌های مذهبی و علمی - احساس احترام و علاقه نسبت به ایران - علاقه نسبت به استفاده از وسایل ارتباط جمعی. 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با نعمت‌های خداوند - آشنایی با نهاد خانواده و مسجد - آشنایی با مفاهیم احترام به بزرگ‌ترها و گذشت - آشنایی با زندگی، اخلاق و رفتار شخصیت‌های مذهبی و علمی - آشنایی با کشور ایران (مشهد) و سمبل‌های ملی ایران (پرچم) - آشنایی با وسایل ارتباط جمعی (کتاب – روزنامه).

اهداف برنامه‌ی درسی فارسی سال دوم دوره راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای

حیطه مهارتی	حیطه عاطفی	حیطه شناختی
<ul style="list-style-type: none"> - انجام اعمال احترام آمیز نسبت به خداوند - توانایی در انجام قوانین و مقررات مربوط به این نهادها - توانایی در انجام فرایض دینی - رعایت قوانین و مقررات در صورت عضویت در این نهادها 	<ul style="list-style-type: none"> - احساس احترام نسبت به خداوند - توجه به استفاده از این نهادها در رفع نیازهای اجتماعی - تمایل به رعایت اصول امانت‌داری و بردباری - احساس رضایت خاطر نسبت به آگاهی از زندگی شاعران و دانشمندان - احساس علاقه نسبت به آداب و رسوم و کشور ایران - احساس لذت از مشارکت در فعالیت‌های مفید اجتماعی 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با صفات خداوند - آشنایی با نهادهای اجتماعی (بانک، مکان‌های ورزشی) - آشنایی با مفاهیم اخلاقی امانت‌داری، صبر و تحمل - آشنایی با زندگی دانشمندان و شاعران ایرانی - آشنایی با آداب و رسوم مذهبی و کشور ایران - آشنایی با نهادهای ارتباطی خدماتی (کتاب‌خانه، کانون)

اهداف برنامه‌ی درسی فارسی سال سوم دوره راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای

حیطه شناختی	حیطه عاطفی	حیطه مهارتی
<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با صفت بخشندگی خداوند - آشنایی با مناسبت‌های ملی و جهانی و مؤسسات و نهادهای ایران - آشنایی با اصول اخلاقی کمک به دیگران و گذشت - آشنایی با شخصیت‌های علمی و ادبی (ابوعلی سینا، سعدی) - آشنایی با اعیاد ملی و کشور ایران - آشنایی با مفهوم ارتباطات و وسایل ارتباط جمعی 	<ul style="list-style-type: none"> - احساس احترام نسبت به صفات خداوند - اشتیاق برای شناخت این مناسبت‌ها و نهادهای - توجه و تمایل داشتن به خصلت اخلاقی کمک به دیگران و گذشت - علاقه به مطالعه شرح احوال زندگی شخصیت‌های علمی و ادبی - تمایل به مطالعه در خصوص آداب و رسوم ملی و شناخت ایران - تمایل به استفاده صحیح از وسایل ارتباط جمعی 	<ul style="list-style-type: none"> - ادای احترام و قدرشناسی به خداوند - انجام مقررات مربوط به این نهادها در صورت لزوم - کمک به دیگران در مواقع ضروری و نشان دادن از خود گذشتگی - توانایی در خصوص کسب اطلاعات در مورد زندگی دانشمندان و شاعران - کسب اطلاعات در مورد عیدها و مکان‌های دیدنی کشور ایران - حفظ و احترام گذاشتن به آداب و رسوم - توانایی برقراری ارتباط صحیح - توانایی استفاده صحیح از وسایل ارتباط جمعی (رایانه)

اهداف فرعی (کارکرد ثانویه)

اهداف زیر معرف کارکردهای ثانویه درس فارسی در جهت کمک به تحقق اهدافی است که مسئولیت آن در درجه‌ی نخست برعهده‌ی این درس نمی‌باشد. اهدافی که تقریباً در تمامی پایه‌ها پیگیری می‌شود به شرح ذیل است.

نسبت با درس فارسی	اهداف	درس	ردیف
<ul style="list-style-type: none"> کلیه‌ی پایه‌ها براساس ارتباط موضوعی 	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با محیط خانه - مدرسه و اجتماع - رعایت حقوق دیگران در محیط خانه مدرسه و اجتماع - تقویت برخی از ارزش‌های فرهنگی - اخلاقی در محیط، مدرسه، خانه و اجتماع - تقویت روحیه‌ی ملی و میهنی. 	<ul style="list-style-type: none"> مهارت‌های اجتماعی - اقتصادی 	۱

<p>کلیه‌ی پایه‌ها براساس ارتباط موضوعی</p>	<p>– تقویّت استفاده از حواس مختلف – توانایی انجام مشاهدات ساده – تقویّت وظایف فردی در حفظ محیط زیست – رعایت بهداشت فردی و اجتماعی.</p>	<p>علوم تجربی و بهداشت</p>	<p>۲</p>
<p>کلیه‌ی پایه‌ها براساس ارتباط موضوعی</p>	<p>– تقویّت روحیه‌ی خداشناسی – تقویّت مسائل ارزشی و آداب و اخلاق اسلامی – تقویّت انجام فرایض دینی.</p>	<p>دینی</p>	<p>۳</p>
<p>کلیه‌ی پایه‌ها براساس ارتباط موضوعی</p>	<p>– توانایی استفاده از ماهیچه‌ها و عضلات کوچک – تقویّت حسّ زیبایی شناسی – تقویّت روحیه‌ی خلاقیت و نوآوری.</p>	<p>هنر</p>	<p>۴</p>
<p>کلیه‌ی پایه‌ها براساس ارتباط موضوعی</p>	<p>– تقویّت توانایی حلّ مسئله – تقویّت توانایی درک و فهم توالی و رویدادها.</p>	<p>ریاضی</p>	<p>۵</p>
<p>کلیه‌ی پایه‌ها براساس ارتباط موضوعی</p>	<p>– تقویّت مهارت‌های حرکتی و هماهنگی در استفاده از ماهیچه‌ها و عضلات ظریف و درشت – توانایی انجام برخی فعالیت‌های ساده و حرفه‌ای – رعایت نکات ایمنی کار.</p>	<p>حرفه و فن</p>	<p>۶</p>
<p>کلیه‌ی پایه‌ها براساس ارتباط موضوعی</p>	<p>– تقویّت مهارت در حرکات بنیادی تقویّت مهارت در بهبود و توسعه‌ی توانایی‌های ادراکی - حرکتی.</p>	<p>تربیت بدنی</p>	<p>۷</p>
<p>کلیه‌ی پایه‌ها در تمام دروس</p>	<p>– تقویّت مهارت‌های کارگروهی – تقویّت روحیه‌ی شاد و نشاط – تقویّت مهارت کسب اطلاعات از راه‌های مختلف – تقویّت روحیه‌ی پشتکار و تلاش برای رسیدن به هدف خود – تقویّت مهارت‌های شناخت خود – تقویّت مهارت‌های دوست‌یابی – تقویّت مهارت‌های برنامه‌ریزی – تلاش در شناخت و سازگاری‌های بلوغ (سنی - جسمی و اجتماعی).</p>	<p>بین رشته‌ای (عمومی)</p>	<p>۸</p>

جدول وسعت و توالی مهارت‌ها

جدول وسعت و توالی مهارت گوش دادن در برنامه‌ی آموزش زبان و

ادبیات فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش حرفه‌ای

پایه / مهارت	اول	دوم	سوم
توجه و تمرکز در پیام	<ul style="list-style-type: none"> توجه و دقت به سخنان خود و دیگران ترکیب واج‌ها بازشناسی اجزای کلمه توجه و تمرکز به متن‌های ساده، شعرها، قصه‌ها و ... توجه و دقت در کل پیام. 	<ul style="list-style-type: none"> توجه و دقت به سخنان خود و دیگران توجه و دقت در کل پیام تمرکز بر ساختار کلمه در جمله به‌طور غیرمستقیم تشخیص و بازشناسی اجزای کلمه التذاذ از شعرها، سرودها و ... 	<ul style="list-style-type: none"> توجه و دقت به سخنان خود و دیگران توجه و دقت در کل پیام تمرکز بر ساختار کلمه در جمله به‌طور غیرمستقیم تشخیص و بازشناسی اجزای کلمه التذاذ از شعرها، سرودها و ...
دقت در آهنگ کلام	<ul style="list-style-type: none"> توجه به آهنگ کلام و تأثیرپذیری از کلام تشخیص منظور کلام از لحن و آهنگ آن. 	<ul style="list-style-type: none"> توجه به آهنگ کلام و تأثیرپذیری از کلام تشخیص منظور کلام از لحن و آهنگ آن تشخیص جملات عاطفی، خبری و پرسشی. 	<ul style="list-style-type: none"> تشخیص منظور کلام از لحن و آهنگ آن تشخیص جملات عاطفی، پرسشی و خبری.
توانایی درک سخن و دریافت پیام	<ul style="list-style-type: none"> پیروی از دستورالعمل‌های ساده با توالی صحیح فهمیدن کلیاتی از مطالب شنیده شده فهمیدن معنای واژه‌ها در گفتار 	<ul style="list-style-type: none"> پیروی از دستورالعمل‌های پیچیده با توالی صحیح فهمیدن معنای واژه‌ها در گفتار درک نظرهای اصلی گوینده. 	<ul style="list-style-type: none"> پیروی از دستورالعمل‌های کمی پیچیده با توالی صحیح فهمیدن معنای واژه‌ها در گفتار درک نظرهای اصلی گوینده جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از مطالب شنیده شده.
دریافت ارتباط بین بخش‌های مختلف پیام	<ul style="list-style-type: none"> تشخیص توالی رویدادها در قصه‌های شنیده شده تغییر عنوان برای یک قصه. 	<ul style="list-style-type: none"> تشخیص توالی رویدادها در قصه‌های شنیده شده تشخیص ارتباط یک بخش از مطالب شنیده شده با بخش‌های دیگر آن عنوان‌سازی برای یک قصه یا مطلب شنیده شده. 	<ul style="list-style-type: none"> تشخیص توالی رویدادها در قصه‌های شنیده شده تشخیص ارتباط یک بخش از مطالب شنیده شده با بخش‌های دیگر آن عنوان‌سازی برای یک قصه یا مطلب شنیده شده.
بررسی شنیده‌ها	<ul style="list-style-type: none"> بررسی مطالب شنیده شده. 	<ul style="list-style-type: none"> بررسی مطالب شنیده شده تمیز درستی از نادرستی مطالب شنیده شده. 	<ul style="list-style-type: none"> بررسی مطالب شنیده شده تمیز درستی از نادرستی مطالب شنیده شده بررسی و نقد یک داستان.

جدول وسعت و توالی سخن گفتن در برنامه‌ی آموزش زبان و ادبیات فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش حرفه‌ای

سوم	دوم	اول	پایه مهارت
<p>سخن گفتن با لحن و آهنگ مناسب</p> <p>به کارگیری حالات متناسب گفتار در چهره (حالت شادی، غم و...).</p>	<p>سخن گفتن با لحن و آهنگ مناسب</p> <p>به کارگیری حالات متناسب گفتار در چهره (حالت شادی، غم و...).</p>	<p>سخن گفتن با لحن و آهنگ مناسب</p> <p>تناسب حرکات سر و دست با گفتار.</p>	<p>به کارگیری کار افزار مناسب ارتباطی</p>
<p>صحبت کردن متناسب با موقعیت و افراد مختلف.</p>	<p>به کارگیری برخی کلمات و عبارات متناسب با موقعیت (سلام، خداحافظی، تشکر و...)</p> <p>صحبت کردن متناسب با موقعیت و افراد مختلف.</p>	<p>به کارگیری برخی کلمات و عبارات متناسب با موقعیت (سلام، خداحافظی، تشکر و...).</p>	<p>به کارگیری زبان مناسب برای مخاطبان</p>
<p>صحبت کردن در جمع</p> <p>بیان جمله‌ها با صحت دستوری</p> <p>مصاحبه.</p>	<p>صحبت کردن قابل فهم برای دیگران</p> <p>صحبت کردن بدون اضطراب و شتابزدگی</p> <p>صحبت کردن در جمع.</p>	<p>صحبت کردن قابل فهم برای دیگران</p> <p>صحبت کردن بدون اضطراب و شتابزدگی.</p>	<p>سخن گفتن در برابر جمع</p>
<p>صحبت کردن درباره‌ی پدیده‌ها و رویدادهای اجتماعی</p> <p>خاطره گویی.</p>	<p>توضیح درباره‌ی ارتباط بین تصاویر داستانی با یک متن کوتاه و ساده</p> <p>خاطره گویی.</p>	<p>صحبت کردن درباره‌ی خود و اشیای اطراف و تصاویر</p> <p>بیان کردن قصه در تصاویر متوالی داستان.</p>	<p>توالی سخن گفتن در برابر جمع</p>
<p>تکمیل سخن نیمه تمام</p> <p>تکمیل داستان</p> <p>خلاصه گویی درباره‌ی گفتار.</p>	<p>نتیجه‌گیری از قصه‌های نسبتاً کوتاه</p> <p>تکمیل سخن نیمه تمام.</p>	<p>ساختن و بیان جمله‌ی معنادار از کلمات درهم ریخته</p> <p>نتیجه‌گیری از قصه‌های مصور</p> <p>نتیجه‌گیری از قصه‌های نسبتاً کوتاه.</p>	<p>انسیجام در رساندن پیام</p>
<p>پیش‌گویی درباره‌ی وقوع رویدادها در داستان و بیان علت آن</p> <p>ارائه‌ی راه‌حل مناسب برای شخصیت گرفتار شده در داستان.</p>	<p>تکمیل قصه‌های غیرتصویری</p> <p>کشف علت وقوع رویدادها در قصه‌های ساده</p> <p>انتخاب راه‌حل مناسب برای شخصیت گرفتار شده در داستان.</p>	<p>تکمیل یک قصه‌ی مصور.</p>	<p>پاسخ گویی به پرسش‌ها</p>

جدول وسعت و توالی سخن گفتن در برنامه‌ی آموزش زبان و ادبیات فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش حرفه‌ای

پایه / مهارت	اول	دوم	سوم
توانایی شوکت در بحث‌ها و گفت و گوها	<ul style="list-style-type: none"> - گفت و گو در گروه‌های کوچک. 	<ul style="list-style-type: none"> - گفت و گو در گروه‌های کوچک - بحث و گفت و گو درباره‌ی دیده‌ها و شنیده‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> - گفت و گو در گروه‌های کوچک - بحث و گفت و گو درباره‌ی دیده‌ها و شنیده‌ها.
برقراری ارتباط موثر عاطفی با شنونده	<ul style="list-style-type: none"> - گفت و گو در گروه‌های کوچک. 	<ul style="list-style-type: none"> - تأیید یا ردّ گفته‌های دیگران به صورت کلامی و غیرکلامی - بیان احساس خود درباره‌ی شخصیت قصه‌های مصور. 	<ul style="list-style-type: none"> - بیان احساس خود درباره‌ی شخصیت قصه‌ها و متون درسی.

جدول وسعت و توالی مهارت خواندن در برنامه‌ی آموزش زبان و
ادبیات فارسی دوره‌ی راهنمایی پیش حرفه‌ای

پایه مهارت	اول	دوم	سوم
توانایی خواندن نمادهای نوینشاری	<ul style="list-style-type: none"> توانایی بازشناسی واحدهای زبان توانایی درک معنا توانایی صحیح خوانی توانایی خواندن با صدای بلند توانایی پاسخ به سؤال‌های طرح شده از متن توانایی صامت‌خوانی متن‌های کوتاه و ساده. 	<ul style="list-style-type: none"> توانایی بازشناسی واحدهای زبان توانایی درک معنا توانایی صحیح خوانی توانایی خواندن با صدای بلند توانایی پاسخ به سؤال‌های طرح شده از متن توانایی صامت‌خوانی متن‌های متوسط و ساده. 	<ul style="list-style-type: none"> توانایی بازشناسی واحدهای زبان توانایی درک معنا توانایی صحیح خوانی توانایی خواندن با صدای بلند توانایی پاسخ به سؤال طرح شده از متن توانایی صامت‌خوانی متن‌های متوسط و کمی پیچیده.
توانایی خواندن متون با لحن و آهنگ مناسب	<ul style="list-style-type: none"> خواندن جملات خبری، پرسشی و عاطفی با لحن و آهنگ مناسب. کوتاهی، بلندی و قطع مناسب صدا در خواندن. 	<ul style="list-style-type: none"> خواندن جملات خبری، پرسشی و عاطفی با لحن و آهنگ مناسب کوتاهی، بلندی و قطع مناسب صدا در خواندن. 	<ul style="list-style-type: none"> خواندن جملات خبری، پرسشی و عاطفی با لحن و آهنگ مناسب کوتاهی، بلندی و قطع مناسب صدا در خواندن تأثیرگذاری بر دیگران در حین خواندن.
کسب عادات مطلوب در خواندن (به کارگیری عملی خواندن)	<ul style="list-style-type: none"> صحیح نشستن، حفظ فاصله با کتاب خواندن کتاب‌های آسان خواندن روزنامه، مجله‌ها و ... خواندن تابلوها، نام‌ها و نشانی‌های محیط زندگی خواندن علائم راهنمایی و رانندگی لذت بردن از خواندن. 	<ul style="list-style-type: none"> خواندن تقویم، سالنامه خواندن فهرست کتاب‌ها و انتخاب بخش‌های مورد نیاز خود از روی فهرست کتاب پرکردن اوقات فراغت با مطالعه لذت بردن از خواندن. 	<ul style="list-style-type: none"> خواندن تقویم، سالنامه خواندن فهرست کتاب‌ها و انتخاب بخش‌های مورد نیاز خود از روی فهرست کتاب خواندن نمودارها، جداول پرکردن اوقات فراغت با مطالعه لذت بردن از خواندن.
توانایی بلند خوانی و صامت‌خوانی	<ul style="list-style-type: none"> خواندن با تلفظ صحیح و لحن مناسب سعی در افزایش تدریجی سرعت خواندن تمرکز افکار. 	<ul style="list-style-type: none"> سرعت مناسب در خواندن روان و سلیس خواندن رعایت نکات مربوط به صامت-خوانی تمرکز افکار. 	<ul style="list-style-type: none"> سرعت مناسب در خواندن روان و سلیس خواندن رعایت نکات مربوط به صامت-خوانی تمرکز افکار.

جدول وسعت و توالی مهارت خواندن در برنامه‌ی آموزش زبان و ادبیات فارسی دوره‌ی راهنمایی
پیش‌حرفه‌ای

پایه مهارت	اوّل	دوم	سوم
دریافت پیام اصلی آن‌ها، توانایی درک نوشته‌ها،	– تشخیص معنا از تصاویر و نوشته‌های کوتاه و ساده. – درک نوشته‌ها با زبان ادبی ساده.	– تشخیص معانی از نوشته‌های کمی طولانی‌تر – درک نوشته‌ها با زبان ادبی ساده.	– تشخیص معانی از نوشته‌های کمی طولانی‌تر – درک نوشته‌ها با زبان ادبی ساده.
دریافت ارتباط بین بخش‌های مختلف یک نوشته	– درک توالی رویدادها در تصاویر و داستان‌های کوتاه و ساده.	– درک توالی رویدادها در تصاویر و داستان‌های کوتاه و ساده.	– درک توالی رویدادها در تصاویر و داستان‌های کوتاه و ساده.
توانایی بررسی یک متن	– تشخیص تفاوت و تشابه معنایی در بین دو دسته تصاویر یا دو قصه‌ی کوتاه. – بررسی و نقد یک نوشته.	– تشخیص شباهت و تفاوت معنایی در دو متن کوتاه و ساده – بررسی و نقد یک نوشته.	– تشخیص شباهت و تفاوت معنایی در دو متن کوتاه و ساده – بررسی و نقد یک نوشته.

جدول وسعت و توالی مهارت نوشتن در برنامه‌ی آموزش زبان و ادبیات فارسی دوره‌ی راهنمایی
پیش‌حرفه‌ای

مهارت	پایه	اول	دوم	سوم
علائم و نشانه‌های درست به کارگیری درست		- درست‌نویسی و خوانا نویسی.	- درست‌نویسی و خوانا نویسی - زیبا نویسی و سریع نویسی.	- درست‌نویسی و خوانا نویسی - زیبا نویسی و سریع نویسی.
نوشتن جمله‌های شنبیده شده و کلمات		- نوشتن املا‌ی صحیح با در نظر گرفتن معانی - داشتن تصویر کلی از کلمه و عبارت کوتاه در ذهن قبل از نوشتن	- داشتن تصویر کلی از کلمه و عبارت کوتاه در ذهن قبل از نوشتن	- داشتن تصویر کلی از کلمه و عبارت کوتاه در ذهن قبل از نوشتن - نوشتن املا‌ی صحیح با در نظر گرفتن معانی.
علائم سجاوندی استفاده از		- رعایت علائم نقطه گذاری در املا و انشا (سه نشانه).	- رعایت علائم نقطه گذاری در املاء و انشا (چهار نشانه).	- رعایت علائم نقطه گذاری در املاء و انشا (چهار نشانه).
کاربرد درست کلمات در جمله		- هم نشینی مناسب کلمات در جمله با توجه به مشخصه‌های معنایی آن‌ها در قالب تصویر - هم نشینی مناسب کلمه در جمله از نظر دستوری (فعل، اسم).	- هم نشینی مناسب کلمات در جمله با توجه به مشخصه‌های معنایی آن‌ها در قالب تصویر - هم نشینی مناسب کلمه در جمله از نظر دستوری (فعل، اسم)	- هم نشینی مناسب کلمات در جمله با توجه به مشخصه‌های معنایی آن‌ها - هم نشینی مناسب کلمه در جمله از نظر دستوری (فعل، اسم، قید، حرف ربط و حرف اضافه) - هم نشینی متضاد در جمله - هم نشینی مناسب واژه‌ی هم معنا.
نوشتن یک متن		- نوشتن یک جمله با استفاده از یک کلمه‌ی محسوس - نوشتن چند جمله‌ی ساده برای تصاویر یا اشیا و رویدادهای محسوس.	- نوشتن یک جمله با کلمه‌ی ذهنی-تر - نوشتن چند جمله برای تصاویر با رویدادها - نوشتن یک انشای کوتاه برای یک پدیده‌ی آشنا.	- نوشتن یک انشای کوتاه برای یک پدیده‌ی آشنا - نوشتن احساسات، مقاصد و منظورهای خود.

توانایی در نگارش	- تبدیل یک جمله‌ی گفتاری کوتاه و ساده به نوشتار - اضافه کردن یک جمله به آخر نوشته. - نوشتن یک نامه‌ی دوستانه - یادداشت برداری از دیده‌ها و شنیده‌ها - اضافه کردن یک یا چند جمله به آخر نوشته - گزارش نویسی از دیده‌ها و شنیده‌ها - تصحیح نوشتاری یک متن کوتاه و ساده.	- تبدیل یک قصه‌ی کوتاه شنیده شده به نوشتار - نوشتن نتیجه‌ی یک داستان کوتاه - نوشتن یک نامه‌ی دوستانه - یادداشت برداری از دیده‌ها و نوشته‌ها - اضافه کردن یک یا چند جمله به آخر نوشته - گزارش نویسی از دیده‌ها و شنیده‌ها - تصحیح نوشتاری یک متن کوتاه و ساده.	- تبدیل یک خاطره‌ی گفته شده به نوشتار - نوشتن نتیجه‌ی یک داستان کوتاه - نوشتن یک نامه‌ی دوستانه - یادداشت برداری از دیده‌ها و شنیده‌ها - اضافه کردن یک یا چند جمله به آخر نوشته - گزارش نویسی از دیده‌ها و شنیده‌ها - تصحیح نوشتاری یک متن کوتاه و ساده.
------------------	--	--	--

ساختار کتاب‌های فارسی

کتاب‌های فارسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای در دو بخش، خواندن و نوشتن، سازمان‌دهی و تدوین شده است.

۱- متن درس ۲- تصویر ۳- فعالیت‌ها	۱- درک و دریافت ۲- بین و بگو ۳- نکته ۴- بگرد و پیدا کن ۵- فعالیت ویژه	} تحمیدیه (ستایش) فصل اول: نهادها فصل دوم: اخلاق فردی و اجتماعی فصل سوم: نام‌ها و یادها فصل چهارم: سرزمین من فصل پنجم: اطلاعات و ارتباطات نیایش	} ساختار کتاب «بخوانیم»
--	---	--	----------------------------------

توضیح

- کتاب دارای پنج فصل است که با تحمیدیه (ستایش) آغاز و به نیایش ختم می‌شود.
- هر فصل شامل دو درس و یک متن روان خوانی است.
- کتاب دارای دوازده درس است.
- ۱- متن درس: روش ارائه‌ی درس‌ها به شیوه‌های مستقیم و غیر مستقیم خواهد بود.

شیوه‌ی مستقیم شامل ارائه‌ی اطلاعات و شیوه‌ی غیرمستقیم، ارائه‌ی مطالب در قالب‌هایی چون داستان، خاطره و... می‌باشد.

۲- تصاویر: از تصاویر زیبا، جذاب، پرکشش با رنگ‌آمیزی زنده، همخوان با درون‌مایه‌ی درس، در جهت تقویت فهم و درک محتوا استفاده شده است.

۳- فعالیت‌ها: فعالیت‌های پیش‌بینی شده عبارت‌اند از: «درک و دریافت»، «بین و بگو»، «بگرد و پیدا کن»، «نکته» و «فعالیت ویژه».

ساختار کتاب «بنویسیم»

در کنار مهارت خواندن و به موازات آن، مهارت‌های نوشتاری تمرین و تقویت می‌شود. در هر درس، مجموعه‌ای از فعالیت‌های نوشتاری، مبتنی بر آموزش‌های بخش خواندن در نظر گرفته شده است.

استقلال این بخش به معنای هویت بخشیدن به املا و انشای فارسی و تأکید بر جایگاه و اهمیت این دو درس در فرایند آموزش است.

توضیحاتی درباره‌ی فعالیت‌های کتاب «بخوانیم»

۱- درک و دریافت: فعالیت درک و دریافت معمولاً اولین فعالیت کتاب «بخوانیم» پس از پایان هر درس است که در دوره‌ی پیش‌حرفه‌ای مورد توجه قرار می‌گیرد. این فعالیت، کلاس را با تعامل میان معلم و دانش‌آموز مواجه می‌سازد. توجه، دقت، تمرکز حواس، ارتقای درک شنوایی و مهارت در گفت و شنود، از دستاوردهای این فعالیت است.

از دیگر اهداف این فعالیت، ارزش‌یابی میزان درک دانش‌آموزان از مطالب درسی است. با این فعالیت، هم معلم در می‌یابد که دانش‌آموز تا چه حد محتوا و پیام درس را دریافت کرده است و هم دانش‌آموز به نوعی خود ارزش‌یابی دست می‌یابد و مفاهیمی را که درک نکرده است، از زبان هم‌کلاسی خود می‌شنود و خلأ اطلاعاتی‌اش را جبران می‌کند.

توصیه:

۱- هنگام پرسش، به دانش‌آموزان فرصت فکر کردن و مشورت بدهید.

۲- دانش‌آموزان را تشویق کنید تا پاسخ‌های خود را در قالب گفتار مبسوطی بیان کنند و از پاسخ‌های یک واژه‌ای مانند «بله» و «خیر» بپرهیزند.

۳- دانش‌آموزان را تمرین دهید تا پرسش به طور کامل خوانده نشده است، پاسخ خود را آغاز نکنند. این کار عادت گوش دادن کامل را ایجاد خواهد کرد.

۴- دانش‌آموزان را عادت دهید تا پیش از جواب دادن، فکر کنند و پاسخ خود را دقیق و منسجم بیان دارند.

۵- از دانش‌آموزان بخواهید علاوه بر پاسخی که از متن درس یافته‌اند، نظر خود را نیز درباره‌ی سؤال مطرح کنند.

۲- **بین و بگو**: در این فعالیت از کتاب «بخوانیم» لازم است تا دانش‌آموز تصاویر را به خوبی مشاهده کند و آن چه را دیده است به زبان بیاورد. دانش‌آموز باید این توانایی را بیابد که تصاویر متوالی را به یکدیگر ارتباط دهد و مضمون مندرج در آن‌ها را از آغاز تا پایان، دنبال کند. تصاویر متوالی در این فعالیت، معمولاً درباره‌ی موضوعات اجتماعی، فرهنگی و تربیتی است و ضمن این که سواد بصری دانش‌آموزان را بالا می‌برد، یک نکته‌ی تربیتی، اخلاقی و اجتماعی هم در پی دارد. نظم و انسجام فکری، تقویت حافظه‌ی بصری، برقراری ارتباط بین درونداد و برونداد ذهنی، ارتقای درک شنوایی و رشد و پرورش قوه‌ی بیان، از جمله اهداف زبان‌آموزی است که در این فعالیت به ثمر می‌رسد. توصیه می‌شود معلم به نکات زیر توجه کند:

۱- دانش‌آموزان را تشویق کنید تا با دقت جزئیات مندرج در تصویر را نگاه کنند.

۲- درباره‌ی تصاویر با یکدیگر گفت و گو کنند و آن‌ها را با مسائل زندگی و محیط اطراف خود پیوند دهند.

۳- چنان چه رویدادهای حاوی آن‌ها با کتاب‌هایی که تاکنون خوانده و یا فیلم‌هایی که دیده‌اند، مشابه است یا چنین اتفاقی در زندگی‌شان رخ داده است، به یاد آورند.

۴- درباره‌ی علت رخدادهای تصاویر متوالی توضیح دهند و به دنبال راه حل باشند.

۵- آن‌ها را تشویق کنید تا توضیحات خود را به صورت مبسوط نه به طور کوتاه بیان کنند.

۶- از دانش‌آموزان بخواهید تا درباره‌ی رویدادهای تصاویر اظهار نظر کنند.

۳- **بگرد و پیدا کن**: این فعالیت از کتاب «بخوانیم» بدین منظور است که دانش‌آموزان پس از این که متن درس را خواندند و موضوع و درون‌مایه‌ی آن را فهمیدند، دوباره به درس رجوع و به شیوه‌ای هدف‌مند و نظام‌دار در آن کند و کاو و جست و جو کنند. منظور از این مراجعت به درس برای پیدا کردن نکاتی که از آن‌ها خواسته شده، مرور درس به شیوه‌ای فعالانه است.

پرسش‌هایی که زیرمجموعه‌ی فعالیت مذکور را تشکیل می‌دهند بر چند دسته‌اند؛ برخی سمت

و سویی در جهت آموزش املا دارد؛ مانند تمرین‌هایی چون: پیدا کردن کلمه‌هایی که دارای یکی از حروف الفباست، پیدا کردن کلمه‌هایی که حروف تکراری دارد، یافتن کلماتی که تعداد اشکال نماد نوشتاریشان بیش تر است یا پیدا کردن کلمه‌هایی که ویژگی‌هایی مانند تشدید، تنوین و غیره دارند. در این دسته فعالیت‌ها، هدف این است که ضمن مرور و نگاهی به کل متن درس، توجه آن‌ها به ارتباط معنایی فعالیت‌ها افزایش یابد. به هر حال، دانش‌آموز برای یافتن پاسخ سؤال، به متن درس رجوع می‌کند که نه تنها بافت آن درس – چه از نظر واژگانی، چه از نظر نحوی و چه از نظر معنایی یا آوایی – برای او روشن می‌شود بلکه مرورهای مکرر درس برای وی خسته‌کننده نیست؛ زیرا هر بار در پی رسیدن به هدف است و چنانچه دقتش مناسب باشد، در هر بار مراجعه به درس، نکته‌های زبانی دیگری که هدف سؤال نیست نیز توجه او را به خود جلب می‌کند. این فعالیت پرورش حس کنجکاوی، جست‌وجوگری و پشتکار را در دانش‌آموز تقویت می‌کند.

برای پیشبرد اهداف این فعالیت، توصیه می‌شود به نکات زیر توجه کنید:

۱- از دانش‌آموزان بخواهید برای پیدا کردن پاسخ پرسش، کل درس را از اول تا آخر مرور

کنند.

۲- بهتر است جست‌وجو برای یافتن پاسخ سؤال را گروهی انجام بدهند (گروه‌های دو نفره زودتر به نتیجه می‌رسند). می‌توان گاه این فعالیت را به صورت مسابقه اجرا کرد. گروه‌هایی هم می‌توانند با توجه به ویژگی‌هایی که از قبل برایشان مشخص می‌شود، برنده یا بازنده شوند و بدین ترتیب شور و هیجان را در کلاس ایجاد کرد.

۳- شرایطی فراهم کنید تا بعد از پیدا کردن مورد زبانی که از آن‌ها خواسته شده، آن را به موقعیت‌های دیگر ارتباط دهند؛ مثلاً اگر مشابه آن را در درس‌های قبل یا در کتاب‌های دیگر یا در محیط واقعی خانه، مدرسه و... داشته‌اند یا دیده و شنیده‌اند، به یاد آوردند و در کلاس بازگو کنند.

۴- بعد از پاسخ دادن به فعالیت «بگرد و پیدا کن»، از دانش‌آموزان بپرسید که چه نکته‌های خاص دیگری در درس پیدا کرده‌اند.

۴- نکته: برای به کارگیری درست زبان و توفیق در برقراری ارتباط گفتاری و نوشتاری و نیز سازمان‌دهی بهتر فکر و ذهن، دانش‌آموز باید الگوهای دستوری صحیحی را در زبان فارسی معیار بداند و نیز عادت کند که آن‌ها را در گفته‌ها و نوشته‌های خود به کار ببندد.

در کتاب «بخوانیم» دوره‌ی راهنمایی تحصیلی پیش حرفه‌ای، فعالیت‌ی به نام «نکته» آمده است تا

دانش‌آموزان از طریق آن ساخت نحوی زبان را بشناسند. یکی از انتظارات ما در این فعالیت، این است که دانش‌آموزان بتوانند بین عناصر گوناگون یک جمله به منظور رساندن پیام آن، رابطه‌ی هم‌نشینی برقرار کنند؛ مثلاً، اگر در جمله‌ای یک کلمه (با هر نقش دستوری) حذف شده است، آن را در جای مناسب خود قرار دهند. علاوه بر هم‌نشینی، مهارت به کارگیری درست محور جایگزینی نیز ضروری است و دانش‌آموز باید بتواند به جای یکی از کلمه‌های مندرج در آن جمله، کلمه‌ی مناسب دیگری جایگزین کند. این امر در زبان‌آموزی نقش مؤثری ایفا می‌کند.

اگر استفاده از محور جایگزینی نبود، ذهن نمی‌توانست هزاران هزار جمله را برحسب موقعیت‌های متفاوت عیناً در حافظه انبار کند و مسلماً در کار رفع نیازهای ارتباطی فرو می‌ماند و از عهده‌ی بیان موقعیت‌های تازه و ناآشنا بر نمی‌آمد. استفاده از محور جایگزین، زبان را یویا، زیبا و خلاق کرده است. بیش‌تر تمرین‌ها مربوط به فعالیت «نکته» در سال اول پیش‌حرفه‌ای گسترش واژگان، به کارگیری صفت، پسوند و پیشوند است.

برای پیشبرد اهداف این فعالیت، توصیه می‌شود به نکات زیر توجه کنید :

۱- از دانش‌آموزان بخواهید واژه‌های جدیدی را که یاد می‌گیرند، به سایر بخش‌های زندگی روزانه‌ی خود تعمیم دهند.

۲- در برخورد با واژگان، از آن‌ها بخواهید به یاد آورند که چند بار، در کجا و چگونه با این واژه تماس داشته‌اند.

۳- با استفاده از تجارب زبانی دانش‌آموزان و هدایت و راهنمایی آن‌ها، فضایی در کلاس ایجاد کنید تا هر یک از واژه‌های جدیدی که یاد گرفته می‌شود، تعریف شود.

۴- فرصت‌هایی فراهم آورید تا دانش‌آموزان واژه‌های جدید را در گفتار و نوشتار خود به کار ببرند.

۵- فعالیت‌های ویژه

الف) نمایش: نمایش بروز افکار، احساسات، عواطف و تظاهر آن‌ها به نحوی بر چهره و دیگر اعضا و اندام‌های بدن است. در فعالیت‌های نمایشی، بازی‌های نمایشی است که به دو شکل صامت و گویا اجرا می‌شود. در نمایش صامت، که پانتومیم نامیده می‌شود، تصویر افکار، احساسات و عواطف روی صورت و اندام‌های بدن به‌ویژه دست‌ها تجلی می‌یابد.

نوع دیگر نمایش با گفت و گو همراه است که در آن با روند داستانی دنبال می‌شود. بازیگران با حرکات نمایشی و گفت و گو، حوادث و شخصیت‌های داستان را به گونه‌ای مجسم می‌کنند تا هم

داستان را اجرا کنند و هم در بیننده تأثیر لازم را بگذارند. در هر یک از گونه‌های نمایشی و در صورت زیاد بودن عده‌ی دانش‌آموزان، چند نفر بازیگر انتخاب و در مکانی معین، نقش‌ها به آن‌ها واگذار می‌شود تا نمایش را اجرا کنند.

نوع دیگر نمایش، نمایش خلاق است. نمایش خلاق یک فعالیت نمایشی سازمان یافته است که بیش‌ترین تأکید آن بر عوامل انجام دادن کار است تا بر حاصل کار. این فعالیت باید به خودی خود خلاق باشد و عمق بیش‌تر شخصیت‌ها و نکته‌های نهفته در نمایش را نشان بدهد. نمایش خلاق از هر گونه رسمیت رهاست و هدف آن، بیش‌تر ایجاد رضایت خاطر در افرادی است که در آن نمایش درگیر شده‌اند. این فعالیت بخشی از طبیعت دانش‌آموز است و دبیران محترم می‌توانند آن را به کار گیرند. دبیر بیش از آن که وارد مرحله‌ی فعالیت نمایش خلاق شود، باید فضای مناسبی به وجود آورد تا دانش‌آموزان احساس امنیت کنند. برای دستیابی مطلوب‌تر به ارزش‌های نمایش خلاق، بهتر است فعالیت‌هایی برای آماده‌سازی دانش‌آموزان صورت گیرد. بازی‌هایی مانند «چیستان»، «حدس زدن»، چه «احساسی دارم» و...، به آماده‌سازی دانش‌آموزان برای موفقیت در نمایش خلاق کمک می‌کند.

نمایش، یکی از فعالیت‌های مورد تأکید در برنامه‌ی درس زبان‌آموزی است که در پایه‌های متفاوت پیش‌حرفه‌ای مورد توجه قرار می‌گیرد و اجرای مطلوب آن به تحقق بسیاری از اهداف زبان‌آموزی منجر می‌شود. به طور کلی، نمایش بر رفتار دانش‌آموزان تأثیرات مثبت آموزشی و پرورشی دارد که آثار آن‌ها در رشد و پرورش کلیه‌ی ابعاد شخصیتی مشهود است. برخی از این تأثیرات آموزشی و تربیتی را می‌توان به صورت زیر برشمرد:

- از مهم‌ترین تأثیرات نمایش، کمک به دانش‌آموز برای بیان فکر، احساس، عواطف و به طور کلی کمک به ابراز وجود خود در میان جمع است که از اهداف اساسی زبان‌آموزی به‌شمار می‌رود. در نمایش خلاق، این اهداف با انسجام و نظم فکری و بالا رفتن درک شنوایی نیز همراه خواهد بود.
- در نمایش، شرایطی فراهم می‌آید که مفاهیم ناملموس و انتزاعی، هم برای بازیگر و هم تماشاگر، محسوس و آشنا شود؛ بنابراین، مفهوم آموزشی نیز از اتفاقات مورد توجه در نمایش و از اهداف زبان‌آموزی است.

- نمایش امکانی فراهم می‌آورد تا خلاقیت و ابتکار دانش‌آموزان، که در قالب ذهن و اندیشه است، به عمل و حرکت در آید و عینی شود؛ بنابراین، شکوفایی، خلاقیت و پرورش تخیل از جمله دستاوردهای دیگر نمایش است.

● با نمایش، طول تمرکز، توجه و دقت تماشاگر و بازیگر افزایش می‌یابد؛ تشخیص و بازشناسی – به ویژه در تماشاچی – از طریق درک مفهومی به مفهوم دیگر یا انتقال مقدمه به نتیجه یا از صحنه‌ای به صحنه‌ی دیگر رشد می‌یابد. این امر به رشد شناختی در دانش‌آموزان کمک زیادی می‌کند.

● از آن‌جا که اجرای نمایش با تحرک بدنی همراه است، بین اندام‌ها و عضلات کوچک و بزرگ دانش‌آموزان هماهنگی ایجاد و به طور کلی به رشد جسمانی آن‌ها کمک می‌شود.

● از دیگر ثمره‌های بازی‌های نمایشی، آشنا شدن دانش‌آموزان با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه است؛ زیرا الگوهای مقبول جامعه به بازیگر و تماشاچی شناسایی می‌شود و دانش‌آموزان فرصتی پیدا می‌کنند با آن الگو همانندسازی کنند و شخصیت خود را شکل بدهند. به علاوه، آثار مترتب بر رفتارهای نامناسب و نیز عواقب نامطلوب این رفتارها بر بازیگر و بیننده آشکار می‌شود؛ به طور کلی، اجرای رفتارهای مطلوب در صحنه‌ی نمایش، تشخیص و تمیز خوب از بد را در دانش‌آموزان افزایش می‌دهد.

● از دستاوردهای دیگر بازی‌های نمایشی، ایجاد روح جمعی، همکاری و تعاون در دانش‌آموزان است و آنان طریقه‌ی ارتباط با دیگران را، که یکی از مهارت‌های اساسی در زندگی اجتماعی است، یاد می‌گیرند.

● در بازی‌های نمایشی، دانش‌آموزان نظم و ترتیب و بسیاری از قواعد و مقررات مربوط به زندگی واقعی را یاد می‌گیرند و به راه حل‌های مناسبی برای مسائل زندگی می‌اندیشند.

● از آن‌جا که نمایش با هنر آمیخته است و هنر زیبایی‌شناسی را در درون خود دارد، این فعالیت به پرورش روحیه‌ی زیبایی‌شناسی در دانش‌آموزان می‌انجامد.

● نمایش موجبات شادی، نشاط و انبساط خاطر را در دانش‌آموزان فراهم می‌آورد و از خشک و خستگی‌زا شدن برنامه‌های کلاس می‌کاهد.

● نمایش درمان خوبی برای دانش‌آموزان کمرو و منزوی و نیز آنان‌هایی است که مدت زمانی به رویا فرو می‌روند و از دنیای بیرون فاصله می‌گیرند. هم‌چنین، وسیله‌ای برای بالا بردن اعتماد به نفس، خودباوری و آگاه کردن دانش‌آموزان از توانایی خویش است.

● دانش‌آموزان یاد می‌گیرند تا در محیط‌های خارج از کلاس و مدرسه، اوقات فراغت خود را با این بازی به شکل نظام‌دارتری بارور سازند.

برای اجرای مطلوب‌تر نمایش و برای این که نمایش تأثیرات پرورشی و آموزشی بیش‌تری بر رفتار دانش‌آموزان داشته باشد، پیشنهاد می‌شود به توصیه‌ها و نکات زیر توجه کنید:

- مدت نمایش بیش از حد طولانی نباشد تا دانش‌آموزان خسته نشوند.
- هدف از اجرای نمایش تربیت بازیگر و بازیگری نیست بلکه تحقق پاره‌ای از اهداف زبان‌آموزی، رشد خلاقیت و انتقال ارزش‌های تربیتی در برنامه است؛ بنابراین، به هیچ وجه در حین بازی به دانش‌آموزان امر و نهی نکنید، به آن‌ها دستورهای مستقیم ندهید، آنان را تحت فشار نگذارید. هدایت و راهنمایی‌های شما باید بیش‌تر جنبه‌ی غیرمستقیم داشته باشد؛ زیرا در اجرای نمایش‌ها شکوفایی خلاقیت مورد توجه است. تذکرات متوالی و فشار بیش از حد بر دانش‌آموزان سبب بی‌علاقه شدن، گرفتن ابتکار و استقلال، و از بین رفتن اعتماد به نفس در آنان می‌شود.
- چون اجرای نمایش به انعطاف‌پذیری بدن نیز نیازمند است، توصیه می‌شود از بازی‌هایی که با تحرک بدنی همراه است، به ویژه بازی‌های ورزشی، استفاده کنند. بهره‌گیری از بازی‌هایی که موجب استفاده از فکر و دست می‌شود، هماهنگی لازم بین ماهیچه‌ها و اعضای بدن را فراهم می‌آورد و مهارت آن‌ها را در اجرای نمایش بیش‌تر می‌کند.
- هنگام نمایش، از دانش‌آموزان بخواهید بازی‌های مشابه نمایش فعلی را که در گذشته انجام داده یا دیده‌اند، به یاد بیاورند و برای هم کلاسی‌ها یا افراد هم‌گروه خود بیان کنند.
- در برخی نمایش‌ها، می‌توانید دانش‌آموزان را قبل از اجرای نمایش گروه‌بندی کنید و از آن‌ها بخواهید برای اجرای بهتر آن، با یکدیگر به گفت‌وگو بپردازند، مراحل متفاوت نمایش را طراحی و پس از تعیین نقش‌ها، آن را اجرا کنند.
- از دانش‌آموزان، چه آن‌هایی که قرار است نمایش را اجرا کنند و چه آن‌هایی که تماشاگرند، بخواهید راه‌هایی را برای جالب‌تر و هیجان‌تر کردن نمایش بیابند.
- از دانش‌آموزان بخواهید صورت لازم، صدا و لحن خود را تغییر بدهند تا نمایش را شیرین‌تر کنند.
- در نمایش، بازیگری از هر چیز برای دانش‌آموزان مهم‌تر است؛ بنابراین در صورت فراهم نبودن امکانات، اجرای نمایش را متوقف نکنید؛ زیرا دانش‌آموزان امکانات مورد نظر خود را فراهم می‌آورند؛ مثلاً به جای موسیقی و صدا از استعداد خود بهره می‌گیرند و صداها را با دهان تولید می‌کنند یا برای لباس و آرایش صحنه، از چیزی که در دسترس داشته باشند، استفاده می‌کنند. بکوشید برای آرایش صحنه، چهره‌آرایی (گریم) لباس، موسیقی صحنه و دیگر عناصر نمایش، از فکر و ابتکار دانش‌آموزان بهره بگیرید.
- دانش‌آموزان بیش‌تر دوست دارند بازیگر باشند تا تماشاگر؛ بنابراین، به گونه‌ای برنامه‌ریزی

کنید تا نوبت بازی به همه‌ی آنان برسد و آن‌ها بتوانند به تناوب، در نقش‌های گوناگون ظاهر شوند. در یک موضوع نمایش، عده‌ای از دانش‌آموزان می‌توانند بازی کنند و عده‌ای تماشاچی باشند و در نوبت بعد، جای خود را با هم عوض کنند.

● از انگیزه‌هایی که دانش‌آموزان را به تخیل و امی دارد، استفاده کنید.

● پس از اتمام پانتومیم یا اجرای نمایش صامت، از دانش‌آموزان تماشاچی بخواهید موضوع را حدس بزنند و درباره‌ی آن گفت و گو کنند.

● از آن دسته از دانش‌آموزانی که تماشاگرند، بخواهید پس از پایان نمایش، درباره‌ی آن صحبت کنند و برای بهتر شدن نمایش، پیشنهادهایی ارائه دهند.

● از تماشاگران بخواهید احساس خود را درباره‌ی آن چه در نمایش دیده‌اند، بیان کنند.

● ابتدا به بازی‌های نمایشی پردازید و سپس نمایش خلاق را در کلاس اجرا کنید.

ب) کتاب‌خوانی و قصه‌خوانی: کتاب مناسب، بهترین وسیله برای غنی‌تر کردن اوقات فراغت و لذت بردن از لحظات فراغت است. خواندن کتاب، عادت به مطالعه و انس با آن را در دانش‌آموز ایجاد می‌کند و باعث رشد کلامی، پرورش قدرت تفکر و اخذ اطلاعات و غنی کردن اندوخته‌ی ذهنی می‌شود. از طریق کتاب‌خوانی، گنجینه‌ی واژگانی و افق درک مفاهیم در دانش‌آموزان گسترش می‌یابد؛ زیرا شکل صحیح کلمات را به کرات می‌بینند و این شکل در ذهنشان نقش می‌بندد و آموزش املا نیز محقق می‌شود. به علاوه، با ساختار دستوری صحیح جملات و ترکیببندی درست در یک متن نیز آشنا می‌شوند و به بسیاری از مهارت‌های مندرج در برنامه‌های زبان‌آموزی دست می‌یابند.

خواندن کتاب‌های داستانی، ابزار مناسبی برای تربیت کودک و شکل‌گیری شخصیت وی در جهتی است که جامعه از او انتظار دارد و کتاب‌خوانی فرصتی فراهم می‌آورد تا بسیاری از ارزش‌های اخلاقی و خصلت‌های پسندیده در کودک درونی شود. دانش‌آموز وقتی داستانی می‌خواند یا می‌شنود، دوست دارد خود را در متن آن بیابد و با شخصیت داستان همانندسازی کند؛ در نتیجه، الگوی شخصیتی موجود در داستان در کودک شکل می‌گیرد و او رفتارهای خود را با رفتارهای مطلوب شخصیت داستان، منطبق و همانند می‌سازد و از رفتارهای ناشایست شخصیت‌های منفی داستان، به خطا و اشکالات رفتارهای خود پی می‌برد. بر این اساس، سعی می‌کند به اصلاح و تغییر رفتار ناپسند خود پردازد. تخیل موجود در کتاب‌های داستانی (تخیلی) موجب تعدیل فشارهای ناشی از مشکلات زندگی و رفع ناکامی‌های کودک می‌شود.

بنابراین، رشد و پرورش همه جنبه‌ی شخصیت را می‌توان در استمرار خواندن کتاب‌های داستانی یافت. کودک نه تنها با شخصیت دردمند داستان احساس همدردی و نیز از شادی و موفقیت آن، احساس خوشحالی و همدلی را در خود نهادینه می‌کند بلکه زیبایی‌های موجود در کتاب هم، حس زیبا شناسی کودک را تحریک می‌کند و موجبات رشد عاطفی و نگرشی او را فراهم می‌آورد. دانش‌آموز با مطالعه‌ی داستان، بسیاری از رفتارهای اجتماعی و راه برقراری ارتباط مؤثر را یاد می‌گیرد و تجارب ارزشمندی از دنیای اطراف خود کسب می‌کند و به‌طور غیرمستقیم یا مستقیم، مطالب زیادی درباره‌ی علوم گوناگونی مانند تاریخ، جغرافیا، علوم تجربی و ریاضی فرا می‌گیرد.

بر این اساس، در برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی، بر فعالیت کتاب‌خوانی دانش‌آموزان تأکید زیادی شده است. توصیه می‌شود دانش‌آموزان کتاب بخوانند و در کلاس درباره‌ی عناصر داستانی آن از قبیل شخصیت‌ها، رویدادها و... صحبت کنند؛ به تصاویر آن توجه کنند، خلاصه‌ای از داستان را بگویند، درباره‌ی چرایی و چگونگی رویداد به وقوع پیوسته اظهارنظر و احساسات خود را نسبت به داستان بیان کنند. توصیه می‌شود براساس پرسش‌های کتاب، توجه دانش‌آموزان را به نام نویسنده، مترجم، ناشر و تاریخ نشر اثر جلب کنید.

فضایی در کلاس فراهم آورید تا دانش‌آموزان در گروه‌های ۲ یا ۳ نفره، کتاب را برای یکدیگر بخوانند و دیگران پس از گوش دادن، درباره‌ی آن با هم گفت و گو کنند. آن‌ها می‌توانند در گروه‌های خود به پرسش و پاسخ درباره‌ی کتاب‌های خوانده شده پردازند.

پ) روان‌خوانی: اهداف این بخش شامل موارد زیر است:

۱- توسعه‌ی توانایی در خواندن نمادهای نوشتاری و تصویری

۲- توانایی دریافت ارتباطی معنایی در بخش‌های یک متن ساده

۳- توانایی درک پیام اصلی متن ساده

۴- توانایی بلندخوانی و صامت خوانی

۵- توانایی بررسی محتوای یک متن ساده

۶- توانایی به کارگیری کار افزارهای مناسب در خواندن

۷- توسعه‌ی عادات و آداب مطلوب در خواندن

۸- گسترش دایره‌ی دید در خواندن.

این بخش در آخر هر فصل آورده شده است.

کتاب شامل پنج فصل و در نتیجه، دارای پنج روان خوانی است که عناوین آن عبارت‌اند از

- (۱) مسجد ما
- (۲) درخت چنار و درخت توت
- (۳) مرد کشاورز و پری دریایی
- (۴) امان از حرف مردم
- (۵) خرچنگ و مرغ ماهی‌خوار.

در آخر هر فصل، بخش روان خوانی در نظر گرفته شده که بدون تمرین است و حداقل انتظار مؤلفان، تقویت مهارت خواندن است. معلمان می‌توانند در صورت داشتن فرصت کافی، متن‌های روان خوانی دیگری را خود تهیه کنند و در اختیار دانش‌آموزان بگذارند.

الگوها و شیوه‌های تدریس

الگو: الگو به نمونه‌ی کوچکی از یک شیء بزرگ یا مجموعه‌ای نامحدود از اشیای بی‌شمار گفته می‌شود که ویژگی‌های مهم و اصلی آن شیء بزرگ یا اشیا را داشته باشد.^۱
تدریس: عبارت است از رفتار متقابل معلم و شاگرد بر اساس طرح منظم و هدفدار معلم به منظور تغییر مطلوب در رفتار شاگرد.

الگوی تدریس: چهارچوب نظری برای هماهنگ ساختن عناصر تدریس (هدف‌های کلی، جزئی رفتاری، محتوا، روش ارزش‌یابی) که در آن معلم به بررسی و کاوشگری در رابطه با موارد زیر می‌پردازد:

- الف - تأثیر تدریس بر دانش و تجربه‌ی خود
 - ب - ایجاد الگوهای جدید حاصل از کاوش در آموزش رشته‌های علمی
 - پ - اجرای الگوی جدید
 - ت - آزمون
 - ث - بازخورد و افزایش دانش و مهارت‌های دانش‌آموزان^۲
- روش تدریس: روش تدریس راهی منظم و با قاعده برای ارائه‌ی محتوا می‌باشد.

۱- حاجی اسحاق - سهیلا: آموزش راه‌های یادگیری، ص ۱۲.

۲- همان منبع، ص ۱۳.

از تعاریف عنوان شده این گونه دریافت می‌کنیم که هر معلم در واقع با انتخاب الگویی خاص راه و روش و رسانه‌ی مورد لزوم برای رسیدن به هدف را نیز برگزیده است و باید هماهنگ با دیگر عناصر الگوی تدریس خود از دانش‌آموزان، آزمون به عمل آورد.

الگوی عمومی تدریس: الگوی تدریس در واقع نوعی طرح درس است و در مفهوم کلی، چارچوب معینی است که عناصر مهم تدریس در پیکره‌ی آن پیش‌بینی می‌شود. روش‌های تدریس برحسب فعالیت یا عدم فعالیت دانش‌آموز به دو دسته‌ی فعال و غیرفعال تقسیم می‌شوند. در روش‌های تدریس فعال، دانش‌آموز خود در فرایند آموزش شرکت می‌کند و محور اوست. (دانش‌آموز محوری) ولی در روش غیرفعال، یا معلم پیوسته سخن می‌گوید و عمل می‌کند و دانش‌آموز ساکت و بی‌حرکت می‌ماند (معلم محوری) یا این که معلم و دانش‌آموز هر یک به کار خود می‌پردازند و در کار هم دخالت نمی‌کنند.

بدیهی است هرگونه پیشرفت آموزشی در گرو فعالیت و دخالت دانش‌آموز در امر یادگیری است. الگوی عمومی تدریس، مقدمه‌ی هر نوع فرایند آموزشی مطلوب به شمار می‌رود. این الگو را که نخستین بار در سال ۱۹۶۱ رابرت گیلز معرفی کرد، پنج مرحله دارد:

۱) تعیین هدف‌های آموزشی و رفتاری: در تعیین اهداف آموزشی (کلی، جزئی و رفتاری) به سه حیطه‌ی شناختی، نگرشی و مهارتی باید توجه کرد. کتاب حاضر (راهنمای معلم) بر مبنای این توجه نوشته و تدوین شده است.

۲) تعیین پیش‌دانسته‌ها و ارزش‌یابی ورودی: معلم به منظور کسب اطمینان از آمادگی دانش‌آموز برای یادگیری درس، اطلاعات و تجارب قبلی (پیش‌سازمان‌دهنده‌ها) آن‌ها را پیش‌بینی و به صورت رفتارها و عملکردهای کاملاً روشن و قابل مشاهده بیان می‌کند. معلم برای تمام پیش‌دانسته‌ها سؤال‌هایی را آماده می‌سازد تا پیش از تدریس به دانش‌آموز ارائه کند.

بازخورد حاصل از این ارزش‌یابی، او را آگاه می‌سازد که آیا دانش‌آموزان برای یادگیری درس جدید آمادگی دارند یا لازم است قبل از شروع درس تازه درباره‌ی پیش‌نیازهای ضروری، تمرینی انجام گیرد.

۳) تعیین روش‌ها و وسایل آموزشی: در این مرحله، باید برای تدریس هر درس، از روش مناسب آن هم چون سخنرانی توضیحی، ایفای نقش، پژوهش و تحقق، تهیه‌ی گزارش، مصاحبه، پرسش و پاسخ و... بهره گرفت و از وسایل آموزشی و کمک آموزشی موجود و مناسب استفاده کرد.

۴) سازمان‌دهی شرایط و فعالیت‌های آموزشی: معلم باید اطلاعات و امکانات لازم برای

تدریس را از قبل پیش‌بینی و آماده کند. سپس تمام موارد را طوری کنار هم بچیند که کل تولید شده، معنادار و منسجم باشد (تهیه‌ی طرح درس).

۵) **تعیین نظام ارزش‌یابی (مرحله‌ای - پایانی) و سنجش عملکرد تدریس:** ارزش‌یابی بهترین راهنما برای ادامه دادن یا توقف تدریس است. سنجش موفقیت یا عدم آن از طریق ارزش‌یابی معلوم می‌شود (حسین قاسم‌پور، مجله‌ی رشد ادب فارسی).

شیوه‌های تدریس پیشنهادی:

برای تدریس، از شیوه‌های گوناگون یا ترکیب چند شیوه نیز می‌توان استفاده کرد. در این شیوه‌ها، به استفاده از شیوه‌های ویژه‌ی مناطق دو زبانه نیز توجه شده است.

مهم‌ترین شیوه‌ها عبارت‌اند از:

۱- یادگیری از طریق همیاری

۲- شیوه‌ی مشاوره - یادگیری

۳- شیوه‌ی رفتاری کامل

۴- شیوه‌ی نمایشی

۵- شیوه‌ی صامت

۶- شیوه‌ی نمایش نامه‌ای (ایفای نقش)

۷- شیوه‌ی بحث گروهی (مشاوره‌ای)

۸- شیوه‌ی پرسش و پاسخ.

۱- **یادگیری از طریق همیاری:** بسیاری از معلمان از فضای غیرفعال و شرایط خشک و غیرواقعی کلاس‌های خویش ناراضی‌اند. آنان روشی را جست و جو می‌کنند که بتوانند در دانش‌آموزان انگیزه‌ی کافی برای کسب دانش و انجام فعالیت‌های آموزشی ایجاد کنند. بحث دهه‌های اخیر میان مربیان تعلیم و تربیت این است که: «چگونه می‌توان یادگیری را به بهترین نحو آسان ساخت و بازده آن را افزایش داد.»

یکی از روش‌های آموزش (یادگیری از طریق همیاری) نظریه‌ی «سینرگوژی» (Synergogy) است. نظریه‌ی سینرگوژی برای آموزش دروس مختلف و موقعیت‌های متفاوت، چهار روش زیر را ارائه می‌دهد:

الف) طرح کارایی گروه

ب) طرح تدریس اعضای گروه

پ) طرح روشن‌سازی طرز تلقی
ت) طرح قضاوت عملکرد.

الف) طرح کارایی گروه (TED): در طرح کارایی گروه، دو فرضیه شکل می‌گیرد:

۱- دو فکر یا بیشتر، بهتر از یک فکر است. هر شخصی می‌تواند آن چه را می‌داند، برای دیگران توضیح دهد و نیز همه می‌توانند از یکدیگر فراگیرند.

۲- دانش‌آموزان، شرکت فعال در یادگیری مشارکتی را بسیار انگیزاننده می‌یابند.

۳- جهت آمادگی برای اجرای این طرح، معلم قبل از شروع کلاس، ابزار یادگیری یعنی تکالیف قبل از کار (یک تکلیف خواندنی یا ارائه‌ی یک وسیله سمعی بصری) و یک آزمون تلفیقی از انواع سؤال‌ها را که در بردارنده‌ی محتوای درس مورد نظر است، آماده می‌کند. کلید آزمون را نیز جداگانه در برگه‌ای می‌نویسد. سپس، دانش‌آموزان را به گروه‌هایی با اعضای ناهمگن (خوب، متوسط و ضعیف) در چهار گروه سه نفره تقسیم می‌کند.

۱- هر یک از اعضای گروه، دانش خود را قبل از بحث گروهی، ارزیابی می‌کند و آن چه را نوشته‌اند به طور انفرادی می‌خواند.

۲- بعد از یک مرور اولیه، به سؤال‌های آزمون، از موضوعی که قرار است آموخته شود پاسخ می‌دهد. اگر پاسخ به سؤال‌ها، به تشخیص معلم، به اطلاعاتی نیاز داشت، دانش‌آموز می‌تواند به متن مراجعه یا از منابع در دسترس استفاده کند.

۳- اعضای گروه درباره‌ی هر یک از پاسخ‌ها با یکدیگر بحث می‌کنند تا به توافق برسند. اعضا در ضمن بحث، گزینه‌ها و دلایل انتخاب خویش را ارائه می‌دهند. اولین کار در گروه، یادگیری این نکته است که اعضای گروه به یک مجموعه از پاسخ‌های مورد توافق برسند. آن‌ها این فرصت را می‌یابند تا اطلاعات را ردّ و بدل کرده، دلایل خود را توضیح دهند و دلایل و شواهد دیگران را نیز ارزیابی کنند.

۴- در این مرحله، کلید سؤال‌ها در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد و اعضای گروه، درک عمیقی از بهترین پاسخ‌ها به دست می‌آورند.

۵- اعضا، پاسخ‌های فردی و گروهی را نمره‌گذاری و نمره‌ی مؤثر بودن یادگیری را در گروه محاسبه می‌کنند (قبلاً چگونگی نمره‌گذاری به دانش‌آموزان آموخته می‌شود).

۶- برای جمع‌بندی مطالب آموخته شده و هم‌چنین ارزش‌یابی تکوینی، از فراگیرندگان پرسش

می‌شود.

ب) طرح تدریس اعضای گروه (TMTD): طرح تدریس اعضای گروه مبتنی بر دو اصل

است:

اصل اول این که هر یک از شرکت کنندگان، قسمت‌های متفاوتی از موضوع درسی را که قرار است تدریس شود، می‌خواند.

اصل دوم این که هر فراگیرنده می‌تواند به اعضای گروهش درس بدهد.

بنابراین، هر عضو هم به عنوان معلم و هم به عنوان شاگرد عمل می‌کند. وقتی دانش‌آموزان می‌فهمند که کارایی گروه مستلزم آن است که هر فرد یک بخش از موضوع را فراگیرد و سپس آن را به دیگران درس دهد، برانگیخته می‌شوند که با مطالعه‌ی بخش تعیین شده و آمادگی کامل، به گروه خود کمک کنند. هم چنین هر فرد به آن عضو از گروه که درس می‌دهد، کمک می‌کند که فراگیرنده بتواند تا آن جا که ممکن است، موفق باشد. با این روش، گروه می‌تواند یادگیری خود را به حداکثر برساند.

طرح تدریس اعضای گروه، این امکان را می‌دهد که مقدار زیادی از موضوع درسی، طی یک دوره‌ی کوتاه زمانی با مطالعه‌ی گروه تحت پوشش قرار گیرد. در انتخاب متن مورد تدریس باید در نظر داشت که متن به بخش‌های مستقل از یکدیگر قابل تقسیم باشد. بخش‌ها نیز از نظر طول و دشواری، تقریباً برابر باشند. جهت آمادگی برای اجرای طرح، معلم قبل از شروع کلاس، ابزار یادگیری، از جمله تقسیم متن به تعداد افراد گروه، آزمون و کلید آزمون را آماده می‌کند. تشکیل و ترکیب گروه‌ها در کلاس نیز از وظایف معلم است.

مراحل اجرا

۱- برای هر دانش‌آموز، یک بخش از موضوع تعیین شده است و او فقط تکلیف مربوط به خود را مطالعه می‌کند.

۲- دانش‌آموزان با هم‌تاهای خود که مسئول بخش مشترکی‌اند، دور هم جمع می‌شوند و برای رفع اشکال‌های خود و بهبود روش ارائه، تبادل نظر می‌کنند.

۳- وقتی اعضای گروه گرد هم می‌آیند، دانش‌آموزان به ترتیب و از اول، بخش‌های مربوط به خود را تدریس می‌کنند. اعضای دیگر گروه می‌توانند سؤال بپرسند، مخالفت کنند و یادداشت بردارند.

۴- از کل موضوع، آزمونی گرفته می‌شود.

۵- کلید سؤال‌ها در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد و آنان نمره‌های فردی و گروهی را

محاسبه می‌کنند.

۶- کارایی تدریس دانش‌آموزان با توجه به جدولی که به آن‌ها ارائه می‌شود، ارزیابی می‌شود.
۷- از دانش‌آموزان، برای جمع‌بندی مطالب و اطمینان از یادگیری و ارزش‌یابی تکوینی، سؤال می‌شود. اگر نکته‌ی مهمی فراموش شده باشد، معلم آن را توضیح می‌دهد.

پ) **طرح روشن‌سازی طرز تلقی (CAD)**: طرز تلقی افراد، عمیقاً روی مؤثر بودن و رضایت شخصی‌شان اثر می‌گذارد؛ از این رو، طرز تلقی جنبه‌ی مهمی از یادگیری احساس اجتماعی است. با وجود این، خیلی از افراد، طرز تلقی مسئله‌ای شخصی قلمداد می‌کنند. هر چند به کار بردن اجباری طرز تلقی‌های شخصی جایی در آموزش ندارد ولی اگر افراد بتوانند طرز تلقی‌هایشان را آزادانه بررسی کنند، بینشی به دست می‌آورند که می‌توانند رفتار خویش را کنترل کنند و دریابند که طرز تلقی‌شان تا چه حد ممکن است محدود یا کیفیت عملشان را محدود یا تحریف کند.

اولین مرحله در طرح روشن‌سازی طرز تلقی به فراگیرندگان کمک می‌کند تا با پاسخ دادن به یک سؤال یا تکمیل یک جمله، طرز تلقی خود را ارزیابی کنند. سپس فراگیرندگان دور هم جمع می‌شوند تا این طرز تلقی را مورد بررسی قرار دهند و به کمک شرایط شناخته شده و اطلاعاتی که در اختیار دارند، روی بهترین طرز تلقی به توافق برسند. سپس هر فرد پاسخ خود را ارائه می‌دهد تا مورد ارزیابی قرار گیرد. طرز تلقی افراد پس از بحث نیز ارزیابی می‌شود تا مشخص گردد که آیا تغییری رخ داده است یا خیر.

در زمان نقد، فراگیرندگان استنباط‌هایشان را در مورد هر تغییر در طرز تلقی ارزیابی می‌کنند و برای استنباط در مورد عمل خودشان، تعمیم‌هایی را بسط می‌دهند.
بنابراین، این طرح فراگیرندگان را قادر می‌سازد که کشف کنند «آیا طرز تلقی‌شان بر یک پایه‌ی محکم از حقایق، اطلاعات و منطق استوار است؟».

همین طور فراگیرندگان ممکن است دریابند که از طرز تلقی خود درباره‌ی موضوعی، نا آگاه بوده‌اند و هم چنین از طرز تلقی‌های موجود دیگری که ممکن بود بتوانند به کار ببرند، اطلاع نداشته‌اند. از آن جا که اکثر افراد تمایل دارند با افراد دیگری که ذهنشان مشابه آنان است، ارتباط برقرار کنند، طرز تلقی‌های خاصی تقویت می‌شود. این طرح برای شرکت‌کنندگان فرصتی فراهم می‌آورد تا عقاید متنوعی را بشنوند.

ت) **روش قضاوت عملکرد**: در این طرح با کسب درک روشنی از معیارها، آنان می‌توانند در مورد کیفیت کار خویش قضاوت کنند. در این صورت می‌توانند تا حدودی از ارزیابی کارشان توسط دیگری بی‌نیاز شوند. سپس هر شخص کار خویش را ارائه می‌دهد. اعضای گروه، کار فرد

را با دیگری و با معیارهایی که فرا گرفته‌اند، مقایسه می‌کنند. هر فرد، انتقادهایی را که به کارش شده است، دریافت می‌کند؛ مثلاً، معلّم از گروه‌ها می‌خواهد تا ویژگی‌های یک شعر را بیان و جمع‌بندی کنند. سپس معلّم معیارهای علمی را ارائه داده و بدین ترتیب، آن‌ها عملکرد خود را مورد تجدید نظر و ارزیابی قرار می‌دهند.

۲- شیوه‌ی مشاوره - یادگیری : در این شیوه، کلاس بیش‌تر حالت یک گروه دارد؛ در این گروه، زبان برای ایجاد ارتباط به کار می‌رود. این گونه ارتباط، شرایط یادگیری را آسان می‌کند؛ در این شیوه، معلّم جلوی کلاس نمی‌ایستد بلکه در کنار جمع و در میان زبان‌آموزان قرار می‌گیرد تا نقش، قدرت و میزان دانش بالاتر او، حالت تهدید کننده‌ای برای زبان‌آموزان نداشته باشد. شیوه‌ی آموزش به این ترتیب است که هنگام برقراری ارتباط، یکی از زبان‌آموزان، پرسشی به زبان مادری می‌پرسد. معلّم آن را به زبان فارسی معیار ترجمه کرده. سپس زبان‌آموزان آن را به زبان فارسی معیار تکرار می‌کنند. زبان‌آموز دیگری پرسش را به زبان اول پاسخ می‌دهد و معلّم پاسخ را به زبان دوم برمی‌گرداند. زبان‌آموز دوم آن را تکرار می‌کند و به همین ترتیب، مکالمه ادامه می‌یابد. کم‌کم زبان‌آموز قادر می‌شود کلمه یا عبارتی را بدون ترجمه به زبان فارسی معیار بیان کند.

۳- شیوه‌ی رفتاری کامل : این شیوه، فعالیت بدنی را به طور مستقیم به کاربرد معنادار زبان پیوند می‌دهد. فرض اولیه‌ی این شیوه این است که زبان‌آموز شنونده‌ی محض نیست و فقط نباید به پاسخ‌های شفاهی معلّم اکتفا کند بلکه باید به حرف‌های او با دقت گوش دهد، حرکات معلّم را مشاهده کند و به طور عملی دستورات زبانی او را انجام دهد؛ مثلاً، معلّم با راه رفتن، واژه‌ی «راه رفتن» را یاد می‌دهد و از زبان‌آموز نیز می‌خواهد تا راه برود. سپس می‌گوید: «به طرف پنجره برو و آن را باز کن!» یعنی، فعل رفتن و وجه امری آن را در ساخت یک جمله‌ی دیگر عملاً تدریس می‌کند. البته باید گفت: «کاربرد این شیوه‌ی تدریس در شرایط عادی کلاس با محدودیت‌هایی رو به روست و فقط برای تعداد معدودی از واژگان و افعال زبان کاربرد دارد؛ مثل روشن کردن، خاموش کردن، نشستن، ایستادن، و...؛ اما برای آموزش مفاهیمی مانند دوست داشتن، پرواز کردن، شنا کردن و امثال این‌ها، با محدودیت رو به روست.»

۴- شیوه‌ی نمایشی (این روش بیش‌تر برای آموزش زبان فارسی در مناطق دو زبانه کاربرد دارد)

به طور کلی می‌توان گفت که شیوه‌ی «رفتاری کامل» مبتنی بر اصول شیوه‌ی تدریس «نمایشی» که در آموزش موادّ درسی دیگر کاربرد دارد، است. متخصصان علوم تربیتی این شیوه را چنین

توصیف کرده‌اند: «شیوه‌ی نمایشی بر مشاهده و دیدن استوار است و در آن، افراد مهارت‌های خاصی را از طریق دیدن فرا می‌گیرند.»

اما تفاوت عمده‌ی شیوه‌ی «نمایشی» با شیوه‌ی «رفتاری کامل» در این است که در شیوه‌ی «نمایشی»، علاوه بر حرکات بدنی، از اشیاء هم در امر تدریس استفاده می‌شود. البته اگر هنگام تدریس، شیئی یا وسیله‌ی مورد نظر در دسترس نباشد یا دسترسی به آن مشکل باشد، می‌توان از نمونه یا مدل استفاده کرد؛ مثلاً، با استفاده از مدل بدن انسان می‌توان واژه‌هایی مثل دست، پا، سر، چشم، گوش و... را به دانش‌آموزان آموزش داد. این شیوه با شیوه‌ی «نمایش نامه» فرق دارد.

۵- شیوه‌ی صامت: (این روش عمدتاً برای آموزش زبان فارسی در مناطق دو زبانه کاربرد دارد)

شیوه‌ی «صامت» نیز مانند شیوه‌ی «رفتاری کامل» مبتنی بر این فرض است که زبان‌آموزان به بافت و موقعیتی که معلم در کلاس به کار می‌برد، توجه کامل داشته باشند. آنان باید هم‌چنین توان ذهنی خود را برای دریافت معنای کلمه‌ها از طریق توجه به حرکات و کنش‌هایی که در کلاس ارائه می‌شود، صرف کنند. نکته‌ی اصلی این است که در شیوه‌ی تدریس «صامت»، معلم ساکت است و فقط اعمالی انجام می‌دهد. در این شیوه، از اشتیاق شاگردان به مکالمه با یکدیگر بدون اندک راهنمایی از جانب معلم استفاده می‌شود. یادگیری از طریق تعامل زبان‌آموزان با مواد آموزشی انجام می‌گیرد و یادگیرنده از آن فرایند برای کشف قواعد زبانی استفاده می‌کند.»

در اولین مرحله‌ی آموزش، چهار وجه زبان یعنی «گوش کردن»، «حرف زدن»، «خواندن» و «نوشتن» در کنار هم آموزش داده می‌شوند. به این طریق، یادگیری هر کدام بر یادگیری سه وجه دیگر تأثیر مناسب می‌گذارد. در این شیوه، از یک وسیله‌ی آموزشی که دکمه‌های رنگی دارد و چارت‌هایی که عناصر زبانی به صورت رنگی در آن درج شده‌اند، استفاده می‌شود، معلم با استفاده از این «چارت رنگ-صدا» تدریس می‌کند. او زبان‌آموزان را راهنمایی می‌کند که با فشار دادن دکمه‌ی - مثلاً - آبی رنگ، تلفظ کلمه‌ی قلم را بشنوند و هم‌زمان با روشن شدن فضای کلمه - که آن هم آبی رنگ است - آن را روی چارت ببینند. زبان‌آموزان سپس با آن کلمه، جمله‌ای می‌سازند و می‌نویسند.

۶- شیوه‌ی نمایش نامه‌ای (ایفای نقش): این شیوه را می‌توان برای تجسم عینی موضوعاتی که برای نمایش نامه مناسب‌اند، به کار گرفت. در این شیوه، دو یا چند دانش‌آموز، موضوعی را به صورت نمایش نامه اجرا می‌کنند. بدیهی است این شیوه‌ی تدریس، به مهارت‌های خاص بازیگری نیاز ندارد بلکه معلم می‌تواند بنا به محتوای آموزشی مورد نظر، به ضرورت از آن استفاده کند. از ویژگی‌های مهم

شیوه‌ی ایفای نقش این است که زبان‌آموزان با نمایش و بازیگران آن، ارتباط عاطفی برقرار کرده و با هیجان، مراحل نمایش را مشاهده می‌کنند. به این طریق، دقت، تمرکز حواس و توجه به مطالب افزایش می‌یابد و یادگیری بهتر و مؤثرتر انجام می‌گیرد. هم چنین، این شیوه برای مقابله با کمروبی و خجالتی بودن برخی دانش‌آموزان که در کار دانش‌آموزی مشارکت کم‌تری دارند، بسیار مفید است. از این شیوه در تدوین محتوای کتاب «بخوانیم» در بخش «نمایش» استفاده شده است.

افرادی که در شیوه‌ی تدریس نمایش نامه‌ای نقش اساسی دارند، عبارت‌اند از:

- ۱- معلم به عنوان برنامه‌ریز درسی و کارگردان نمایش
- ۲- دو یا چند دانش‌آموز به عنوان اجرا کننده‌ی درس و بازیگر
- ۳- بقیه‌ی دانش‌آموزان به عنوان یادگیرنده و تماشاگر (که پس از پایان نمایش می‌توانند درباره‌ی مسائل نمایش، اظهار نظر، سؤال و بحث کنند).

۷- شیوه‌ی بحث گروهی (مشاوره‌ای): این شیوه که اساساً یک شیوه‌ی تدریس شاگرد محور است، برای سطوح بالاتر از سطح پایه کاربرد دارد و برای شاگردان دوره‌ی پیش‌حرفه‌ای و متوسطه‌ی حرفه‌ای دارای فواید بسیاری است. در شیوه‌ی «بحث گروهی»، معلم در کنار صحنه می‌ماند و اجازه می‌دهد دانش‌آموزان با هم صحبت کنند و فقط هراز گاهی به سؤال‌های آنان پاسخ می‌دهد. اجرای این روش از هر روش دیگر دشوارتر است؛ چون، معلم باید کاملاً به روش مسلط باشد و دانش‌آموزان نیز با آمادگی قبلی وارد کلاس شوند. «اداره کردن کلاس و گفت و شنود» به نحوی که همه‌ی دانش‌آموزان در گفت و گو شرکت کنند و درباره‌ی اطلاعاتی که رد و بدل می‌شود، علاقه نشان دهند، کاری فوق‌العاده مشکل است. در این زمینه، روش مشاوره‌ای می‌تواند به موفقیت برنامه‌ی آموزش زبان کمک زیادی کند. در اجرای شیوه‌ی «بحث گروهی» باید شرایط زیر را رعایت کرد:

۱- موضوع منتخب، مورد علاقه‌ی مشترک دانش‌آموزان باشد؛ زیرا در این شیوه، دانش‌آموزان به جای یادگیری از طریق کتاب و معلم، خود در فرایند تدریس یادگیری مشارکت فعالانه دارند. این فعالیت، زمانی رنگ واقعیت به خود می‌گیرد که دانش‌آموزان به موضوع بحث، یافتن پاسخ و حل آن علاقه‌مند باشند.

۲- دانش‌آموزان درباره‌ی موضوع منتخب، اطلاعات کافی داشته باشند. طبیعی است همه‌ی ما در موضوعاتی که از کم و کیف آن‌ها اطلاع کافی نداریم، توان بحث و گفت‌وگو نخواهیم داشت.

۳- موضوع منتخب دارای، مطالب بحث انگیز باشد. موضوعات خنثی یا موضوعاتی که بحث‌انگیز نیستند، در این شیوه کاربرد ندارند.

شایان ذکر است که علاوه بر محدودیت سطح دانش و مهارت زبان‌آموزان، شیوه‌ی بحث‌گروهی در کلاس‌هایی قابل اجراست که تعداد شاگردان بین شش تا بیست نفر باشد.

۸- شیوه‌ی پرسش و پاسخ: معلم به وسیله‌ی شیوه‌ی «پرسش و پاسخ»، دانش‌آموز را به بیان مطلب مورد نظر هدایت می‌کند. معلم با طرح سؤال‌های مناسب در مرحله‌ی اول، شاگردان را به تفکر دعوت می‌کند و در مرحله‌ی دوم، آنان را به صحبت کردن وامی‌دارد. این شیوه، برای مرور مطالبی که زبان‌آموزان قبلاً آموخته‌اند و نیز ارزش‌یابی میزان یادگیری آنان مؤثر است. به کارگیری شیوه‌ی پرسش و پاسخ موجب تقویت اعتماد به نفس، تقویت تفکر خلاق و تسلط دانش‌آموزان بر تلفظ عناصر زبان می‌شود.

زبان‌شناسان و متخصصان آموزش زبان در شیوه‌ی «پرسش و پاسخ» چند روش یا فن دیگر تدریس هم ابداع کرده‌اند که مشهورترین آن‌ها عبارت‌اند از:

الف - ببین و بگو: معلم با نشان دادن تصاویر و اشیاء در مورد نام، رنگ، کارکرد و مسائل دیگر مربوط به تصویر یا شیء، سؤال می‌کند و دانش‌آموز با توجه به آن تصویر یا شیء پاسخ می‌دهد. نمونه‌هایی از این روش در تمرین‌های «ببین و بگو» در کتاب «بخوانیم» طراحی شده است.

ب - درک و دریافت: این روش نیز در قالب شیوه‌ی پرسش و پاسخ به کار می‌رود. معلم درباره‌ی موضوع مورد بحث از دانش‌آموزان سؤال می‌کند. یکی از دانش‌آموزان یا همه‌ی آنان به او پاسخ می‌دهند. نمونه‌هایی از این روش در تمرین‌های «درک و دریافت» در کتاب «بخوانیم» آمده است.

ارزش‌یابی

اگر یادگیری را تغییر در رفتار دانش‌آموز بر اثر تجربه‌های آموزشی بدانیم، ارزش‌یابی عبارت است از اندازه‌گیری میزان تغییرات ایجاد شده بر اساس هدف‌های تعیین شده در فعالیت‌های آموزشی و تجزیه و تحلیل و تفسیر نتایج آن. ارزش‌یابی همواره در جهت پیشرفت تحصیلی و ناظر بر هدف‌های آموزش است و در واقع، بدون توجه به هدف‌های آموزشی از پیش تعیین شده ارزش‌یابی تحصیلی معنا نخواهد داشت. در همین جهت، ترس و اضطراب از ارزش‌یابی در نزد دانش‌آموزان بیش‌تر ناشی از عملکرد نادرست معلمان و روش‌های نادرست ارزش‌یابی است. هدف‌های ارزش‌یابی را می‌توان در مقوله‌های زیر به طور کلی مورد بررسی قرار داد:

۱- ارزش‌یابی به‌عنوان وسیله‌ای برای شناخت توانایی و زمینه‌های علمی دانش‌آموزان و

تصمیم‌گیری برای انجام دادن فعالیت‌های بعدی آموزشی است.

۲- برای شناساندن هدف‌های آموزشی در فرایند تدریس است.

۳- برای بهبود و اصلاح فعالیت‌های آموزشی است.

۴- برای شناخت نارسایی‌های آموزشی دانش‌آموزان و تلاش برای ترمیم و بهبود آن‌هاست.

۵- برای ایجاد رغبت و کسب عادات صحیح آموزش در دانش‌آموزان است، نه صرفاً برای

تهدید و تعیین افراد قوی و ضعیف.

ارزش‌یابی اگر چنانچه به نحو مطلوب انجام گیرد، مستقیماً در بهبود چگونگی یادگیری دانش‌آموزان تأثیر خواهد گذاشت، زیرا میزان تلاش را برای یادگیری و پیشرفت تحصیلی و ایجاد انگیزه مشخص خواهد داد. هم‌چنین، ارزش‌یابی تدریجی و دائمی باعث مرور مطالب قبلی می‌شود.

انواع ارزش‌یابی :

۱- ارزش‌یابی تشخیصی؛ به منظور تعیین معلومات و رفتار ورودی، کشف دلایل اصلی

مشکلات در یادگیری انجام می‌شود.

۲- ارزش‌یابی تکوینی؛ به منظور اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در مراحل مختلف

تدریس که دو مقوله‌ی گام به گام پیش رفتن در یادگیری و اصلاح روش تدریس را در بر می‌گیرد، انجام می‌شود.

۳- ارزش‌یابی پایانی (ارزش‌یابی تراکمی)؛ به منظور تعیین مقدار آموخته‌های شاگردان در طول

یک دوره‌ی آموزشی و قضاوت درباره‌ی اثر بخشی کار معلم و برنامه‌ی درسی انجام می‌گیرد.

انواع ارزش‌یابی بر حسب نحوه‌ی اجرا :

۱- ارزش‌یابی انفرادی؛ شامل ارزش‌یابی شفاهی یا عملی است.

۲- ارزش‌یابی گروهی؛ شرایط یکسانی را برای همه‌ی شاگردان فراهم می‌آورد و معمولاً

به صورت کتبی است.

انواع ارزش‌یابی بر حسب تفسیر نتایج :

۱- ارزش‌یابی معیاری؛ بر اساس معیار و ملاک مطلق از قبل تعیین شده تهیه می‌شود.

۲- ارزش‌یابی هنجاری؛ بر مبنای معیار و ملاک نسبی فراهم شده و در آن، دانش‌آموزان از

نمره‌ی زیاد به کم ردیف می‌شوند.

روش‌های مختلف ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی

در فرایند ارزش‌یابی، معلم نباید فقط به یک روش خاص اکتفا کند؛ زیرا بسیاری از جنبه‌های رفتاری مختلف دانش‌آموزان را نمی‌توان به مرحله‌ی آزمون‌های ساده تنزل داد و باید آن‌ها را در موقعیت واقعی سنجید. با توجه به تغییراتی که در حیطه‌های مختلف یادگیری به وجود می‌آید، حداقل چهار روش ارزش‌یابی به شرح زیر وجود دارد:

۱- ارزش‌یابی از طریق مشاهده: هنگامی که به کمک حواس به خصوص دیدن در مورد رفتار یا عمل معینی از فرد داوری می‌کنیم، از روش مشاهده استفاده کرده‌ایم. این شیوه از جنبه‌های مختلف بررسی شده است که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

- مشاهده از لحاظ تعمق و دقت

- مشاهده از لحاظ خارجی یا داخلی بودن

خارجی: مشاهده‌ی رفتار فرد در حین انجام عمل و ثبت خصایص وی.

داخلی: بیان خصوصیات رفتاری توسط خود فرد.

- مشاهده از لحاظ موقعیت طبیعی و مصنوعی

طبیعی: بدون آگاهی، رفتار و کار دانش‌آموزان را زیر نظر بگیریم.

مصنعی: پس از فراهم کردن شرایط خاص، رفتار دانش‌آموز را بررسی کنیم.

- مشاهده‌ی مستقیم یا غیرمستقیم

در مشاهده‌ی مستقیم امکان بروز رفتار مصنوعی در دانش‌آموز زیاد است ولی در مشاهده‌ی

غیرمستقیم، مشاهده‌کننده پنهان است و رفتاری طبیعی بررسی می‌شود.

۲- ارزش‌یابی از طریق کار: اگر تغییرات ایجاد شده در دانش‌آموز در حیطه‌ی روانی -

حرکتی باشد، لزوماً ارزش‌یابی باید با این شیوه انجام شود و تفاوت آن با شیوه‌ی «مشاهده» در این است که دانش‌آموز می‌داند مورد آزمایش بوده و نیز شرایط برای همه یکسان است. امتحان آزمایشگاه، کارگاه و ورزش از این طریق انجام می‌گیرد.

ارزش‌یابی از طریق آزمون شفاهی شیوه‌ی مناسبی برای سنجش معلومات، قدرت بیان، نظم فکری، استدلال، تمرکز افکار و شناخت حالات درونی از جهت ترس و اضطراب است.

۳- ارزش‌یابی از طریق آزمون کتبی:

این آزمون بر دو نوع است.

الف- آزمون‌های استاندارد شده

ب- آزمون‌های معلّم ساخته.

آزمون‌های استاندارد شده توسط مؤسسات آزمون‌سازی به منظور ارزش‌یابی دوره‌های تحصیلی دانش‌آموزان طراحی می‌شود که همراه با راهنمای دقیق در اختیار معلّم قرار می‌گیرد و دارای پایایی و اعتبار است. آزمون‌هایی که معلّم طرح می‌کند غالباً برای تعیین میزان موفقیت دانش‌آموزان در رسیدن به هدف‌های آموزشی است.

تفاوت بین آزمون‌های استاندارد شده و آزمون‌های معلّم ساخته

۱- آزمون‌های استاندارد در مقایسه با آزمون‌های معلّم ساخته به زمان و تخصص بیش‌تری نیاز دارد.

۲- نتایج آزمون‌های استاندارد مشخص، قطعی و قابل بررسی است.

۳- آزمون‌های استاندارد برای استفاده در مناطق مختلف و مقایسه‌ی شاگردان مدارس مناطق مختلف با یکدیگر تهیه می‌شود.

انواع آزمون‌های معلّم ساخته: معمولاً به دو صورت «عینی» و «انشایی» است. آزمون‌های «عینی» دارای جواب معین و از پیش تعیین شده است که انواع آن عبارت‌اند از:

- ۱- پرسش‌های چندگزینه‌ای
- ۲- پرسش‌های صحیح و غلط
- ۳- پرسش‌های جور کردنی
- ۴- پرسش‌های کامل کردنی
- ۵- پرسش‌های کوتاه پاسخ.

آزمون تشریحی (انشایی): بیش‌تر معلّمان به علّت سهولت تهیه شدن، از آزمون تشریحی استفاده می‌کنند. آزمون تشریحی برای ارزش‌یابی سطوح بالای شناختی، از جمله تجزیه و تحلیل، و ترکیب و قضاوت، بسیار اهمیت دارد ولی محدودیت‌هایی نیز از قبیل دخالت نظر تصحیح کننده، وقت‌گیر بودن تصحیح و عدم امکان سنجش سرعت انتقال و آمادگی ذهنی دانش‌آموزان، دارد.

نوع امتحان پایانی و نمره‌گذاری درس فارسی در دوره‌ی راهنمایی پیش‌حرفه‌ای

ردیف	نام درس	کتبی	عملی	شفاهی	ملاحظات
۱	ادبیات فارسی	×		×	

* نمره درس ادبیات فارسی میانگین نمرات قرائت فارسی، املا، انشا و تمرین‌های مربوط به کتاب «بنویسیم» بوده و بارم هر کدام ۲۰ نمره است. ارزش‌یابی بخش املا و انشا کتبی و قرائت فارسی شفاهی است.

دانستنی‌های ضروری برای معلم

مهارت‌های شفاهی زبان و نقش آن‌ها در پیشبرد اهداف آموزشی

۱- مهارت گوش دادن: یادگیری، بیش‌تر به وسیله‌ی «مهارت گوش دادن» انجام می‌شود. برنامه‌ی زبان‌آموزی به انواع گوش دادن مؤثر از قبیل گوش دادن فعال، تحلیلی و التذادی توجه دارد. از معلم محترم انتظار می‌رود تا دانش‌آموزان را به تمرکز گوینده عادت دهد و بدین وسیله مهارت گوش‌دادن را در آنان تقویت کند و به تدریج طول زمان گوش‌دادن را بالا ببرد تا دانش‌آموزان با دقت و تمرکز بر سخنان گوینده، پیام او را دریافت کنند؛ نکات اصلی پیام را از نکات فرعی تمیز داده، صحت و سقم و نکات قوت و ضعف سخنان شنونده را تشخیص دهند. هم‌چنین آنان می‌توانند علاوه بر موارد ذکر شده از شنیدن کلام موزون، آهنگین یا از آواهای خوش در طبیعت لذت ببرند.

برای رساندن دانش‌آموزان به مهارت‌های بالا، از معلمان عزیز انتظار می‌رود که زمینه‌ی لازم را برای تحقق آن ایجاد کنند. لازم است ضمن تدریس با صدای رسا بکوشید تا حدّ ممکن از لهجی فارسی معیار استفاده کنید. هنگام صحبت کردن در سرعت ادای جمله‌ها تعادل داشته باشید؛ نه زیاد کند و بی‌روح و یکنواخت صحبت کنید و نه زیاد سریع و درهم و برهم. مطالب درسی را شمرده و واضح مطرح کنید. شعرها و تره‌های موجود در کتاب را با لحن و آهنگی مناسب بخوانند. علاوه بر این، سعی کنید سر و صداها را محیط مزاحم گوش‌دادن دانش‌آموزان نشود. در ضمن، به سلامت دستگاه شنوایی دانش‌آموزان نیز توجه داشته باشید.

۲- مهارت صحبت کردن: اگرچه کودک قبل از ورود به مدرسه چنین مهارتی را داراست ولی لازم است در مدرسه نیز این مهارت تقویت شود تا دانش‌آموزان بتوانند گفته‌های خود را به‌طور منجسم و در قالب یک الگوی دستوری با زبان معیار بیان کنند. آداب مربوط به این مهارت نیز باید

به تدریج به دانش‌آموز یاد داده شود تا او بداند که از کلمه‌ها و جمله‌ها متناسب با موقعیت استفاده کند.

در برنامه‌های زبان‌آموزی به رشد و توسعه‌ی این مهارت و گسترش گنجینه‌ی واژگانی دانش‌آموزان توجه خاصی شده است؛ بنابراین، از معلمان انتظار می‌رود تا دانش‌آموزان را به صورت‌های مختلف چه با معلم یا دانش‌آموزان یا در فعالیت‌های گروهی، چه هنگام پاسخ به سؤالات یا ارتباطات معمولی بین معلم و شاگرد و دانش‌آموزان با یکدیگر در تعامل زبانی قرار گیرند تا علاوه بر پرورش مهارت صحبت کردن به برقراری ارتباط مؤثر و نیز به پرورش مهارت‌های اجتماعی مانند حس همکاری، روحیه‌ی تعاون، درک مشترک، پرورش حس همدلی برسند.

برای پرورش بهتر مهارت صحبت کردن به توصیه‌های زیر توجه شود:

دانش‌آموزان را عادت دهید تا قبل از صحبت کردن، درباره‌ی آن چه می‌خواهند بگویند فکر کرده، کل مطالب را در ذهن خود طراحی کنند و سپس درباره‌ی آن حرف بزنند. گفتنی است زمانی که پریشی از دانش‌آموزان می‌کنید بهتر است به آن‌ها فرصت فکر کردن بدهید.

از دانش‌آموزان بخواهید تا تجارب و حاصل مشاهدات خارج یا داخل مدرسه را در کلاس بیان کنند. فرصت‌هایی را در کلاس فراهم کنید تا تجارب و مشاهدات خود را در گروه‌های دو یا سه نفری برای یکدیگر بگویند. درباره‌ی کتاب‌هایی که خوانده‌اند، توضیح دهند یا درباره‌ی علت وقوع رویداد داستان با یکدیگر گفت‌وگو کنند. راه‌حلی برای جلوگیری از وقوع رویداد ناخوشایند داستان ارائه کنند.

دانش‌آموزان را تشویق کنید تا درباره‌ی مسائل مختلف نظر بدهند و افکار و نظرهای خود را در قالب گفتار مبسوط بیان کنند نه در قالب یک واژه یا جمله.

از دانش‌آموزان بخواهید تا هنگام صحبت کردن در کلاس از حرکات دست، چهره و... به طور مناسب استفاده کنند تا بهتر بتوانند منظور خود را به هم‌کلاسی‌هایشان تفهیم کنند.

۳- مهارت خواندن: خواندن، ترجمه‌ی مستقیم نمادهای نوشتاری به فکر یا گفتار است.

خواندن مستلزم کسب مهارت‌های زیر است.

الف- بازشناسی حروف، کلمه‌ها و جمله‌های زبان در یک نوشته.

ب- درک معنای عناصر مذکور و کشف روابط معنایی موجود بین آن‌ها که در نهایت به درک

پیام جمله و متن منجر می‌شود.

خواندن فرایند معناسازی از متن است. عوامل مؤثر در کسب موفقیت «خواندن» شامل موارد

زیر است :

۱- داشتن شناخت کافی فرد از دنیایی که در آن زندگی می‌کند؛ زیرا دانسته‌های قبلی دانش‌آموز به فهم بهتر متن کمک می‌کند و این دانسته‌ها، دانش و تفسیر او را هدایت کرده، درک جامع از متن را برای دانش‌آموز ممکن می‌سازد. توصیه می‌شود به منظور سهولت در درک بهتر متن، قبل از خواندن درباره‌ی آن، در مورد موضوع متن و نکات موجود در آن گفت و گو شود.

۲- دانش‌آموز بتواند از زبان خود برای توضیح دادن درباره‌ی متن، تعبیر، تفسیر، و تحلیل آن به خوبی استفاده کند؛ یعنی او بتواند از واژه‌ها و جمله‌ها برای بیان آن‌چه در متن به کار رفته است، استفاده کند. در این جا مشخص می‌شود که توجه به مهارت‌های شفاهی زبان مانند مهارت گوش دادن و صحبت کردن چه قدر حائز اهمیت است.

۳- ظرفیت‌های حافظه‌های کوتاه مدت و بلندمدت دانش‌آموز تقویت شود؛ برای تحقق این امر لازم است توجه دانش‌آموزان بر متن متمرکز شود. آن‌ها باید یاد بگیرند که حرکات چشمان خود را کنترل کنند. بر واژه‌های خاص تمرکز یابند و چشمان خود را از راست به چپ حرکت دهند. معنای واژه‌ها را در حافظه‌ی کوتاه مدت نگه دارند تا بتوانند معنای جمله یا بند را درک کنند.

مهم‌ترین اهدافی که در برنامه‌ی درس فارسی در پرورش خواندن دنبال می‌شود،

عبارت‌اند از :

دانش‌آموزان مهارت‌های لازم را در بلندخوانی و صامت‌خوانی به دست آورند. اصول و ضوابط مربوط به بلندخوانی و صامت‌خوانی را رعایت کنند؛ مثلاً، بتوانند با لحن و آهنگ متناسب با متن و با حفظ عواطف موجود در متن، آن را بخوانند. فکر خود را در حین خواندن متمرکز کنند و افکار موجود در متن را بفهمند و به تعبیر و تفسیر آن بپردازند. بتوانند درباره‌ی متن خوانده شده اظهار نظر کنند. دایره‌ی دید خود را بر روی کلمات و عبارات به تدریج گسترش دهند.

شیوه‌ی تدریس متون ویژه‌ی روان‌خوانی : پیش از خواندن متن، به صورت شفاهی و با استفاده از شیوه‌های «داستان گویی» یا «سخنرانی»، درباره‌ی موضوع مورد نظر صحبت کنید و با ترغیب دانش‌آموزان و استفاده از شیوه‌ی «بحث و گفت‌گو»، آنان را در روند تدریس - یادگیری مشارکت دهید تا با استفاده از زبان گفتاری خود، مطالبی را درباره‌ی موضوع متن بیان کنند.

مهارت‌های خواندن

۱- خواندن با صدا :

الف) خواندن خطایی

۲- صامت خوانی (خواندن مستقل):

الف) خواندن اجمالی

ب) مطالعه‌ی سریع (تندخوانی)

پ) گروه خوانی (عبارتخوانی).

خواندن خطابی: در این نوع خواندن، معمولاً معلم یا یک دانش‌آموز متنی را خطاب به دیگران می‌خواند و بقیه‌ی دانش‌آموزان ضمن گوش کردن، به متن هم نگاه می‌کنند. معلم باید هنگامی که دانش‌آموزی با صدای بلند و به صورت خطابی متنی را می‌خواند، به طرز خواندن وی دقت کند و اشکالات و اشتباهات را یادداشت و پس از پایان خواندن، به وی گوشزد کند.

هم خوانی: در این نوع خواندن، معلم با یک دانش‌آموز متن را می‌خواند و دانش‌آموزان دیگر با صدای بلند آن را تکرار می‌کنند. این معلم می‌تواند از این روش برای دانش‌آموزانی که در خواندن خطابی انفرادی خجالت می‌کشند، استفاده کند.

خواندن اجمالی: هدف از این نوع مطالعه، دستیابی به نکته‌ها و مطالب مهم متن یا کتاب و کشف ساختار و مضمون کلی آن است. با خواندن اجمالی، دانش‌آموز محتوای متن یا کتاب را به طور مجمل ادراک می‌کند با ساختار کتاب از قبیل واحدهای پیش از متن (صفحه‌ی عنوان، صفحه‌ی شناسنامه، پیش‌گفتار، فهرست عناوین، جداول و... متن اصلی کتاب و واحدهای پس از متن (خلاصه‌ی مطالب، پرسش‌ها، فهرست منابع و...) آشنا می‌شود. سرعت تقریبی این نوع خواندن در حدود هزار تا چهار هزار کلمه در دقیقه است.

مطالعه‌ی اجمالی باعث می‌شود خواننده به توانایی‌هایی دست یابد:

الف - تعیین میزان اهمیت مطالب و طرح‌ریزی روش مناسب مطالعه‌ی متن یا کتاب.

ب - تخمین زدن مقدار مطالب و میزان داوری آن برای زمان‌بندی مطالعه.

پ - کسب دیدگاه کلی از مطالب، پیش از خواندن جزئیات برای افزایش میزان درک مطالب و نگهداری آن‌ها در حافظه.

ت - افزایش میزان دقت و تمرکز حواس از طریق افزایش میزان علاقه به مطلب.

باید به دانش‌آموزان آموخت که در خواندن اجمالی باید از جزئیات صرف نظر کنند و در جست‌وجوی نکات کلیدی، ارزیابی ساختار و ترتیب مطلب و سبک نگارش متن، رابطه‌ی بند (پاراگراف‌ها)، جمله‌ها و فصل‌های کتاب با هم، عناوین اصلی و فرعی متن و نمودارها و تصاویر باشند. معلم باید به دانش‌آموزان خود بیاموزد که در آغاز مطالعه‌ی هر کتاب، مجله یا هر متن دیگر، نخست

مرحله‌ی مطالعه‌ی اجمالی آن را انجام دهند.

مطالعه‌ی سریع (تندخوانی): هدف از این نوع مطالعه، کسب آشنایی با متن یا کتاب از طریق مرور آن‌ها با سرعت فوق‌العاده زیاد است. سرعت تقریبی در مطالعه‌ی سریع ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ کلمه در دقیقه است.

تندخوانی مستلزم حرکت منظم و همراه با آهنگ مناسب چشم با سرعت زیاد بر روی صفحات و نیز هماهنگی ذهن با این حرکات است و دانش‌آموزان باید با تمرین زیاد با این نوع خواندن آشنا شوند.

گروه خوانی (عبارت خوانی): ممکن است دانش‌آموزان هنگام خواندن، متن را کلمه به کلمه یا حتی حرف به حرف بخوانند. باید سعی شود در کلاس‌های دوم تا پنجم دبستان به «گروه خوانی» و سپس «جمله خوانی» مبادرت ورزند. سرعت تقریبی این نوع مطالعه بین ۳۰۰ تا ۱۰۰۰ کلمه در دقیقه است.

با توجه به این که هر جمله از یک یا چند گروه تشکیل می‌شود، معمولاً ساخت جمله‌های خبری زبان فارسی به شکل زیر است:

گروه اسمی + گروه فعلی ← جمله

مثال: پیامبر بزرگ اسلام + با یاران خود مشورت کرد.

اهداف اصلی گروه‌خوانی افزایش سرعت مطالعه است؛ بنابراین، دانش‌آموزان باید عادت کنند به جای خواندن کلمه‌ها به گروه‌ها و جمله بپردازند، مثلاً، به جای کلمه به کلمه خواندن گروه اسمی (پیامبر + بزرگ + اسلام)، این عبارت را یک جا به صورت «پیامبر بزرگ اسلام» بخوانند.

فواید گروه‌خوانی:

الف - افزایش سرعت مطالعه از طریق ترک عادت کلمه به کلمه خواندن

ب - افزایش درک مطلب از طریق بازشناسی اندیشه‌های نویسنده

پ - افزایش تمرکز حواس و لذت حاصل از مطالعه از طریق هماهنگ‌سازی سرعت خواندن با سرعت فکر کردن.

۴- مهارت نوشتن: زبان نوشتن نظامی از نشانه‌های مکتوب است که هر یک نماینده‌ی آواها و واژه‌ها در گفتار است. نوشتن، مانند گفتن، وسیله‌ی برقراری ارتباط، انتقال اطلاعات، بیان افکار و احساسات است؛ در حقیقت، نوشتن از یک طرف خلق افکار و اندیشه‌ها و از طرف دیگر، نظم‌بخشی به اندیشه‌ها در قالب زبان نوشتار است و مراحل زیر در آن صورت می‌گیرد:

الف - کشف چیزی که می‌خواهیم از طریق نوشتار بیان کنیم (انتخاب پیام)

ب - تنظیم و سازمان‌دهی پیام در قالب زبان نوشتار

پ - روی کاغذ آوردن پیام

ت - بازبینی و انجام دادن اصلاحات لازم

ث - ارائه‌ی نهایی به خواننده.

مراحل آموزش نوشتن به صورت زیر رده‌بندی می‌شود :

○ آموزش نوشتن غیر فعال مانند رونویسی

○ آموزش نوشتن نیمه فعال مانند املا

○ آموزش نوشتن فعال پایه‌ی یک مانند کلمه‌سازی

○ آموزش نوشتن فعال پایه‌ی دو مانند جمله‌سازی

○ آموزش نوشتن فعال (خلاق) مانند انشا و انواع آن.

آموزش املا

مهارت املا نویسی به معنای صحیح نویسی حروف، کلمات و جمله‌های شنیده شده است. برای صحیح نویسی کلمه، دانش‌آموزان باید کلمات را خوب بشنوند و آن‌ها را درک کنند. سپس آن‌ها را در ذهن خود مجسم کنند و بعد بنویسند.

اشکالات املایی دانش‌آموزان از دیدگاه روان‌شناختی از موارد زیر سرچشمه می‌گیرد :

الف - ضعف در حساسیت شنوایی؛ مثال : ژله ← جاله

ب - ضعف در حافظه‌ی شنوایی؛ مثال : جا انداختن کلمات

پ - ضعف در حافظه‌ی دیداری؛ مثال : هیله ← هیله

ت - ضعف در حافظه‌ی قوایی دیداری؛ مثال : مادر ← مارد

ث - قرینه نویسی؛ مثال : دید ←

ج - وارونه نویسی؛ مثال : دید ←

چ - عدم دقت؛ مثال : گندم ← کندم

ح - نارسا نویسی؛ مثال : رستم ← رسم.

تعریف یادگیری

یادگیری به فرایند ایجاد تغییر نسبتاً پایدار در رفتار یا توان رفتاری که حاصل تجربه است، گفته می‌شود و نمی‌توان آن را به حالت‌های موقتی بدن مانند آن‌چه بر اثر بیماری، خستگی یا مصرف داروها

پدید می‌آید، نسبت داد. ویژگی‌های مهم این تعریف عبارت‌اند از:

۱- تغییر

۲- تغییر نسبتاً پایدار

۳- تغییر نسبتاً پایدار در توان رفتاری

۴- تغییر نسبتاً پایدار در توان رفتاری بر اثر تجربه.

برای روشن شدن تعریف یادگیری گفتنی است که براساس تعریف فوق، یادگیری به تغییر می‌انجامد؛ یعنی بعد از کسب تجربه‌ی یادگیری، انسان از حالت قبل از کسب تجربه به یک حالت تازه تغییر می‌یابد؛ مثلاً، در تغییر ناشی از یادگیری، دانش‌آموزی را در نظر بگیرید که مرکز استان خوزستان را نمی‌داند و حال آن را آموخته است. اگر قبلاً معلم از دانش‌آموز نام مرکز استان را می‌پرسید، او نمی‌توانست پاسخ درست بدهد. اما حال که او نام مرکز استان خوزستان را یاد گرفته است، هر زمان معلم یا کسی دیگر از دانش‌آموز در این باره سؤال کند او پاسخ درست خواهد داد؛ بنابراین، او نیز تغییر کرده است.

به سخن دیگر، ما پیوسته در اثر تجارب یادگیری در حال تغییریم و آن چه بیش از هر عامل دیگری سبب دگرگونی افراد در طول زندگی می‌شود، تجارب یادگیری‌اند.

منظور از تجربه در تعریف یادگیری، تاثیر متقابل بین محرک‌ها (بیرونی و درونی) و یادگیرنده است، بنابراین، خواندن یک کتاب، گوش دادن به یک سخنرانی، زمین خوردن کودک، فکر کردن و درمورد یک مطلب، تجربه به حساب می‌آیند که ممکن است به یادگیری، منجر شوند. تجربه در واقع نوعی داد و ستد بین فرد (یادگیرنده) و آن چه در زمان یادگیری، محیط او را تشکیل می‌دهد، گفته می‌شود.

عوامل مؤثر در یادگیری:

۱- آمادگی دانش‌آموز: دانش‌آموز باید از لحاظ جسمی، عاطفی و عقلی رشد کافی کرده و شرایط یادگیری و تغییر رفتار در او فراهم شده باشد. سلامت بدنی، روانی و عقلی سه شرط لازم در امر یادگیری است و آن چه مهم است رشد هم زمان این سه عامل است. در صورت فراهم نبودن این عوامل، یادگیری دچار اختلال خواهد شد.

۲- انگیزه و هدف دانش‌آموز: یادگیری بدون برخورداری از انگیزه و هدف میسر نیست. انگیزه، محرکی است که نیروی فعالیت را افزایش می‌دهد و هدف نیز به فعالیت انسان سمت و سو می‌بخشد. اگر دانش‌آموزان بخواهند در ضمن یادگیری، فعال باشند باید به موضوعی که می‌خواهند فرا بگیرند علاقه‌مند باشند.

علاقه توسط مدرسه، معلم و خانواده ایجاد می‌شود. با توجه به نیازهای دانش‌آموزان، مواد آموزشی در آنان ایجاد انگیزه می‌کند. هدف زیربنای انگیزه است؛ به طوری که اگر انسان در زندگی خود هدفمند باشد، انگیزه‌ی رسیدن به آن اهداف، وی را وادار به فعالیت بیش‌تری می‌کند. وقتی هدف نظام آموزشی از درس عربی، آشنایی با زبان قرآن و فرهنگ و معارف اسلامی و مهارت یافتن در ترجمه و فهم متون باشد، در صورت پذیرش این هدف از سوی دانش‌آموز، انگیزه‌ی فراگیری این زبان نیز در او ایجاد خواهد شد و این انگیزه، نیروی فعالیت او را افزایش خواهد داد.

۳- موقعیت یادگیری : موقعیت و محیط یادگیری به طور مستقیم بر یادگیری اثر می‌گذارد. محیط یادگیری یا فیزیکی است مانند نور، هوا، مساحت، تجهیزات و امکانات آموزشی، نیروی انسانی و... و یا عاطفی است نظیر رابطه‌ی معلم و شاگرد، رابطه‌ی دانش‌آموزان با یکدیگر، رابطه‌ی میان والدین و رابطه‌ی والدین با فرزند. گفتنی است وضع اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و هزاران عامل محیطی دیگر بر کیفیت یادگیری شاگردان مؤثر است.

۴- روش تدریس معلم : بدون شک، معلم از مهم‌ترین عوامل تشکیل‌دهنده‌ی محیط‌های آموزشی است و روش کار او بر روند یادگیری تأثیر مستقیم دارد. اگر معلم به اصول عملی و نظری یادگیری آشنا باشد و تدریس را فقط انتقال واقعیت‌ها یا تئوری‌های علمی نداند و تجارب یادگیری را منحصر به نشستن در کلاس و گوش دادن و حفظ کردن مطالب تصور نکند، مسلماً در تقویت کنجکاوی و پرورش استعداد و تفکر علمی شاگردان موفقیت زیادی کسب خواهد کرد. ولی اگر معلم خود را راهنما و ایجادکننده‌ی شرایط مطلوب یادگیری بداند و به جای انتقال یک سویه‌ی مطالب، روش کسب تجربه را به شاگردان بیاموزد و از این طریق، روش خوب زندگی کردن را به او یاد دهد، دانش‌آموزان واکنش مثبتی از خود بروز خواهند داد.

۵- تمرین و تکرار : حتماً ضرب‌المثل قدیمی «کار نیکو کردن از پر کردن است» و «الدرس حرف و التکرار الف» را شنیده‌اید. تأثیر تمرین و تکرار در کل فرایند یادگیری و حیطه‌های مختلف آن و به‌ویژه در حیطه‌ی مهارت‌ها انکارناپذیر است. البته کیفیت اجرای تمرین، مقدار و زمان آن نقش بسیار مهمی در تثبیت یا عدم تثبیت رفتار دارد.

۶- ارتباط : ارتباط عبارت است از فرایند انتقال و تبادل افکار، اندیشه‌ها، احساسات و عقاید دو فرد یا بیش‌تر با استفاده از علائم و نمادهای مناسب به منظور تأثیر، کنترل و هدایت یکدیگر. بی‌تردید، اگر تدریس را معادل مفهوم ارتباط نگیریم، دست‌کم باید ارتباط را شرط لازم تدریس در فرایند آموزش به حساب آوریم. هیچ‌گونه یادگیری یا تغییر در فرایند تدریس صورت نخواهد گرفت، مگر

این که معلم با فراگیرانش ارتباط برقرار کند. معلم خوب، در فرایند فعالیت‌های آموزشی باید بکوشد فراگیران خود را بشناسد؛ زیرا شناخت استعداد، توانایی، علایق و رغبت شاگردان می‌تواند او را در برقراری ارتباط و تدریس موفق کند.

تعریف آموزش (instruction)

به فعالیت‌های حرفه‌ای معلم، «آموزش» گفته می‌شود. براون و اتکینس معتقدند «آموزش» به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که با هدف آسان ساختن یادگیری از سوی معلم طرح‌ریزی می‌شود و بین معلم و یک یا چند فراگیرنده به صورت کنش متقابل جریان می‌یابد. دقت کنید که در این تعریف، بر آموزش به صورت فعالیت‌هایی که از سوی معلم طراحی می‌شوند و هدف آن‌ها یعنی سهولت بخشیدن یا کمک کردن به یادگیری فراگیرندگان، تأکید شده است. در واقع، معلم از راه آموزش، در تجارب یادگیری دانش‌آموزان دخل و تصرف می‌کند تا بر یادگیری آنان تأثیر بگذارد.

آموزش در مقایسه با تدریس:

هر چند بسیاری از افراد آموزش و تدریس را مترادف می‌دانند، با این حال آن‌ها را نمی‌توان دقیقاً هم‌معنا دانست. آموزش، علاوه بر فعالیت‌های کلاسی معلم که در حضور شاگردان انجام می‌شود، فعالیت‌های پیش از رفتن به کلاس یعنی طراحی آموزش و فعالیت‌های مربوط به طراحی و اجرای ارزش‌یابی را نیز شامل می‌شود. در مقابل تدریس را به کوشش‌های بین فردی برای کمک به فراگیرندگان در کسب دانش، فراگیری مهارت‌ها و درک توانمندی‌های خود می‌توان تعریف کرد. بنابراین چه گذشت، می‌توان گفت که تدریس بخشی از آموزش است، اما تمامی آن نیست. هم‌چنین می‌توان گفت که تدریس وابسته به معلم است اما آموزش می‌تواند بدون معلم صورت پذیرد. برای تحقق یادگیری، یعنی ایجاد تغییر در رفتار شاگرد، باید برنامه‌ی هدفدار و منسجمی را پی‌ریزی کرد. به این برنامه‌ی هدفدار معلم، «تدریس» می‌گوییم. «تدریس» عبارت است از تعامل یا رفتار متقابل معلم و شاگرد، براساس طراحی منظم و هدفدار معلم، برای ایجاد تغییر در رفتار شاگرد. بر این اساس می‌توان دو ویژگی مهم را در تدریس جست‌وجو کرد:

۱- وجود تعامل میان معلم و شاگرد

۲- هدفدار بودن فعالیت معلم.

بنابراین، اگر فعالیت معلم در کلاس به صورت رفتار متقابل و براساس هدف خاص صورت نگیرد، به هیچ وجه مفهوم تدریس به آن اطلاق نخواهد شد. ممکن است معلمی در کلاس درس

صحبت کرده یا تمرین حل کند، اما به مفهوم واقعی، تدریس نداشته باشد؛ زیرا به فعالیت‌های پراکنده و یک‌جانبه‌ی معلّم که هیچ‌گونه تغییری در شاگردان ایجاد نکند، تدریس گفته نمی‌شود.

برای ارائه‌ی تدریس مؤثر باید نخست معلّم طرح کلی درس را ترسیم کند تا فعالیت‌های آموزشی‌اش با آن طرح منطبق باشد. این طرح را «طرح درس» می‌گوییم. ارائه تدریس خوب و مؤثر نیازمند مهارت‌هایی است که به آن «مهارت‌های آموزشی» یا «مهارت‌های تدریس» گفته می‌شود. مهارت‌های تدریس با توجه به زمان اجرای فعالیت‌ها به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱- مهارت‌های آموزشی پیش از تدریس

۲- مهارت‌های آموزشی ضمن تدریس

۳- مهارت‌های آموزشی بعد از تدریس.

با توجه به این که تدریس، نوعی برنامه‌ریزی به‌شمار می‌رود که تابع اصول و مبانی طراحی و برنامه‌ریزی است، برای ارائه‌ی مناسب محتوای کتاب به دانش‌آموزان، فقط یک شیوه‌ی خاص وجود ندارد. چنان‌چه برنامه‌ی درسی به‌صورت منطقی و اصولی طراحی شده باشد، روش‌های تدریس مناسبی را نیز ایجاد می‌کند؛ از این رو بدین جهت، از همکاران ارجمند انتظار می‌رود محتوای هر درس را به گونه‌ای ارائه دهند که:

۱- مهارت‌های زبانی (گوش دادن، گفتن، خواندن و نوشتن)، اعتماد به نفس، خلاقیت، روحیه‌ی پژوهش و کنجکاوی، روحیه‌ی استقلال و مهارت‌های روانی - حرکتی در دانش‌آموزان تقویت شود.

۲- دانش‌آموزان ضمن برخورداری از ذهنی خلاق و پویا، توانایی درک و خلق آثار هنری و ادبی را داشته باشند. تحقیقات آموزشی نشان داده است که به‌کارگیری روش‌های خاص در تدریس یک درس مؤثر نیست. بهتر است با توجه به ساختار و ماهیت برنامه‌ها و ضرورت‌های زندگی و نیازهای مخاطبان، از روش‌های موجود به صورت تلفیقی بهره گرفته شود.

روش‌های تلفیقی به گونه‌ای باشد که دانش‌آموزان را در بحث‌ها و فعالیت‌های کلاسی در پاسخ به خودآزمایی‌ها درگیر و شریک کند. از یاد نبریم که وظیفه‌ی اصلی معلّم و برنامه‌ی درسی مناسب، عبارت است از فراهم کردن زمینه‌های رشد کامل، همه‌جانبه و دائمی دانش‌آموز و نیز کشف، پرورش و به ثمر رساندن استعداد‌های فردی که در یک جامعه‌ی آزاد، حائز اهمیت بسیار است. آزادسازی و به‌کمال رساندن نیروهای درونی دانش‌آموزان، هدف محوری آموزش و پرورش است و اعتلای شناخت فرد از خود، بزرگ‌ترین جلوه‌ی آن به‌شمار می‌آید.

نکات مهم در استفاده از طرح درس

- ۱- طرح درس الزاماً به معنای تقلید و استفاده‌ی محض از یک الگو نیست.
 - ۲- معلم باید تشخیص دهد که از کدام روش برای تدریس هر درس استفاده کند.
 - ۳- گاه فقط بخشی از یک الگوی تدریس را می‌توان در کلاس اجرا کرد.
 - ۴- از ترکیب این روش‌ها می‌توان روش‌های جدید خلق کرد و در کلاس به کار گرفت.
 - ۵- باید توجه داشت که ویژگی شخصی معلم در انتخاب و اجرای روش‌ها نیز مؤثر است.
 - ۶- موقعیت‌ها و شرایط گوناگون نیز در انتخاب روش تدریس مؤثرند.
- طرح درس (روش تدریس: هم‌خوانی - کار آبی تیم): مراحل اجرا: کلاس باید به تیم‌های ۲ یا ۳ نفره‌ی ناهمگن تقسیم شود.

- ۱- روخوانی از درس به شکل انفرادی (۲ دقیقه)؛
- ۲- هم‌خوانی شاگردان به همراه معلم از درس (۲ دقیقه)؛
- ۳- رفع اشکال روخوانی از جانب معلم (۱ دقیقه)؛
- ۴- شاگردان به طور انفرادی درس را مطالعه کنند تا خود به معنا و مفهوم درس پی ببرند (۱۵ دقیقه)؛

۵- در گروه خود مشورت، تبادل نظر و هم‌فکری کرده و در پیدا کردن معانی جدید به هم کمک کنند (۱۰ دقیقه)؛

۶- معلم اطلاعات ضروری را در اختیار شاگردان قرار می‌دهد و آن‌ها را در کشف معانی کمک و هدایت می‌کند (۳ دقیقه)؛

۷- هم‌فکری مجدد در گروه و کسب نتیجه‌ی بهتر (۵ دقیقه)؛

۸- شاگردان انفرادی به سؤالات آزمونی که در اختیارشان گذاشته شده است، پاسخ می‌دهند (۱۰ دقیقه)؛

۹- شاگردان در مورد پاسخ آزمون با یکدیگر تبادل نظر می‌کنند تا به پاسخ واحدی برای هر سؤال برسند (۵ دقیقه)؛

۱۰- کلید آزمون در اختیار شاگردان قرار می‌گیرد و شاگردان نمره‌گذاری می‌کنند (۵ دقیقه)؛

۱۱- معلم برای اطمینان از یادگیری شاگردان، در این مرحله ارزش‌یابی و جمع‌بندی درس را انجام می‌دهد و در صورت لزوم مطالب تکمیلی ارائه می‌دهد (۱۷ دقیقه).

زمان تدریس با توجه به وضعیت کمی و کیفی کلاس تغییر خواهد کرد و معلم هر کلاس به تشخیص

خود، زمان را تنظیم می‌کند.

روش تدریس (طرح کارآیی تیم): در طرح «کارآیی تیم» دو فرضیه شکل می‌گیرد، اول این که دو فکر بیش‌تر از یک فکر است. هر شخص می‌تواند آن‌چه را که می‌داند برای دیگران توضیح دهد و همه می‌توانند از یکدیگر فراگیرند و دوم این که دانش‌آموزان شرکت فعال در یادگیری مشارکتی را بسیار انگیزاننده می‌یابند.

برای آمادگی و اجرای طرح، معلم قبل از شروع کلاس، ابزار یادگیری یعنی تکالیف قبل از کار (یک تکلیف خواندنی یا ارائه‌ی یک وسیله سمعی و بصری) و یک آزمون تلفیقی از انواع سؤالات (چندگزینه‌ای، تشریحی، تک پاسخ و...) را که محتوای درس مورد نظر را دربر دارد، آماده می‌کند و کلید آزمون را نیز جداگانه در برگه‌ای می‌نویسد. سپس دانش‌آموزان را در کلاس به تیم‌هایی با اعضای ناهمگن (تندآموز، کندآموز و میانی‌آموز) تقسیم می‌کند (کلاس با ۱۰ دانش‌آموز، پنج تیم با ۲ عضو خواهد داشت).

۱- هر یک از اعضای تیم، دانش خود را قبل از بحث تیمی ارزیابی می‌کند و تکلیف مشخص شده را به طور انفرادی می‌خواند.

۲- بعد از یک مرور اولیه، به سؤالات آزمون پاسخ می‌دهد. برای پاسخ به سؤال‌ها به متن رجوع کرده یا از منابع در دسترس استفاده می‌کند.

۳- اعضای تیم در مورد هر یک از پاسخ‌ها با یکدیگر بحث می‌کنند تا به توافق برسند. در ضمن بحث، اعضا گزینه‌ها و دلایل انتخاب خویش را ارائه می‌دهند. اولین کار در تیم یادگیری این است که اعضای تیم به یک مجموعه از پاسخ‌های مورد توافق درباره‌ی سؤال‌های همان آزمون برسند و این فرصت را پیدا کنند تا اطلاعات را رد و بدل کنند، دلایل خود را توضیح دهند و دلایل و شواهد دیگران را نیز ارزیابی کنند.

۴- در این مرحله، کلید سؤال در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد و اعضای تیم، درک عمیقی از بهترین پاسخ به دست می‌آورند.

۵- اعضا پاسخ‌های فردی و تیمی را نمره‌گذاری و نمره‌ی مؤثر بودن یادگیری را محاسبه می‌کنند (قبلاً شیوه‌ی نمره‌گذاری به دانش‌آموزان آموخته می‌شود).

۶- از فراگیران جهت جمع‌بندی مطالب آموخته شده و هم‌چنین ارزش‌یابی تکوینی، سؤال می‌شود.

❖ در این جا به بیان بعضی از الگوهایی که به یادگیری دانش‌آموزان کمک مؤثری خواهد کرد؛

اشاره شده است :

۱- الگوی همیاری: این الگو را جان دیوئی مطرح و بعدها، افراد دیگری آن را تکمیل

کردند. همیاری یعنی «با هم کار کردن» و نیز در امر آموزش به «کار گروهی» دانش‌آموزان برای یادگیری گفته می‌شود. همیاری یک الگوی منظم یادگیری است که در آن، اعضای یک گروه (تیم) از طریق برقراری ارتباط‌های مستمر، مطالبی را از هم می‌آموزند. در این الگو، دانش‌آموزان فعالانه در امر یادگیری شرکت می‌کنند و انگیزه‌ی آن‌ها برای آموزش تقویت می‌شود.

تقسیم کردن دانش‌آموزان به گروه‌های چهار یا پنج نفره و هم‌اندیشی برای پاسخ‌گویی به پرسش‌هایی که معلم در اختیار آنان گزارده، شکل ظاهری این روش است.

در روش همیاری، معلم درس را توضیح نمی‌دهد بلکه سؤالاتی را که از قبل آماده کرده است، بین دانش‌آموزان توزیع می‌کند. کار اصلی معلم در این روش، طرح کردن پرسش‌های مناسب است.

هر یک از اعضای گروه پیش از آغاز بحث و گفت‌وگو، میزان اطلاعات خود را درباره‌ی درس جدید ارزیابی می‌کند. آن‌گاه متن درس مطالعه می‌شود. سپس هر دانش‌آموز به سؤالاتی که در اختیار دارد، پاسخ می‌دهد. اعضای گروه آن قدر درباره‌ی پرسش‌ها بحث می‌کنند تا به توافق برسند.

معلم می‌تواند از تصویر، نمودار، فیلم و نوار استفاده و گروه‌ها را برای یافتن پاسخ‌های درست راهنمایی کند. در پایان، از دانسته‌ها و پاسخ‌های گروه‌ها آزمون به عمل می‌آید تا میزان یادگیری آن‌ها ارزیابی شود.

معلم در روش همیاری نباید انتظار کلاسی ساکت و بی‌همهمه را داشته باشد. شوخی و خنده‌های گاه‌گاهی، چاشنی طراوت کلاس است. بخشی از زمان یادگیری به نقد کارگروه‌ها اختصاص می‌یابد. از این طریق، اعضای گروه عملکرد و آموخته‌های خود را مرور می‌کنند. آن‌ها به این نکته پی می‌برند که چگونه می‌توانند در جلسات بعدی، عملکرد فردی و گروهی خود را بهبود بخشند.

۲- الگوی پیش‌سازمان‌دهنده: اساس نظری الگوی پیش‌سازمان‌دهنده را نظریه‌ی معنادار

«آزوبل» تشکیل می‌دهد.

در این الگو، ساخت شناختی و تغییراتی که در اثر یادگیری در آن صورت می‌گیرد، زیر بنای اصلی یادگیری به‌شمار می‌رود. منظور از ساخت شناختی، مجموعه‌ی اطلاعات، مفاهیم، اصول و تعمیم‌های سازمان‌یافته‌ای است که دانش‌آموزان از قبل در درس‌های فارسی آموخته‌اند.

این الگو بر ارتباط مطالب جدید با آموخته‌های پیشین یادگیرنده تأکید می‌کند؛ بدین معنا که اگر مطالب جدید با مباحث قبلی موجود در ذهن دانش‌آموز به نحوی ارتباط نداشته باشد، یادگیری معنادار نخواهد بود و در ذهن دانش‌آموز جای نخواهد گرفت. الگوی پیش‌سازمان‌دهنده برای تقویت، تثبیت

و تعمیق ساخت‌های شناختی دانش‌آموزان تدوین شده است. قبل از این که مطالب جدید عرضه شود، باید بر پایداری و روشنی اطلاعات قبلی افزوده شود. هر یک از رشته‌های علمی ساختاری از مفاهیم دارد. این مفاهیم به صورت سلسله مراتب، سازمان‌دهی می‌شوند؛ به این ترتیب که در بالاترین سطح این ساختار، مفاهیم کلی، مجرد و گسترده و در سطوح پایین‌تر آن، مفاهیم جزئی‌تر و عینی‌تر قرار می‌گیرند. اگر ساختار درس زبان فارسی را به شکل یک هرم تصوّر کنیم، مفاهیم کلی در رأس و مفاهیم جزئی و عینی در قاعده‌ی آن جای می‌گیرند.

با این روش، از کل به جزء یا از مفاهیم به مصداق می‌رسند (قیاس).

ساخت شناختی فرد از زبان فارسی

وقتی مطالب درس جدید، وارد ساخت شناختی می‌شوند، هر یک از آن‌ها در خود و در زیر مطالب جامع و کلی قرار می‌گیرد. اگر مطلبی با مفاهیم قبلی پیوند نداشته باشد، معنادار نخواهد بود. تکیه بر آموخته‌های قبلی دانش‌آموز، تدریس درس جدید را تضمین می‌کند. در این روش، معلّم باید به‌طور مداوم در تدریس هر یک از درس‌های زبان فارسی به سازمان‌دهی اطلاعات بپردازد تا از پراکندگی اطلاعات ورودی به ذهن دانش‌آموز جلوگیری شود.

اهداف برنامه‌ی درسی

هر برنامه‌ی درسی در پی دستیابی به مقاصدی است که آن‌ها را «اهداف آموزشی» می‌نامند.

شناخت دقیق این اهداف در به‌کارگیری شیوه‌ها، وسایل و امکانات، برای تحقق آن‌ها ضرورت دارد.^۱ از هدف‌های آموزشی طبقه‌بندی‌های متعددی به عمل آمده است.^۲ آگاهی از این طبقه‌بندی‌ها معلّم را با سطوح مختلف یادگیری آشنا می‌سازد و او را یاری می‌دهد تا هدف‌های آموزشی درس مورد نظر را متنوع‌تر تهیه و از تکرار هدف‌هایی که به نوع خاصی از یادگیری یا سطح معینی از آن محدود می‌شود، جلوگیری کند.

یکی از مشهورترین طبقه‌بندی‌های اهداف آموزشی را «بنجامین بلوم» و همکاران او در سال ۱۹۵۶ میلادی ارائه دادند. در این طبقه‌بندی، هدف‌های آموزشی به سه حوزه یا حیطة شناختی (دانش)، عاطفی (نگرش) و روانی - حرکتی (مهارت) تقسیم شده است.

حوزه‌ی شناختی، معلومات، دانش و مهارت‌های ذهنی را دربر می‌گیرد. حوزه‌ی عاطفی، با علاقه، انگیزش و نگرش فرد سرو کار دارد و حوزه‌ی روانی - حرکتی، به فعالیت‌ها و مهارت‌هایی که هم جنبه‌ی روانی و ذهنی و هم جنبه‌ی جسمانی دارند، مربوط می‌شود؛ مثل نوشتن، تایپ کردن، نواختن موسیقی، ورزش، انجام حرفه‌های گوناگون و... در زیر، طبقه‌بندی حوزه‌های سه‌گانه‌ی فوق را بیش‌تر توضیح می‌دهیم.

۱- حیطة شناختی (دانش)

بلوم حیطة شناختی را به شش مرحله تقسیم می‌کند که هر مرحله، مقدّمه‌ای برای تحقق مرحله‌ی بعد است. ضمن نام بردن از هر مرحله و ارائه‌ی توضیح مختصری درباره‌ی آن، برای هر یک مثالی از زبان فارسی ذکر می‌شود:

الف - دانش (knowledge): دانش شامل یادآوری یا حفظ و بازشناسی امور جزئی و کلی، روش‌ها و فرایندها، الگوها، ساخت‌ها یا موقعیت‌هاست؛ مثال:

- نام بردن انواع وابسته‌های پیشین

- نام بردن ویژگی‌های فعل.

ب - فهمیدن یا فراگیری (comprehension): فهمیدن یعنی درک مطالب؛ فرد از این

طریق درمی‌یابد که هدف اصلی مطلب مورد نظر چیست؛ بدون این که به ربط دادن آن مطلب به مطلب

۱- اهداف کلی برنامه در سه حیطة دانش، نگرش و مهارت به تفصیل در مجله‌ی رشد ادب فارسی، شماره‌ی ۴۳، تابستان ۱۳۷۶ درج شده است. علاقه‌مندان می‌توانند به این منبع مراجعه کنند. گزیده‌ای از این هدف‌ها در ابتدای کتاب‌های زبان و ادبیات فارسی دوره‌ی متوسطه آمده است.

۲- برای آگاهی از این طبقه‌بندی‌ها رجوع کنید به: روان‌شناسی پرورشی نوین، تألیف دکتر علی اکبر سیف، نشر دوران، ویرایش ششم، سال ۱۳۸۶، فصل ۱۶، صص ۴۶۶-۴۴۸.

دیگر نیازی باشد؛ مثال :

– توانایی بیان ویژگی‌های نگارش ادبی

– توانایی بیان ویژگی‌های فعل (با ذکر مثال).

پ – کاربرد (Application) : استفاده از مطالب انتزاعی (اندیشه‌های کلی،

قواعد اجرایی، روش‌های کلی) در موقعیت‌های خاص عینی؛ مثال :

– توانایی استفاده از گروه قیدی در یک نوشته

– توانایی پدید آوردن یک جمله‌ی توصیفی.

ت – تجزیه و تحلیل (Analysis) : تجزیه‌ی یک تعریف یا توصیف یا استدلال به اجزا و

عناصر تشکیل دهنده‌ی آن، مثال :

– توانایی تشخیص اجزای تشکیل دهنده‌ی جمله

– توانایی تشخیص گروه اسمی از دیگر گروه‌ها

– توانایی تشخیص ویژگی‌های توصیف در یک نوشته‌ی توصیفی.

ث – ترکیب (Synthesis) : کنار هم گذاشتن عناصر و اجزای لازم برای ایجاد یک پیکره و

تولید طرح یا ساختی که قبلاً بدین شکل وجود نداشته است؛ مثال :

– توانایی نگارش یک مقاله به روش مقایسه

– توانایی خلاصه‌نویسی یک داستان

– توانایی تولید یک نوشته‌ی توصیفی درباره‌ی پدیده‌های مشخص.

ج – ارزش‌گذاری یا ارزیابی (Evaluation) : داوری درباره‌ی ارزش مطالب و موضوعات

برای مقاصد معین؛ مثال :

– توانایی داوری درباره‌ی دو نوع نگارش (علمی و ادبی) و ارزش‌گذاری آن‌ها (با توجه

به مطالب درس یا کتاب ادبیات)

– توانایی تشخیص اشکالات نگارشی هم‌کلاس‌های خود (با توجه به آموخته‌های ویرایشی).

۲- حیثه‌ی عاطفی (نگرش)

الف – دریافت کردن (توجه کردن) (Receiving) : تأکید بر این که یادگیرنده باید مایل

به پذیرفتن یا توجه کردن به پدیده‌ها یا محرک‌های یادگیری باشد؛

مثال :

– توجه دقیق به صحبت دیگران (معلم و دیگر دانش‌آموزان)

– ایجاد علاقه به زبان و ادبیات فارسی از سوی معلّم و توجّه به ارزش‌های آن دو از طرف دانش‌آموز.

ب – پاسخ دادن (Responding) : در این مرحله، یادگیرنده علاوه بر توجّه کردن به پدیده‌ها یا محرک‌ها، به آن چه می‌بیند یا می‌شنود، پاسخ می‌دهد؛
مثال :

– مشارکت در پاسخ دادن به فعالیت‌ها و خودآزمایی‌های هر درس
– پذیرش مسئولیت تهیه‌ی چند کتاب در زمینه‌ی خاطره نویسی.

پ – ارزش‌گذاری (Valuing) : در این سطح از طبقه‌بندی، یادگیرنده مطلبی را بر مطلب دیگر ترجیح می‌دهد و حتّی ممکن است نسبت به آن نوعی تعهد احساس کند؛
مثال :

– ترجیح قسمت نگارش کتاب بر قسمت دستور و احساس رضایت از آن
– احساس تعهد در برابر مسائل زبانی و ادبی.

ت – سازمان‌دهی ارزش‌ها (Organization of value) : معنای این طبقه آن است که یادگیرنده مجموعه‌ای از ارزش‌ها را معین می‌سازد؛
مثال :

– کوشش در جهت تشخیص ویژگی‌های نوشته‌های توصیفی
– تأکید بر اهمّیت برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی مطالعاتی در گسترش زبان و ادبیات فارسی.
ث – برجسته شدن ارزش‌ها در رفتار دانش‌آموز (value by characterization complex or) : در این مرحله، یادگیرنده طبق ارزش‌های خود به نحوی عمل می‌کند که رفتارشان دهنده‌ی شخصیت، جهان‌بینی و نگرش مخصوص اوست؛
مثال :

– داشتن نگرش مثبت نسبت به حفظ و گسترش زبان و ادبیات فارسی.

۳- حیطة ی روانی – حرکتی (مهارت)

الف – حرکات کلّی بدنی : فعالیت‌های این طبقه مستلزم هماهنگی بین چشم و گوش و هدف‌های کلّی آن، یعنی نیرومندی، سرعت و دقّت در حرکات است؛
مثال :

– توانایی در بحث‌های کلاسی.

ب — حرکات هماهنگ ظریف: الگو یا مراحل از حرکات هماهنگ که معمولاً مستلزم همکاری چشم یا گوش با سایر اعضای بدن است؛
مثال:

— یادداشت برداری از سخنان معلم یا دانش آموزان دیگر.

پ — رفتارهای ارتباطی غیرکلامی: انتقال پیام به گیرندگان بدون استفاده از جمله یا واژه؛ این رفتارها اغلب در سخنرانی، نمایش و سایر فعالیت های هنری — اجتماعی، دیده می شوند؛
مثال:

— اجرای یک پانتومیم (نمایش بدون کلام)

— بیان مقصود با حرکات سر و دست و شانه ها (استفاده از نمود حرکتی به جای نمود آوایی).

ت — ارتباط کلامی: بیان مقصود با استفاده از واژه ها و جمله های واضح، دقیق و ساده؛
مثال:

— نوشتن شرح حال خود و خواندن آن در کلاس

— خواندن یک متن ادبی یا قطعه شعری در حضور دوستان یا در یک همایش ادبی

— ایراد سخنرانی در کلاس یا مدرسه

— توانایی بحث و گفت و گو درباره ی پدیده ی زبان.

مهارت های زبانی، یعنی گوش دادن، گفتن، خواندن و نوشتن، به این حیظه (روانی — حرکتی) مربوط می شوند.

روش های کاهش و حذف رفتارهای نامطلوب

هرچند که هدف اصلی آموزش معلم، افزایش دادن رفتارهای مطلوب دانش آموزان و ایجاد رفتارها، مهارت ها و توانایی های تازه و فضایل پسندیده در آنان است، کاهش و حذف رفتار و اخلاق ناپسند یادگیرندگان نیز از جمله وظایف مهم معلمان و پرورشکاران به شمار می آید.

مسائل انضباطی دانش آموزان در کلاس و محیط آموزشگاه از جمله مسائلی اند که برای مسئولان آموزشگاه نگرانی های عمده ای ایجاد می کند و وقت زیادی از آنان را به خود اختصاص می دهد. بعضی اوقات مسائل انضباطی به درجه ای از شدت و خامت می رسند که بخش اعظم اوقات آموزشی معلمان صرف حل و فصل آنها می شود. در این قسمت، روش هایی از تغییر رفتار را که بیش تر به مسائل انضباطی مربوط می شوند و برای برطرف کردن و کاستن رفتارهای نامطلوب دانش آموزان و

رفع عادت‌های ناپسند آن‌ها تهیه و تدوین شده‌اند، معرفی می‌کنیم.

رفتارهای نامطلوب دانش‌آموزان را از دو راه می‌توان کاهش داد؛ یکی، جانشین ساختن رفتارهای مطلوب به جای آن‌ها و کاهش دادن غیرمستقیم رفتارهای نامطلوب. و دیگری، کاهش دادن مستقیم رفتارهای نامطلوب. به روش‌هایی که در مورد اول به کار می‌روند، «روش‌های مثبت کاهش رفتار» می‌گویند زیرا در همه‌ی آن‌ها از اصل تقویت مثبت استفاده می‌شود. روش‌هایی که در مورد دوم به کار می‌روند، «روش‌های منفی کاهش رفتار» نام دارند؛ زیرا این روش‌ها حالت آزارنده دارند و چنان‌که خواهیم دید، پیامدهای منفی به بار می‌آورند.

روش‌های مثبت کاهش رفتار

تقویت تفکیکی رفتارهای با نرخ کم: بعضی از رفتارها اگر با فراوانی یا نرخ کم انجام شوند، مطلوب‌اند اما اگر به میزان بیش از حد نیاز انجام گیرند، نامطلوب یا مضرند. دانش‌آموزی که با سرعت خیلی زیاد تکالیفش را انجام می‌دهد و در نتیجه، آن‌ها را بدخط و ناخوانا می‌نویسد باید وادار شود تا آهسته و خوش‌خط بنویسد یا دانش‌آموزی که در بحث کلاسی پر حرفی می‌کند و فرصت صحبت کردن را از دیگران می‌گیرد باید تقویت شود که کم‌تر حرف بزند تا دیگران هم بتوانند در بحث شرکت کنند.

در روش تقویت تفکیکی رفتارهای با نرخ کم، تقویت به پاسخ‌هایی که به تعداد کم‌تری انجام می‌شوند وابسته است. برای این منظور، تعیین می‌کنیم که دانش‌آموز در فاصله‌ی زمانی معین، چند پاسخ باید بدهد. اگر تعداد پاسخ‌های دانش‌آموزان در این فاصله‌ی زمانی بیش از آن چه تعیین شده است باشد، نباید او را تقویت کرد؛ برای مثال، اگر معلم بخواهد پرحرفی دانش‌آموزی را در جریان بحث گروهی کاهش دهد، می‌تواند با او قرار بگذارد که در هر پنج دقیقه فقط یک دقیقه اجازه‌ی صحبت خواهد داشت. معلم باید این مقدار - نه بیش از آن - صحبت کردن دانش‌آموز را تقویت کند. البته معلم باید مواظب باشد که حتماً میزان معینی از حرف زدن دانش‌آموز را برای ادامه‌ی مشارکت او در بحث تقویت کرده، او را از انجام کار به کلی دل‌سرد نکند.

در روش تقویت تفکیکی رفتارهای دیگر، هرگونه رفتار مطلوب فرد، به‌جز رفتار نامطلوبی که قصد حذف آن را داریم، تقویت می‌شود. این روش نیز یکی دیگر از روش‌های مثبت کاهش رفتار است؛ زیرا عنصر اصلی آن، تقویت مثبت است؛ برای مثال، می‌خواهیم رفتار نامطلوب دانش‌آموزی که در کلاس اکثر وقتش را خارج از صندلی خود و به بازیگوشی و صحبت با این و آن می‌گذارد، با استفاده از این روش، اصلاح کنیم؛ برای این منظور، باید همه‌ی رفتارهای مطلوب او از جمله گوش دادن به حرفه‌ای معلم، سؤال کردن از معلم، نوشتن مطالب درسی و رسم نقاشی (به‌جز ترک

کردن صندلی) را مورد تقویت قرار دهیم.

از آن جا که روش تقویت رفتارهای دیگر به حذف رفتار نامطلوب فرد منجر می‌شود، به آن روش «حذف‌آموزی» نیز می‌گویند. در روش حذف‌آموزی تقویت وابسته است به انجام ندادن (حذف) رفتار نامطلوب، نه انجام دادن آن.

تقویت تفکیکی رفتار ناهمساز: در روش تقویت تفکیکی رفتار ناهمساز، از طریق تقویت نکردن رفتار نامطلوب و تقویت کردن رفتاری که با آن ناهمساز یا مغایر است، به کاهش رفتار نامطلوب اقدام می‌شود. این روش خیلی شبیه به روش قبلی است و تنها تفاوت آن در این است که در روش قبلی، هرگونه رفتاری به جز رفتار نامطلوب تقویت می‌شود اما در روش حاضر، تأکید بر رفتار مغایر یا ناهمساز با رفتار نامطلوب است؛ برای مثال، دانش‌آموزی را در نظر بگیرید که در کلاس مزاحم هم کلاسی‌هایش می‌شود و کم‌تر به درس و کار خود می‌رسد. می‌خواهیم با روش تقویت رفتار ناهمساز رفتار او را اصلاح کنیم؛ برای این منظور، هر وقت که این دانش‌آموز آرام در صندلی خود می‌نشیند و به انجام کار خود می‌پردازد و کاری به دانش‌آموزان دیگر ندارد، او را تقویت می‌کنیم. این تقویت سبب افزایش رفتار مطلوب در دانش‌آموز و کم شدن مزاحمت‌های او برای دانش‌آموزان دیگر خواهد شد. در این جا به مثالی دیگر از کاربرد روش تقویت تفکیکی رفتار ناهمساز توجه کنید؛ اگر بخواهیم کودک گوشه‌گیری را وادار کنیم که از این رفتار خود دست بکشد و با کودکان هم سن خود به فعالیت بپردازد، باید هر گونه کوشش او را در جهت فعالیت گروهی و آمیزش با سایر کودکان تقویت کنیم.

روش‌های منفی کاهش رفتار

روش‌های مورد بحث در این قسمت، برخلاف روش‌های قسمت قبل، از تقویت مثبت استفاده نمی‌کنند و به طور غیرمستقیم رفتار نامطلوب را کاهش نمی‌دهند، بلکه این روش‌ها مستقیماً از طریق اعمال شیوه‌های کم و بیش آزارنده موجب کاهش و حذف رفتار نامطلوب می‌شوند؛ به همین سبب، ما آن‌ها را روش‌های منفی کاهش رفتار نامیده‌ایم. هر چند که فقط یکی از این روش‌ها تنبیه نام دارد، اما از آن جا که همه‌ی روش‌های منفی کاهش رفتار از لحاظ خاصیت انزجاری که دارند شبیه به تنبیه‌اند، معمول بر این است که همه‌ی آن‌ها را روش‌های تنبیهی بنامند. از همین اظهارات مقدماتی، چنین برمی‌آید که ما استفاده از این روش‌ها را توصیه نمی‌کنیم و باور قطعی داریم که چنان چه می‌توان با روش‌های مثبت کاهش رفتار همان کاری را کرد که با روش‌های منفی صورت می‌پذیرد، تا حد امکان باید از کاربرد روش‌های منفی دوری گزید.

بخش دوم

بررسی درس به درس

پروسی
دوسری پہ درسی
سال اول

درس : اوّل

عنوان درس : خدا زیباست

۱- اهداف درس	- تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی - تقویّت روحیه‌ی سپاسگزاری از خداوند - کمک خواستن از خداوند در انجام کارها - قدردانی از پدر و مادر - تقویّت حس زیبایی شناختی - آشنایی با صفت تفضیلی (تر)
۲- کلمات جدید	

۳- فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

- درک و دریافت : سوالات تشریحی - بین و بگو : تصویرخوانی - نکته : طرز ساختن صفت تفضیلی - بگرد و پیدا کن : شمارش کلمه‌ی خدا در درس - فعالیت ویژه : نمایش - رونویسی - جمله‌سازی - مرتّب کردن - تمرین ساختن صفت تفضیلی - تصویرخوانی و تصویرنویسی - تداعی (تضمّن)
--

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- ۱- بهتر است این درس را دانش‌آموزان به صورت گروهی بخوانند.
- ۲- در صورت امکان می‌توان از نوار موسیقی یا برخی از وسایل مناسب موسیقی استفاده کرد

تا درس اجرای شادتری داشته باشد.
۳- دانش‌آموزان با توجه به متن درس نقاشی بکشند و آن را توضیح دهند.

۵- روش تدریس پیشنهادی

– الگوی تفکر استقرایی، روش تلفیقی، روش چند حسی

متن درس

اولین درس حمد و سپاس الهی است. در سنت ادبی و دینی ما هر کاری با نام خداوند آغاز می‌شود. در این درس پدیده‌های طبیعت نام برده می‌شود تا دانش‌آموزان از طریق آن چه که در اطرافشان هست و بارها و بارها آن را دیده و زیبایی‌های آن را حس کرده‌اند به فکر فرو روند و سپس به خالق آن پدیده‌ها پی ببرند و این که هرچه را که در اطراف خود می‌بینند همه نعمت‌های پروردگار است که به ما ارزانی شده تا بهتر زندگی کنیم و در برابر این همه نعمت لازم است زبان به حمد و ستایش او بگشاییم.

بررسی فعالیت‌های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- نعمت‌هایی مانند زمین، آسمان، آب و جنگل و... که خداوند به ما داده است.
۲- کوه، جنگل، هوا، چشم، گوش، دهان، پدر و مادر خورشید و... آن‌ها نعمت‌های خداوند است.

۳- به خاطر این که خدا مهربان است و به ما نعمت‌های زیادی داده است.

ببین و بگو

– تصویری از نعمت‌هایی مانند گیاهان، پرندگان، آسمان و...
– تصویری از شکرگزاری خانواده که شامل پدر، مادر، دختر و پسر است.
– تصویر از خواهر و برادری است که در حال سپاسگزاری از خداوند هستند.

نکته

در این قسمت کاربرد صفت تفصیلی و نشانه‌ی «تر» که بعد از صفت ساده می‌آید، مطرح شده است.

پاسخ:

مهربان + تر ← مهربان تر
زیبا + تر ← زیباتر
دور + تر ← دورتر
گرم + تر ← گرم تر
بگرد و پیدا کن

۹ بار کلمه «خدا» در درس تکرار شده است.

فعالیت ویژه

از تک تک دانش آموزان بخواهید که با زبان خود از خداوند تشکر کنند و با بیان نعمت‌هایی که خداوند به آن‌ها داده است شکرگزاری کنند.

ب) بنویسیم

- ۱- این گونه تمرین‌ها به تقویت مهارت خواندن و در نهایت به نوشتن دانش آموزان کمک می‌کند.
- ۲- پاسخ فردی است. (با نظارت و راهنمایی معلم محترم)
- ۳- خدا مهربان است، من خدا را دوست دارم.

۴- پاسخ پیشنهادی

مهربان + تر = مهربان تر ← خدا از همه مهربان تر است
شیرین + تر = شیرین تر ← عسل از قند شیرین تر است
نزدیک + تر = نزدیک تر ← خانه مریم از خانه زهرا به مدرسه نزدیک تر است

۵- پاسخ پیشنهادی

- ۱- دختری در حال نماز و شکرگزاری است.
- ۲- معلم درس را با نام خدا آغاز می‌کند.
- ۳- سرباز در حال شکرگزاری از خداوند است.
- ۴- کشاورز در حال شکرگزاری از خداوند است.

۶- پاسخ پیشنهادی

مهربانی، نعمتهای خدا، طبیعت، دریا، کوه، عبادت، کمک خواستن و...

<p>– تقویت مهارت‌های چهارگانه زبان آموزی</p> <p>– آشنایی با نهاد خانواده</p> <p>– تقویت مهارت‌های برقراری ارتباط اجتماعی</p> <p>– تقویت روحیه احترام گذاری به خانواده</p> <p>– تقویت ارتباط بین اعضای خانواده</p> <p>– آشنایی با چگونگی برقراری ارتباط در جمع‌های صمیمانه</p> <p>– کاربرد پسوند «گاه» و معانی آن</p> <p>– کاربرد کلمات مخالف</p> <p>– گسترش واژگان از طریق تداعی معانی</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>۲– کلمات جدید</p>	

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویرخوانی</p> <p>– نکته : پسوند «گاه» و معانی آن</p> <p>– بگرد و پیدا کن : هم معنی کلمه صحبت، تشخیص کلمه‌های تشدیددار درس</p> <p>– فعالیت ویژه : داستان‌گویی، انتخاب یک عنوان جدید برای درس</p> <p>– رونویسی</p> <p>– جمله‌نویسی</p> <p>– مرتب کردن</p> <p>– اضافه کردن پسوند «گاه» و معانی آن‌ها</p> <p>– سؤالات تشریحی</p> <p>– درست کردن کلمه با حروف درهم</p> <p>– تضمّن</p> <p>– مخالف</p> <p>– کامل کردنی</p>

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- ۱- تصویری از اعضای خانواده توسط دانش‌آموزان به کلاس آورده شود.
- ۲- پوسترهایی از خانواده در کلاس نصب شود.

۵- روش تدریس پیشنهادی

الگوی پیش‌سازمان‌دهنده، روش تلفیقی

متن درس

موضوع این درس، خانواده و روابط صمیمی است. پیامی را که لازم است دانش‌آموزان کسب کنند مهربانی و مهربان بودن است که تجلی این صفت معمولاً در چهره‌ی هر کسی آشکار است. مثلاً نقاشی‌های که همه‌ی افراد خانواده طراحی می‌کنند. در این درس ارتباط صمیمی بین خانواده، مهربانی، مهر و محبتی که در آن حاکم است به‌عنوان یک ارزش مطرح می‌شود. مهربانی ارزشی است که معمولاً کودکان از آن بهره‌ی بیشتری نسبت به بزرگسالان برده‌اند. می‌توانید قبل از ورود به تدریس، راجع به خانواده و روابط خانواده سؤالاتی مطرح کنید. وقتی فضای کلاس آماده شد، درس را آغاز کنید. در پایان درس می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید تا نقاشی‌هایی از خانواده ترسیم کنند که لبخندی بر لب داشته باشند.

بررسی فعالیت‌های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- مادر بزرگ به خانه‌ی ما آمد.
 - ۲- چون پدر باید به اداره و امید هم به دانشگاه برود.
 - ۳- به استقبال مهمان می‌رویم با خوش‌آمدگویی از مهمان پذیرایی می‌کنیم.
- توجه: هدف از این تمرین تقویت مهارت‌های شفاهی و فهم دریافت صحیح درس است. هنگام ارائه پاسخ‌ها، انتظار یک پاسخ را نداشته باشید.
- اهداف این دسته از تمرین‌ها در تمام کتاب به شرح زیر است:
- الف) تقویت مهارت‌های شفاهی

ب) تقویّت قوه‌ی درک و دریافت

ج) ارزش‌یابی دانش‌آموزان

د) خود ارزش‌یابی دانش‌آموزان

معلم به صورت فردی یا گروهی به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا مطالب خود را بیان نمایند.

پاسخ برخی از سؤالات واگراست و نباید انتظار داشت همه به طور یکسان به آن‌ها جواب بدهند. دانش‌آموزان باید بتوانند پیام درس را دریافت و نتیجه‌گیری کنند و معلم در همه حال با نظرات و راهنمایی خود بحث را به سمت اهداف مورد نظر درس پیش می‌برد.

ببین و بگو

توجه: هدف از این تمرین تعریف تقویّت مهارت مشاهده و سخن گفتن، درک مطلب از طریق تصاویر و مفهوم مشترکی که در تصویر می‌بینند، می‌باشد.

۱- پدر در اداره مشغول کار است.

۲- امید در دانشگاه در حال گوش دادن به درس استاد است.

۳- مادر در خانه مشغول شستن ظرف‌هاست.

۴- خواهر امید در مدرسه و کلاس درس است.

نکته: معرفی پسوند «گاه»

توجه: در این نکته پسوند «گاه» به دانش‌آموزان جهت گسترش واژگان به صورت غیرمستقیم آموزش داده می‌شود.

آرایش + گاه = آرایشگاه

آموزش + گاه = آموزشگاه

بگرد و پیدا کن

— هم معنی صحبت ← حرف

— عمه، تشکر، دقت، بچه‌ها

فعالیت ویژه

توجه: این بخش به فعالیت‌های تکمیلی و جذاب برای نشاط بخشی به جو کلاس و تثبیت یادگیری مطالب آموخته شده می‌پردازد. در این بخش از روش‌هایی چون ایفای نقش (نمایش)، بازی، کتاب‌خوانی و قصه‌گویی استفاده می‌شود.

- براساس توانمندی دانش‌آموزان می‌تواند متنوع باشد. (پاسخ سؤال فردی است)
- براساس سلیقه و علاقه دانش‌آموزان می‌تواند متنوع باشد. (پاسخ سؤال فردی است)

ب) بنویسیم

- ۱– در این تمرین هدف تقویت مهارت رونویسی است.
- ۲– دانش‌آموزان با توجه به توانمندی‌های خود جمله‌های متنوع با کلمات داده شده درست

کنند.

۳– مادر بزرگ من در روستا زندگی می‌کند.

۴– آرزو چشم به دهان مادر بزرگ دوخته بود.

۴– ساختن کلمه با پسوند «گاه»

دانش + گاه = دانشگاه ← یعنی محلّ دانش و یادگیری

ورزش + گاه = ورزشگاه ← یعنی محلّ ورزش

آزمایش + گاه = آزمایشگاه ← یعنی محلّ آزمایش

۵– پاسخ پیشنهادی

۱– بعد از شام مادر بزرگ چمدانش را باز کرد و سوغاتی‌هایی را که برایمان آورده بود به ما داد همگی خوشحال شدیم و از او تشکر کردیم.

۲– پاسخ فردی است.

۳– پاسخ فردی و سلیقه‌ای است.

۶– ترکیب حروف و ساختن کلمه جدید

مژده

غروب

۷– هدف تداعی و یادآوری کلمه‌هایی در رابطه با روستا است

مرغ، خروس، گوسفند، گاو، باغ، درخت و سبزه‌زار، هوای خوب، مردم مهربان روستا

و...

۸– پاسخ

کوچک ← بزرگ

زود ← دیر

خنده ← گریه

بیرون ← داخل

شروع ← پایان

۹- پاسخ

– ما هر روز صبح صبحانه می خوریم.

– مادر بزرگ در روستا زندگی می کند.

– مادر با یک سینی چای وارد شد.

<p>۱- اهداف درس</p> <ul style="list-style-type: none"> - تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی - آشنایی با مسجد - آشنایی با شرکت جستن در اعمال عبادی و مذهبی در مساجد - پرورش روحیه مذهبی - آشنایی با جمع «ها» «ان» 	
<p>۲- کلمات جدید</p> <p>مقدّس، مناره، گنبد، برگزار کردن</p>	

۳- فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<ul style="list-style-type: none"> - درک و دریافت : سؤالات تشریحی - بین و بگو : تصویرخوانی - نکته : علامت جمع «ها» و «ان» - بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلمه‌هایی که با (ها) و (ن) آمده‌اند. - فعالیت ویژه : خاطره‌نویسی - روان‌خوانی فصل اوّل : مسجد ما - رونویسی - جمله‌سازی - مرتّب کردن کلمات - کاربرد علامت جمع «ها» «ان» - تصویرخوانی و تصویرسازی - کامل کردن جمله‌ها - مخالف‌ها - تداعی «واژه‌آموزی» - تصویرخوانی و تصویرنویسی

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- ۱- استفاده از لوح فشرده و (CD) شکوفه‌های نماز
- ۲- دانش‌آموزان از مسجد نزدیک مدرسه بازدید به عمل آورند.
- ۳- تهیه‌ی پوستری یا نقاشی از مسجد و یا کشیدن یک نقاشی از مسجد توسط دانش‌آموزان.

۵- روش تدریس پیشنهادی

استفاده از الگوی پیش‌سازمان‌دهنده، روش تلفیقی، روش چیرگی‌آموزی (تسلط در حد یادگیری)

متن درس

هدف از این درس آشنایی با نهاد اجتماعی، فرهنگی و دینی مسجد است. دانش‌آموزان با فعالیت‌هایی مانند نماز جماعت، یادگیری قرآن (آشنایی با دستورهای دینی) و رسیدگی به کارهای افراد نیازمند آشنا می‌شوند. هم‌چنین با فعالیت‌هایی مانند برگزاری مراسم دعا، مراسم جشن، عزاداری و انواع برنامه‌های ورزشی و فرهنگی و تفریحی آشنا می‌شوند.

بررسی فعالیت‌های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- نماز جماعت

۲- دستورهای دین و راه درست زندگی کردن را به مردم یاد می‌دهد.

۳- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

- مردی که در حال وضو گرفتن است.

- افرادی در حال رفتن به داخل مسجد هستند.

- امام جماعت در حال سخنرانی برای مردم است.

- مردم در حال خواندن نماز جماعت هستند.

نکته

ساختن کلمه با علامت جمع «ان» «ها»

چشمان، یعنی چند تا چشم

زنان، یعنی چند تا زن

بگرد و پیدا کن

— مسلمانان، روستاها، مسجدها، خواهران، برادران

فَعَالِيَّت و ویژه

پاسخ فردی است.

ب) بنویسیم

۱— پاسخ:

— بعضی از مسجدها دو مناره و یک گنبد زیبا دارند که مردم با شنیدن صدای خوش اذان از

مناره‌های آن برای خواندن نماز جماعت به مسجد می‌روند.

۲— پاسخ:

— دانش آموزان با توجه به توانمندی خود جمله می‌سازند.

۳— پاسخ:

— مردم در مسجد نماز می‌خوانند.

— مسجد مکانی مقدس است.

۴— پاسخ:

دخترها	دختران	←	* * دختر
دست‌ها	دستان	←	دست
پاها	—	←	پا
کتاب‌ها	—	←	کتاب
تن‌ها	—	←	تن
مدادها	—	←	مداد
شیرها	شیران	←	شیر
جنگل‌ها	—	←	جنگل
دشمن‌ها	دشمنان	←	دشمن

۵- پاسخ:

- ۱- بچه‌ها در حال خواندن قرآن و کتاب‌های دینی هستند.
- ۲- کفش‌دار مسجد، کفش‌ها را در جا کفشی می‌گذارد.
- ۳- مؤذن اذان می‌گوید.

۶- پاسخ:

- ۱- بعضی از مسجدها دو مناره و یک گنبد زیبا دارند.
- ۲- مردم در مسجد خدا را عبادت می‌کنند.
- ۳- مسلمان، برای رفتن به مسجد باید پاکیزه و خوش بو باشد.

۷- پاسخ:

زیبا \neq زشت
پاکیزه \neq کثیف
خوش بو \neq بد بو
رفتن \neq آمدن

۸- پاسخ:

نماز جماعت، امام جماعت، مردم نمازگزار، حیاط، وضوخانه و...

۹- پاسخ:

- ۱- پدر و مادر بچه‌ها در حال مشورت و برنامه‌ریزی برای مسافرت هستند.
- ۲- هر کدام از افراد خانواده، در حال جمع‌آوری و سایل خود هستند.
- ۳- پدر و مادر و بچه‌ها در حال سوار شدن اتوبوس می‌باشند.
- ۴- افراد خانواده در ساحل در حال تماشا کردن دریا هستند.

موضوع درس : فارسی

شماره درس : ۲

عنوان درس : مسجد

پایه : اوّل راهنمایی پیش حرفه‌ای

روش تدریس : الگوی پیش سازمان دهنده، روش تلفیقی

معلم : بچه‌ها مسجد یک مکان مقدس برای ما مسلمانان است. همه ما در جایی که زندگی می‌کنیم مثلاً در محله‌ی خودمان مسجد داریم که مردم آن محله برای خواندن نماز جماعت و هم چنین شرکت در کلاس‌های فرهنگی، هنری و... به آن جا می‌روند.

معلم : از دانش‌آموزان در مورد مسجد محله سؤال می‌کند.

دانش‌آموزان : هریک از دانش‌آموزان در مورد مسجد محله خود و فعالیت‌هایی که در آن جا به مردم ارایه می‌شود صحبت می‌کنند.

معلم : متن درس را به طور خطایی (با صدای بلند) می‌خواند.

دانش‌آموزان : با انگشت سبابه خطوط درس را هم‌زمان با خواندن دنبال می‌کنند.

معلم : متن درس را برای سه گروه از قبل آماده کرده و در اختیار گروه ۱، ۲ و ۳ قرار می‌دهد.

دانش‌آموزان : دانش‌آموزان گروه یک متن مربوط به گروه خود را با صدای بلند می‌خوانند و دانش‌آموزان گروه‌های دیگر گوش می‌دهند (از تک‌تک دانش‌آموزان گروه یک در مورد پیام متن سؤال می‌شود).

معلم : بچه‌های گروه یک زیر کلماتی که دشوار یا مهم است خط بکشید.

دانش‌آموزان گروه یک : کلمات مهم را مشخص می‌کنند و روی یک کاغذ می‌نویسند.

معلم : از گروه دوم می‌خواهد متن مربوط به خود را بخوانند و زیر کلمات مهم خط بکشند و در برگه‌ای بنویسند.

دانش‌آموزان گروه دو : گروه دو فعالیت مورد نظر معلم را انجام می‌دهند. (از تک‌تک

دانش‌آموزان گروه دو پیام متن سؤال می‌شود)

معلم : متن مربوط به گروه سه را به آن‌ها داده از آن‌ها می‌خواهد متن را با صدای بلند بخوانند

و زیر کلمات مهم خط بکشند و کلمات مهم را در برگه‌ای بنویسند. (از تک‌تک دانش‌آموزان گروه سه پیام متن سؤال می‌شود)

دانش‌آموزان گروه سه : فعالیت خواسته شده را انجام می‌دهند.

معلم: از نماینده دانش‌آموزان گروه یک می‌خواهد کلماتی که روی برگه نوشتند را روی تخته کلاس بنویسد.

نماینده گروه یک: فعالیت مذکور را انجام می‌دهند.

معلم: از نماینده گروه دو می‌خواهد کلمات انتخابی خود را روی تخته بنویسد.

نماینده گروه دو: فعالیت مورد نظر را انجام می‌دهند.

معلم: از نماینده‌ی گروه سه می‌خواهد فعالیت مورد نظر را انجام دهند.

نماینده گروه سه: کلمات مهم گروه سه را روی تخته می‌نویسد.

معلم: کلماتی را که سه گروه روی تابلو نوشتند را با صدای بلند می‌خواند و دانش‌آموزان تکرار

می‌کنند، سپس تعدادی از دانش‌آموزان انتخاب می‌شوند تا کلمات را بخوانند.

دانش‌آموز: دانش‌آموز منتخب فعالیت مورد نظر را انجام می‌دهد.

معلم: با توجه به متن درس از دانش‌آموزان سؤالات ص ۱۶ را می‌پرسد.

توجه: کارت‌هایی از کلمات با توجه به متن درس تهیه شود و هم‌چنین کارت‌هایی از علامت

جمع

ها	ان
----	----

 تهیه شود.

دانش‌آموزان: گروه یک از سبده کلمات یک کارت انتخاب کرده و به تابلو می‌چسباند و از سبده

کارت علامت جمع (ها و ان) و کارت کلمات جمع (ان، ها) را انتخاب و کنار کارت کلمه قرار می‌دهند

و با راهنمایی معلم به عنوان مثال کلمه

مرد

 +

ان

 ←

مردان

 (یعنی چند مرد) سپس کارت کلمه

مردان را از سبده انتخاب و به تابلو می‌چسباند.

معلم: با تأکید دوباره بر روند جمع کلمه با (ها، ان) در مورد کلمه

مردان

 توضیح می‌دهد مردان

یعنی چند مرد وقتی تعداد مرد یا زن از یک نفر بیش‌تر باشد.

معلم: از دانش‌آموزان می‌خواهد ص ۱۰ کتاب بنویسیم را باز کنند و تمرین ۴ را انجام

دهند.

دانش‌آموزان: به دستور العمل توجه کرده و فعالیت مورد نظر را انجام می‌دهند.

معلم: در زمان انجام این فعالیت معلم در گروه‌ها حرکت کرده و در صورت لزوم راهنمایی

می‌کند.

معلم: ارزیابی تک تک دانش‌آموزان در حین آموزش و ارائه برنامه‌های اضافی و اصلاحی

در خصوص دانش‌آموزانی که در حد نیاز به یادگیری در حد تسلط را دارند در نظر داشته باشد.

درس : چهارم

عنوان درس : اتوبوس

۱- اهداف درس	- تقویت مهارت‌های چهارگانه زبان آموزی - تقویت روحیه‌ی نوع دوستی و احترام به بزرگترها - توجه به حقوق دیگران و رعایت نوبت - آشنایی با وسیله‌ی نقلیه‌ی عمومی و استفاده صحیح از آن - واژه آموزی با پیشوند (نا)
۲- کلمات جدید	خیر، برق، تشکر، ایستگاه، مخصوصاً، مسافر، منتظر

۳- فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

- درک و دریافت : سؤالات تشریحی - بین و بگو : تصویرخوانی - نکته : پیشوند (نا) - بگرد و پیدا کن : ارتباط تصویر با جمله - فعالیت ویژه : نمایش - رونویسی - جمله نویسی (آرزوهای مهم خود) - پیشوند (نا) - تصویرخوانی و تصویرنویسی - کامل کردن جدول - کامل کردن جمله

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

دو فهرست از گروه کلمات به دانش‌آموزان ارائه می‌کنیم و از آنان می‌خواهیم بین گروه‌های

واژگانی ارتباطی معنادار برقرار کنند مثال :

الف) من و دوستم قشنگ است

ب) مداد من سرخ است

ج) شهر شیراز به مسافرت می رویم

الف) ایران را در فصل پاییز می کارند

ب) گندم نان می پزد

ج) نانوا کشور ماست

۵- روش های تدریس پیشنهادی

روش چیرگی آموزی، روش تلفیقی

بررسی فعالیت های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- امیر مردم را در خیابان ها و مغازه ها تماشا می کرد.

۲- از جا بلند شد و گفت آقا بفرماید روی این صندلی بنشینید.

۳- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

۱- قطاری که روی ریل آهن است.

۲- هواپیما در فرودگاه است.

۳- کشتی در دریا حرکت می کند.

۴- ایستگاه مترو و مردمی که منتظر رسیدن مترو هستند.

نکته : ساختن کلمه با پیشوند «نا»

ناراحت ← یعنی کسی که شاد نیست.

ناآگاه ← یعنی کسی که آگاه نیست.

نامناسب ← یعنی چیزی که درست نباشد.

بگرد و پیدا کن

– وصل کردن جملات به تصاویر مربوط به خود.

فعالیت ویژه

– اجرای نمایش در کلاس توسط دانش آموزان

ب) بنویسیم

۱– پاسخ:

– «آقا بفرمایید روی این صندلی بنشینید.»

– «پسرم، خیلی ممنون، خدا به تو خیر بدهد.»

– آن پسر مهربان، دوست شما، امیر است.»

۲– پاسخ:

پاسخ فردی است.

۳– پاسخ:

توان	←	نا + توان	←	توان
شنوا	←	نا + شنوا	←	شنوا
امید	←	نا + امید	←	امید
راحت	←	نا + راحت	←	راحت
بینا	←	نا + بینا	←	بینا

۴– پاسخ:

۱– در موقع پخش سرود ملی کشور همه با احترام می ایستند.

۲– وقتی معلم وارد کلاس می شود، دانش آموزان با احترام بلند می شوند.

۳– وقتی یک بزرگ تر صحبت می کند بچه ها مؤدبانه می نشینند و گوش می دهند.

۴– وقتی وارد زیارتگاه می شویم با احترام سلام می دهیم.

۵– پاسخ:

۱– سگ	۲– سیب
۳– ساحل	۴– ستمگر

۵- سحر خیز

هدف از این تمرین تقویت توانایی فهم معنای کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و شناخت ساختار نحوی جملات است. دانش‌آموز باید بتواند ارتباط منطقی بین کلمات برقرار کند تا به نوعی جمله‌ی ساخته شده از نظر دستوری و معنایی درست باشد.

۶- پاسخ:

- ۱- ما باید به بزرگ‌ترها مخصوصاً افراد پیر احترام بگذاریم.
- ۲- امیر در ایستگاه منتظر اتوبوس بود.
- ۳- شاگردان به احترام معلم از جایشان بلند شدند.

موضوع درس : فارسی	شماره درس : ۴
عنوان درس : اتوبوس	پایه : اول راهنمایی پیش حرفه‌ای
روش تدریس : همیاری و مشارکت، پرسش و پاسخ، یادگیری در حد تسلط	

فعالیت دانش آموز	فعالیت معلم
<ul style="list-style-type: none"> دانش‌آموزان هر کدام یک کارت را برمی‌دارند (بعضی‌ها تصاویر و عده‌ای هم کارت واژه) و افرادی که تصاویر به دست دارند آن را بالا می‌گیرند و آن‌هایی که واژه‌ی مربوط به تصویر را دارند، سر گروه خود را می‌یابند و در گروه ۲ مربوطه قرار می‌گیرند. 	<p>گروه‌بندی و ایجاد انگیزه</p> <ul style="list-style-type: none"> معلم از قبل ۴ عدد تصویر مانند هواپیما، قطار، مترو و کشتی را روی کارت آماده می‌کند و برای هر تصویر ۲ واژه‌ی همان تصویر را آماده و جداگانه روی کارت‌ها می‌نویسد. (در گروه‌بندی تصاویر برای سه گروه واژه‌هایی برای اعضا گروه‌ها تهیه می‌شود و دانش‌آموزان را براساس آن گروه‌بندی می‌کند.)
دانش‌آموزان در گروه‌های خود در مورد سؤالات معلم با هم بحث و گفت‌وگو می‌نمایند.	<ul style="list-style-type: none"> معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد خوب به تصاویر گروه خود توجه کنند و در مورد سؤالات زیر، با هم مشورت و بحث و گفت‌وگو کنند. ۱- چه کسانی از این وسیله نقلیه استفاده می‌کنند؟ ۲- چه وقت می‌توان از این وسیله استفاده کرد؟ ۳- چرا از این وسیله استفاده می‌کنند؟
نماینده هر گروه تصویر گروه خود را به کلاس نشان داده و به سؤالات پاسخ می‌دهد.	<ul style="list-style-type: none"> معلم از نماینده هر گروه می‌خواهد ضمن نشان دادن تصویر گروه خود به کلاس به سؤالات پاسخ دهد (خوب است به سؤالات همه افراد گروه پاسخ دهند.)
دانش‌آموزان با دقت به صحبت‌های معلم گوش می‌دهند.	<ul style="list-style-type: none"> شروع درس معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که خوب به درس گوش دهند تا پس از پایان درس، درباره مفاهیم و پیام درس یا خلاصه‌ای از آن بحث و گفت‌وگو کنند.
دانش‌آموزان ضمن گوش دادن دقیق، با انگشت سبابه ردیابی می‌کنند.	<ul style="list-style-type: none"> معلم متن درس را به طور خطایی می‌خواند.

<p>دانش‌آموزان به صورت فردی یک بار متن درس را صامت‌خوانی می‌کنند.</p>	<p>● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد یک بار متن درس را به صورت فردی صامت‌خوانی کنند.</p>
<p>دانش‌آموزان هر گروه متن درس را به تعداد اعضای خود تقسیم نموده و هر کدام از آن‌ها قسمت مربوط به خود را برای گروه می‌خوانند و بقیه گوش می‌دهند.</p>	<p>● معلم از دانش‌آموزان هر گروه می‌خواهد متن درس را بین خود تقسیم کرده و هر کدام یک قسمت آن را بخوانند و بقیه‌ی اعضای گروه گوش دهند (با نظارت معلم).</p>
<p>دانش‌آموزان منتخب گروه‌ها، متن درس را با صدای بلند می‌خوانند و بقیه‌ی دانش‌آموزان مطالب را ردیابی می‌کنند.</p>	<p>● معلم به طور تصادفی از نماینده‌ی چند گروه یا دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهد که متن درس را بلند برای کلاس بخوانند و بقیه‌ی دانش‌آموزان خوب گوش داده و با انگشت خود مطالب را ردیابی کنند.</p>
<p>دانش‌آموزان هر گروه درباره‌ی پیام درس و نتیجه‌ی آن با هم بحث و گفت‌وگو می‌کنند و به صورت زیر به کلاس ارائه می‌دهند. (به بزرگ‌ترها احترام بگذاریم و به افراد پیر کمک کنیم. در حفظ اموال عمومی کوشش کنیم و به حقوق دیگران احترام بگذاریم.)</p>	<p>● معلم از همه دانش‌آموزان می‌خواهد که در گروه‌های خود درباره‌ی پیام درس و نتیجه‌ی آن با هم بحث و گفت‌وگو کنند و در کلاس به دانش‌آموزان منتخب ارائه دهند.</p>
<p>دانش‌آموزان تمرین‌ها را با دقت می‌خوانند و پاسخ آن‌ها را می‌نویسند.</p>	<p>❖ فعالیت جلسه اول ● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که به صورت فردی به تمرین‌ها پاسخ دهند.</p>
<p>دانش‌آموزان متن درس را با دقت می‌خوانند و جملات مورد نظر را می‌نویسند.</p>	<p>● معلم دانش‌آموزان را در مورد تمرین ۱ به صورت زیر راهنمایی می‌کند. از آن‌ها می‌خواهد با دقت متن را بخوانند و جملاتی را که نشانه کمانک (») دارند بنویسند.</p>
<p>دانش‌آموزان به آرزوهای خود فکر می‌کنند و آن‌ها را می‌نویسند.</p>	<p>● معلم در مورد تمرین ۲ دانش‌آموزان را راهنمایی می‌کند که هر یک به آرزوهای خود فکر کنند و آن‌ها را بنویسند.</p>

<p>دانش‌آموزان با دقت تمرین را می‌خوانند و به صورت زیر کلمات را می‌نویسند و جمله می‌سازند.</p> <p>نا + توان = ناتوان نا + شنوا = ناشنوا نا + امید = ناامید نا + راحت = ناراحت نا + بینا = نابینا</p>	<p>● معلم دانش‌آموزان را در مورد تمرین ۳ به صورت زیر راهنمایی می‌کند، از آن‌ها می‌خواهد به اول هر کلمه «نا» اضافه کند و با آن جمله بسازد. (بهتر است با کارت کلمات «پیشوند نا» این فعالیت انجام شود.)</p>
	<p>★ معلم با توجه به شرایط و توان دانش‌آموزان می‌تواند تمرین‌ها را تکرار و تمرین کند.</p>
<p>دانش‌آموزان با دقت تصاویر را نگاه می‌کنند و به صورت زیر پاسخ می‌دهند.</p> <p>۱- ورزشکاری که در برابر پرچم کشور خود به احترام می‌ایستد. ۲- دانش‌آموزانی که با آمدن معلم به احترام بلند می‌شوند. ۳- بچه‌هایی که کنار پدر بزرگ مؤدبانه نشستند. ۴- هنگام زیارت با احترام سلام می‌دهد.</p>	<p>● معلم دانش‌آموزان را در مورد تمرین ۴ به صورت زیر راهنمایی می‌کند، از آن‌ها می‌خواهد به هر تصویر نگاه کنند و در مورد احترام گذاشتن بنویسند.</p>
<p>دانش‌آموزان به نوشته‌های روی تخته با دقت نگاه و به توضیحات معلم خوب توجه می‌کنند.</p>	<p>● معلم واژه‌های فعالیت «نکته» را روی تابلو می‌نویسد و از دانش‌آموزان می‌خواهد روی تابلو را بخوانند.</p> <p>نامناسب ● چیزی که مناسب (درست) نباشد. ناراحت ● کسی که خوشحال نباشد. ناآگاه ● کسی که آگاه نباشد.</p>
<p>دانش‌آموزان هر گروه در مورد واژه‌ها و معنای آن هم فکری می‌کنند و پس از مشورت نماینده‌ی هر گروه به صورت زیر پاسخ می‌دهند.</p> <p>نامناسب ← کسی که آگاه نباشد ناراحت ← چیزی که مناسب نباشد ناآگاه ← کسی که خوشحال نباشد.</p>	<p>● معلم از هر گروه می‌خواهد که در مورد معنای هر واژه مشورت کنند و هر واژه را به معنای آن وصل کنند.</p>

<p>دانش‌آموزان با توجه به راهنمایی معلم تمرین مربوط را انجام می‌دهند.</p>	<p>❖ بگرد و پیدا کن</p> <ul style="list-style-type: none"> • معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد به صورت فردی به سؤالات این قسمت پاسخ دهند و هر جمله را به تصویر مناسب وصل کنند.
<p>دانش‌آموزان منتخب با مقداری تمرین و مشورت نمایش را اجرا می‌کنند.</p>	<p>❖ فعالیت ویژه</p> <ul style="list-style-type: none"> • معلم از دانش‌آموزان داوطلبانه می‌خواهد نمایش سوار اتوبوس شدن و نشستن روی صندلی را در کلاس اجرا کنند.
<p>دانش‌آموزان خوب به سؤال گوش داده و سپس به صورت فردی در مورد پاسخ آن فکر می‌کنند و سپس در گروه مشورت می‌نمایند مانند :</p> <p>۱- مردم را در خیابان‌ها و مغازه‌ها تماشا می‌کرد.</p> <p>۲- از جا بلند شد و گفت آقا بفرمایید روی این صندلی بنشینید.</p> <p>۳- با مهربانی و انجام کارهای خوب</p>	<p>❖ فعالیت درک و دریافت</p> <ul style="list-style-type: none"> • معلم سؤالات را یکی یکی مطرح می‌کند و از بین دانش‌آموزان می‌خواهد به صورت فردی درباره‌ی پاسخ آن فکر کنند و سپس در گروه با هم مشورت کنند و پاسخ صحیح را دریابند.
<p>دانش‌آموزان خوب به تصاویر نگاه کرده و به صورت فردی در مورد پاسخ آن فکر می‌کنند و سپس در گروه مشورت می‌نمایند مانند :</p> <p>۱- تصویر قطاری که روی ریل در حرکت است.</p> <p>۲- تصویر هواپیمایی که در فرودگاه است.</p> <p>۳- تصویر کشتی‌ای که در دریا است.</p> <p>۴- تصویر مترو در حال حرکت و مسافرانی که منتظر آمدن مترو هستند.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • معلم هر تصویر را نشان می‌دهد و از دانش‌آموزان می‌خواهد به صورت فردی درباره‌ی آن فکر کنند و سپس در گروه با هم مشورت کنند و پاسخ صحیح را دریابند.
<p>دانش‌آموزان سؤالات را با دقت می‌خوانند و در جدول قرار می‌دهند مانند :</p> <p>۱- سگ س گ</p> <p>۲- سیب س ی ب</p> <p>۳- ساحل س ا ح ل</p> <p>۴- ستمگر س ت م گ ر</p> <p>۵- سحرخیز س ح ر خ ی ز</p>	<ul style="list-style-type: none"> • معلم در مورد تمرین ۵ از دانش‌آموزان می‌خواهد که سؤالات را با دقت بخوانند و در جدول بنویسند.

<p>دانش‌آموزان منتخب برای کلمات بعدی این فعالیت را انجام دهند.</p>	<p>● معلم با مازیک، تابلوی کلاس را به دو قسمت تقسیم می‌کند سمت راست واژه‌هایی که با پیشوند «نا» و در سمت چپ معنای آن‌ها را به صورت مرتب می‌نویسد مانند : نا + شنوا = ناشنوا = کسی که نمی‌تواند بشنود.</p>
<p>دانش‌آموزان با دقت به سؤال توجه می‌کنند و کلمات مناسب را در جمله به کار می‌برند.</p>	<p>● معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد به کلمات توجه کنند و آن‌ها را در جمله مناسب به کار ببرند و بنویسند.</p>
<p>دانش‌آموزان تکالیف را در منزل با نظارت والدین انجام می‌دهند.</p>	<p>● معلم جهت ایجاد و تسلط در دانش‌آموزان در انجام تمرینات، تمریناتی درخصوص درس تهیه و در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهند.</p>

<p>– تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی</p> <p>– تقویّت مهارت برقراری ارتباط اجتماعی و اهمیّت و ارزش قایل شدن برای وجود دیگران</p> <p>– تقویّت روحیه‌ی تفکر</p> <p>– تصویر خوانی، تصویر نویسی</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>اعتماد، ماجرا</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سوالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویرخوانی</p> <p>– نکته : کاربرد کلمه‌ی برگزار کردن</p> <p>– بگرد و پیدا کن : پیدا کردن جمله‌ای که در آن ترکیب زنگ تفریح وجود دارد.</p> <p>– فعالیت ویژه : بازگویی داستان، انتخاب یک عنوان جدید برای درس</p> <p>– روان‌خوانی فصل دوم : درخت چنار و درخت توت</p> <p>– تکمیل جملات</p> <p>– جمله‌سازی</p> <p>– داستان‌خوانی و داستان‌نویسی</p> <p>– اضافه کردن پسوند گزار</p> <p>– جمله‌نویسی</p> <p>– کلمه‌سازی با حروف داده شده</p> <p>– کاربرد حروف در کلمه کوزه و ساختن کلمه جدید</p> <p>– گزارش نویسی</p>
--

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی :

با ارائه چند جمله صحیح و غلط از دانش‌آموزان بخواهید جمله صحیح را با علامت × مشخص

کنند. مثال :

☐	خروس پرواز کرد	☐	حسن به مدرسه رفت
☐	نانوایی باز است	☐	علی به خانه آمدیم

* دانش‌آموز بنا به خواسته‌ی ما یک کلمه‌ی دیگر به جای کلمه‌ی مورد نظر قرار می‌دهد و

جمله جدیدی می‌سازد مثال :

امروز هوا خیلی گرم بود.	تضاد : امروز هوا خیلی سرد بود.
من سیب را دوست ندارم.	منفی : من سیب را دوست دارم.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش هم‌یاری و مشارکت، روش تلفیقی

متن درس

هدف درس نهادینه کردن خصائل و صفات شایسته اخلاقی و انسانی و تقویت حس علاقه‌مندی دانش‌آموزان به کسب این‌گونه صفات برجسته از قبیل درستی، نیکی، اعتماد و بخشش است. تقویت و گسترش این‌گونه ارزش‌ها نه تنها موجب پیشگیری از بسیاری از آسیب‌های اجتماعی خواهد شد بلکه زندگی فرد با شادابی و نشاط توأم می‌شود.

بررسی فعالیت‌های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- چترش شکسته و وسط کلاس افتاده بود.

۲- با پولش، هدیه‌ای برای زهره خرید و همراه مادرش با یک جعبه شیرینی به خانه زهره

رفتند.

۳- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

- ۱- ماشین در خیابان در حال حرکت است.
 - ۲- تعدادی از بچه‌ها در وسط خیابان در حال بازی فوتبال هستند.
 - ۳- ماشین با یکی از بچه‌ها برخورد کرد.
 - ۴- پسر زخمی با آمبولانس به بیمارستان منتقل می‌شود.
- نکته: معنای ترکیب «برگزار کردن»

بگرد و پیدا کن

- ۱- بعد از زنگ تفریح وقتی به کلاس برگشتم چترم وسط کلاس افتاده بود.
- ۲- پاسخ فردی است.

فعالیت ویژه

- پاسخ فردی است.
- (ب) بنویسیم
- ۱- پاسخ:
 - پاسخ فردی است.
 - ۲- پاسخ:
 - ۱- آسمان ابری است.
 - ۲- مریم با دوستش آشتی کرد.
 - ۳- پاسخ:
 - ۱- پسری به دوستانش بازوی خود را نشان می‌دهد و می‌گوید خیلی قوی است.
 - ۲- او با یک دست خود وزنه را بلند می‌کند.
 - ۳- او وزنه را به بالای سر خود برد و نگه داشت.
 - ۴- ناگهان پرنده‌ای آمد و به وزنه نوک زد، وزنه در واقع بادکنک بوده پاره شد.
 - ۴- پاسخ:
- سپاس + گزار = سپاسگزار ← ما سپاسگزار خدا هستیم.
- نماز + گزار = نمازگزار ← نمازگزار خدا را عبادت می‌کند.

۵- پاسخ:

- در همین موقع عاطفه گفت: زهره! چترش را شکسته‌ای، حالا آمده‌ای ساکتش کنی؟
- عاطفه گفت: معلوم است که راست می‌گویم ...

۶- پاسخ:

۱- قدر ۳- قهر

۲- گاهی ۴- قبول

۷- پاسخ:

ر+ وزه ← روزه

پ+ وزه ← پوزه

م+ وزه ← موزه

ز+ وزه ← زوزه

۸- پاسخ:

- پاسخ فردی است.

<p>– تقویت مهارت‌های چهارگانه زبان آموزی</p> <p>– شناخت رهبر معظم انقلاب امام خمینی (ره)</p> <p>– آشنایی با روز پیروزی انقلاب اسلامی</p> <p>– آشنایی با ایثار شهیدان و اهمیت تاریخی انقلاب اسلامی</p> <p>– آشنایی با کاربرد پیشوند «با»</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>دنيا، دستور، اکنون، فجر</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویرخوانی</p> <p>– نکته : پیشوند «با»</p> <p>– بگرد و پیداکن : پیدا کردن شعارهای درس و شمارش کلمه‌ی امام</p> <p>– فعالیت ویژه : اجرای نمایش</p> <p>– رونویسی</p> <p>– جمله‌سازی</p> <p>– کامل کردنی</p> <p>– پیشوند «با»</p> <p>– پیدا کردن کلمه‌هایی که با (می) شروع شود.</p> <p>– کلمه‌سازی</p> <p>– کامل کردنی</p> <p>– کلمات هم معنی</p> <p>– تداعی</p>

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- ۱- از CDهای مستند در مورد روزهای انقلاب استفاده شود. ۲- از پوستر و عکس در مورد آشنایی بیش‌تر دانش‌آموزان با دوران انقلاب اسلامی استفاده شود. ۳- سرود و روزنامه‌ی دیواری توسط دانش‌آموزان تهیه شود.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی (روش پرسش و پاسخ، تکرار و تمرین ...)

بررسی فعالیت‌های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- دوازدهم بهمن سال ۱۳۵۷

۲- ۲۲ بهمن

۳- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

۱- امام خمینی از پله‌های هواپیما پایین می‌آید.

۲- مردم در میدان آزادی در حال شعار دادن هستند.

۳- بچه‌ها در حال تزئین کلاس هستند.

۴- امام خمینی در بهشت زهرا در حال سخنرانی برای مردم است.

نکته : ساختن کلمه با پیشوند «با»

با حوصله : کسی که حوصله دارد.

با ایمان : کسی که ایمان دارد.

با مزه : چیزی که مزه دارد.

بگرد و پیدا کن

۱- تا خون در رگ ماست، خمینی رهبر ماست.

۲- توپ، تانک، مسلسل دیگر اثر ندارد.

۳- شش بار تکرار شد.

فعالیت ویژه

– اجرای نمایش

ب) بنویسیم

۱– هدف تقویت مهارت رونویسی، املانویسی و خوانانویسی است.

پاسخ:

روز دوازدهم بهمن ماه برای دانش آموزان سخنرانی می کرد.

۲– پاسخ فردی است.

۳– پاسخ:

۱– لبخند صورت ها را (زیباتر) می کند.

۲– گل ها هر روز از روز پیش «زیباتر» می شوند.

۳– پرنده ها (زیبا) هستند.

۴– پاسخ:

با ادب) ← یعنی : کسی که ادب دارد.

با هنر : ← یعنی : کسی که هنر دارد.

با حجاب) ← یعنی : کسی که حجاب دارد.

۵– پاسخ:

می شد، می کرد، می گفت، می دانید، می خواستند، می رفتند، می دادند، می گفتند، می کنند،

می شود، می دانیم

۶– پاسخ:

– پیروز – پیروزی

– رهبر – رهبری

– آزاد – آزادی

۷– پاسخ:

– امام روز دوازدهم بهمن ماه به میهن آمدند.

– مردم در سال ۱۳۵۷ در راه پیمایی ها شرکت کردند.

– ۲۲ بهمن روز پیروزی انقلاب اسلامی است.

– ما بیست و دوم بهمن را جشن می گیریم.

۸- پاسخ:

- دنیا = جهان

- اکنون = حالا

- پیروزی = موفقیت

- دستور = فرمان

۹- پاسخ:

امام، راه پیمایی، اتحاد، مبارزه، پیروزی، استقلال ...

<p>– تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی</p> <p>– آشنایی با مشاهیر بزرگ علم و دانش</p> <p>– ایجاد نگرش و علاقه نسبت به دانش و دانشمندان</p> <p>– شناخت ادیسون به عنوان یک دانشمند و مخترع مشهور</p> <p>– آشنایی با اختراعات ادیسون</p> <p>– گسترش حوزه‌ی واژگان و تقویّت مهارت واژه‌سازی با پسوند «مند» و توجه به معانی جدید کلمات</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>علاقه، آزمایش کردن، اختراع، مخترع</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : آشنایی با اختراعات ادیسون</p> <p>– نکته : پسوند «مند»</p> <p>– بگرد و پیدا کن : تشخیص کلماتی که سه نقطه دارند و کلمه‌هایی که با «ها» آمده‌اند.</p> <p>– فعالیت ویژه : ساختن رادیو با استفاده از مقوا</p> <p>– روان‌خوانی فصل سوم : مرد کشاورز و پری دریایی</p> <p>– املا و رونویسی</p> <p>– جمله‌سازی «نگارش»</p> <p>– ساختن جمله با استفاده از مرتب کردن کلمات</p> <p>– نوشتن واژه جدید با استفاده از پسوند «مند» و جمله‌نویسی</p> <p>– تصویرخوانی و نوشتن کلمه</p> <p>– نوشتن کلمه با استفاده از پسوند «گاه»</p>

- کامل کردن جمله‌ها با استفاده از کلمه‌های داده شده
- مخالف
- نگارش نامه
- آرزوهای من

۴- فعالیت و تمرین‌های پیشنهادی

استفاده از کیت آموزشی مدار برق (در صورت تهیه در مدرسه)

۵- روش تدریس پیشنهادی

الگوی پیش سازمان‌دهنده، روش تلفیقی، روش چیرگی آموزی

متن درس

این درس درباره‌ی یکی از مشاهیر و مخترعان بزرگ جهان، توماس ادیسون می‌باشد. مهم‌ترین هدف درس، پرورش تفکر و خلاقیت و حل مسئله می‌باشد.

ادیسون با اختراع خود کمک زیادی به پیشرفت زندگی همه مردم جهان کرده است و ما باید بدانیم اگر تلاش این دانشمندان نبود ما نمی‌توانستیم امروز به راحتی زندگی کنیم در درس از ادیسون به‌عنوان کسی که بزرگ‌ترین خدمت را به بشریت کرده یاد شده تا در دانش‌آموزان نگرشی مثبت نسبت به ارزش‌گذاری و احترام به انسان‌های بزرگ ایجاد شود.

بررسی فعالیت‌های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

هدف تقویت مهارت گوش دادن و سخن گفتن است.

۱- در باغچه‌ی خانه سبزی می‌کاشت و به همسایه می‌فروخت.

۲- توماس ادیسون

۳- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

هدف تقویت تصویرخوانی، تصویرنویسی است که به صورت فردی و گروهی انجام می شود.

۱- رادیو

۲- چراغ مطالعه

۳- تلفن

نکته : ساختن کلمه با پسوند «مند»

گاهی با افزودن پسوند به اسمی از آن صفتی می سازند، مانند افزودن پسوند (مند) به کلمه که

معنی دارنده و صاحب را به وجود می آورد.

مثال خرد + مند ← خردمند کسی که خرد دارد.

هنرمند یعنی کسی که هنر دارد.

زورمند یعنی کسی که زور دارد.

قدرتمند یعنی کسی که قدرت دارد.

بگرد و پیدا کن

هدف تقویت تمرکز و توجه است هم چنین تقویت مهارت رونویسی، خوانا نویسی و املانویسی

است.

– مادرش، لامپ، برق، اختراع، گوش، کوچکی، مخترع

– سال ها، همسایه ها، شب ها، چراغ ها، اتاق ها

فعالیت ویژه

برای آشنایی بیش تر با مخترعان، با ساختن وسایل که مربوط به مخترع می شود زمینه آشنایی

بیش تر و راحت تر برای دانش آموزان فراهم سازید.

در صورتی که بخواهید فعالیت مذکور در کلاس انجام گیرد می توانید به صورت نقاشی،

کاردستی و... با توجه به توان دانش آموزان فعالیت را انجام دهید.

ب) بنویسیم

۱- هدف افزایش خزانه لغات دانش آموزان و یادگیری املا صحیح کلمات جدید است.

– پاسخ فردی است.

۲- هدف تقویت توانایی جمله سازی و جمله نویسی با استفاده از کلمات هم چنین درک معنای

جمله و آشنایی غیرمستقیم دانش‌آموزان با ساختار جمله است.

– پاسخ فردی است.

۳– هدف تقویت مهارت در مرتب کردن اجزای به هم ریخته‌ی جملات، تقویت توانایی فهم معنای کلمات و مهارت در جمله نویسی است.

– ادیسون لامپ را اختراع کرد.

– او خیلی کنجکاو بود.

۴– پاسخ:

– کار + مند ← کارمند. پاسخ فردی است.

– هنر + مند ← هنرمند. پاسخ فردی است.

– سود + مند ← سودمند. پاسخ فردی است.

۵– پاسخ فردی است.

مثال: سیب شیرین، ستارگان زیبا، اتاق مرتب

۶– پاسخ:

– هدف گسترش واژگان یا دامنه لغات دانش‌آموزان با استفاده از پسوند «گاه»

– پاسخ فردی است.

۷– پاسخ:

هدف تقویت مهارت نوشتن و کامل کردن جمله‌ها و آشنایی بیش‌تر با ساختار جملات و تقویت

مهارت

جمله نویسی است.

۱– باغچه‌ی

۲– کنجکاو، آزمایش کردن

۳– اختراع

۸– هدف گسترش واژگان متضاد که هم دیگر را از نظر معنایی در جهت عکس تداعی

می‌کنند.

– تاریک ≠ روشن

– شب ≠ روز

– بیش‌تر ≠ کمتر

– کوچک \neq بزرگ

۹– هدف تقویّت مهارت نوشتن است.

پاسخ فردی است.

۱۰– پاسخ فردی است.

<p>– تقویت مهارت‌های چهار گانه زبان آموزی</p> <p>– آشنایی با پرچم ایران</p> <p>– ایجاد انگیزه برای شناخت پرچم به عنوان نشانه‌ی وجودی هر کشور</p> <p>– ایجاد احساس احترام و علاقه به پرچم</p> <p>– شناخت هر یک از رنگ‌ها به عنوان یک نماد</p> <p>– شناخت علامت وسط پرچم و مفهوم آن</p> <p>– واژه آموزی با جزء «خانه»</p> <p>– تکمیل جمله</p> <p>– مرتب کردن</p> <p>– رونویسی</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>شجاعت، دفاع، استقلال، صلح، افتخار، میهن، صبحگاه</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : آشنایی با کاربرد پرچم</p> <p>– نکته : جزء خانه</p> <p>– بگرد و پیدا کن : رجوع به متن درس و شمارش تکرار کلمه‌ی، رجوع به متن درس و پیدا کردن کلمه دفاع و کلمات قبل و بعد از آن</p> <p>فعالیت ویژه : پیدا کردن چند تصویر از پرچم از کشورهای دیگر، تقویت مهارت سخن گفتن (خواندن گروهی سرود ملی در کلاس)</p> <p>– رونویسی</p> <p>– شناخت رنگ‌ها و نوشتن نشانه‌های رنگ‌های پرچم</p>
--

- مرتب کردن کلمه‌ها
- ساختن کلمه جدید با استفاده از جزء خانه و جمله‌سازی
- جست‌وجو در متن درس برای پیدا کردن کلمه‌هایی که (ص، ط، ق) دارند و نوشتن آن در جدول
- تکمیل جمله با استفاده از کلمات داده شده

۴- فعالیت و تمرین‌های پیشنهادی

- جمله جدیدی را با توجه به جمله داده شده دانش‌آموزان بسازند.
- زمان آینده : امروز به مشهد می‌روم. فردا به مشهد خواهیم رفت.
- پریش : شهر خود را دوست دارم. شهر خود را دوست داری؟
- تضاد : امروز هوا خیلی سرد بود. امروز هوا خیلی گرم بود.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، روش چیرگی آموزی

متن درس

هدف از این درس آشنایی با پرچم کشور خود و نشانه‌های آن می‌باشد. در این درس دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که هریک از رنگ‌های پرچم چه مفهومی دارد. پرچم هر کشور نشانه‌ی استقلال آن کشور است.

بررسی فعالیت‌های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- نشانه‌ی شجاعت و مبارزه و این که از کشور خود دفاع کنیم.
- ۲- کلمه ... به شکل گل لاله است که یاد آور خون شهیدان است.
- ۳- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

پیشنهاد می‌شود دانش‌آموزان به‌طور فردی پاسخ هر کدام از تصاویر را بگویند، سپس با شنیدن پاسخ بچه‌های دیگر کلاس به پاسخ مشترک برسند. معلم می‌تواند در آخر پاسخ درست را بگوید.

۱- دانش‌آموزان در حیات مدرسه به صف ایستادند و یکی از دانش‌آموزان در حال بالا بردن پرچم ایران است.

۲- رزمندگان پرچم ایران را در دست دارند.

۳- ورزشکار با بالا گرفتن پرچم ایران در حال دویدن است.

نکته

هدف تقویت مهارت نوشتن کلمات مرکب با واژه‌ی «خانه» و تقویت مهارت املانویسی است.

گل خانه : جایی که در آن گل نگه می‌دارند.

داروخانه : جایی که در آن جا دارو نگه می‌دارند.

کارخانه : جایی که در آن کار می‌کنند.

بگرد و پیدا کن

هدف تقویت دقت، توجه و تمرکز دانش‌آموزان است.

۱- ۸ بار

۲- خط هشتم، خود، می‌کنیم

فعالیت ویژه

هدف مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های کلاس است.

— فضایی در کلاس فراهم آورید تا دانش‌آموزان در فعالیت‌های گروهی مانند خواندن سرود ملی به‌طور فعال شرکت کنند.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و املانویسی است.

هر روز صبح قبل از رفتن به کلاس، اول

..... سرود ملی را می‌خوانیم.

۲- پاسخ:

۱- رنگ سبز نشانه‌ی سرسبزی است.

- ۲- رنگ سفید نشانه‌ی صلح و دوستی و آرامش است.
۳- رنگ سرخ نشانه‌ی شجاعت و مبارزه و دفاع از میهن است.

۳- پاسخ:

- ۱- پرچم کشور ما زیبا است.
۲- رنگ سفید نشانه‌ی صلح است.

۴- پاسخ:

چاپ + خانه = چاپخانه

کار + خانه = کارخانه

دارو + خانه = داروخانه

- در جمله سازی پاسخ فردی است.

۵- پاسخ:

۱- حیاط

۲- صبح، صف، صبحگاهی، صلح

۳- قبل، افق، حق، استقلال، قرار، وقتی

۶- پاسخ:

۱- شجاعت

۲- فرق

۳- دارم

۴- ما

<p>– تقویت مهارت های چهارگانه زبان آموزی</p> <p>– آشنایی بیش تر با سرزمین پهناور ایران</p> <p>– تقویت روحیه ی میهن پرستی و علاقه مندی به ایران</p> <p>– آشنایی با استان خراسان رضوی و شهر مشهد</p> <p>– آشنایی با اماکن زیارتی ایران (امام رضا)</p> <p>– علاقه مندی به دانشمندان و شاعران بزرگ استان خراسان رضوی</p> <p>– آشنایی و علاقه مندی به اماکن دیدنی و تفریحی</p> <p>– آشنایی با پسوند «تر» و «ترین»</p> <p>– گسترش واژگان</p>	<p>۱- اهداف درس</p>
<p>زیارتگاه، بناهای تاریخی، حرم، اطراف</p>	<p>۲- کلمات جدید</p>

۳- فهرست فعالیت های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویر خوانی</p> <p>– نکته : پسوند «تر» و «ترین»</p> <p>– بگرد و پیدا کن : رجوع به متن درس و جست و جوی کلمه های تشدید دار و کلمه های بی نقطه</p> <p>– فعالیت ویژه : خاطره ی سفر به مشهد را تعریف می کنند. (تقویت مهارت سخن گفتن)</p> <p>– روان خوانی فصل چهارم : امان از حرف مردم</p> <p>– رونویسی و کامل کردن متن ارائه شده</p> <p>– تصویر خوانی و نوشتن جمله برای هر تصویر</p>
--

– مرتب کردن کلمه‌ها و ساختن جمله
 – واژه‌آموزی با اضافه کردن پسوند (تر و ترین) و نوشتن جمله با کلمه‌های جدید
 – جست و جوی کلمه‌هایی که «گاه» دارند، در متن درس و نوشتن آن‌ها در جدول
 – جست و جوی کلمه‌هایی از درس که مربوط به مکان‌های دیدنی و تفریحی است و نوشتن آن
 – نوشتن جمله در جدول با تفکیک فاعل جمله‌ها
 – کامل کردن جای خالی با استفاده از کلمه‌هایی که «گاه» دارند
 – هم معنی
 – مخالف
 – تضمن
 – حل جدول و رنگ آمیزی نقاشی
 – نگارش خلاق و پاسخ شخصی

۴- فعالیتها و تمرین‌های پیشنهادی

- ۱- CD آموزشی در خصوص معرفی شهر مشهد در کلاس ارائه شود.
- ۲- عکس و پوستره‌های مرتبط با آرامگاه فردوسی، خیام، عطار و... برای آشنایی بیش‌تر در کلاس ارائه شود.
- ۳- عکس‌هایی از دانش‌آموزان که به مشهد رفتند و آوردن آن عکس‌ها در کلاس و نشان دادن آن به دانش‌آموزان کلاس

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی (پرسش و پاسخ، مشارکت و همیاری و...)

متن درس

هدف کلی این درس تقویت روحیه میهن دوستی و آشنایی بیش‌تر با سرزمین پهناور ایران است، هم‌چنین آشنایی با اماکن مذهبی ایران: مرقد امام هشتم در شهر مقدس مشهد و جاها و مکان‌های دیدنی

شهر مشهد است. هم چنین آشنایی با شاعران و دانشمندان بزرگی که در استان خراسان می زیسته اند که برای آزادی و پیشرفت ایران از جان و دل کوشش کرده اند، می باشد.

بررسی فعالیت های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- مشهد

۲- مجموعه تفریحی کوه سنگی، باغ وکیل آباد ...

۳- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

۱- اتوبوس با مسافرانی که به شهر مشهد برای زیارت امام رضا (ع) می روند.

۲- مسافران اتوبوس مشهد که در حال دعا هستند.

۳- خواهر و برادری که به کبوترها دانه می دهند.

۴- خانواده های که برای زیارت آمده اند و در حال سلام دادن و احترام گذاشتن به امام رضا

هستند.

نکته

صفت ساده بدون سنجش با صفت دیگر بیان می شود.

مانند : خوب، زشت، زیبا

نشانه ی تفضیلی «تر» که بعد از صفت ساده می آید و موصوف خود را برتر از موصوف دیگر

نشان می دهد.

مانند : خوب + تر ← خوب تر

هدف از این تمرین شناخت بیش تر صفت تفضیلی و کاربرد آن در جمله است.

نشانه ی «ترین» هم بعد از صفت ساده می آید و صفت عالی می سازد.

مانند : خوب + ترین ← خوب ترین

بگرد و پیدا کن

۱- عطار نیشابوری، خیام، نقاشی

۲- در، دارد، دارای، ما، هر، سال، مردم، علاوه، بر

فعالیت ویژه

پاسخ فردی است.

ب) بنویسیم

۱- هدف تقویت مهارت رونویسی و املانویسی است.

۲- هدف تقویت مهارت جمله‌سازی و جمله‌نویسی و توجه غیرمستقیم به ساختار جملات است.

۳- پاسخ:

۱- فردوسی شاعر است.

۲- ایران خانه‌ی ماست.

۴- هدف آشنایی با صفت تفضیلی «تر» و صفت عالی «ترین» است.

پاسخ:

سرد + تر ← سردتر

سرد + ترین ← سردترین

دانا + تر ← داناتر

دانا + ترین ← داناترین

در جمله‌سازی پاسخ فردی است.

۵- پاسخ:

۱- زیارتگاه، آرامگاه، گردش‌گاه

۲- پاسخ فردی است.

۶- پاسخ:

در ایران زندگی می‌کنم	من
خانه‌ی بزرگ ما است	ایران
بزرگ‌ترین زیارتگاه در ایران است	مشهد
شاعر بزرگ ایران است	فردوسی

۷- هدف کاربرد پسوند «گاه» و گسترش واژگان یا دامنه لغات دانش‌آموزان است.

۱- به محل آموزش، آموزشگاه می‌گویند.

- ۲- به محل آزمایش، آزمایشگاه می گویند.
 ۳- به محل ورزش، ورزشگاه می گویند.
 ۴- به محل نمایش، نمایشگاه می گویند.
 ۸- هدف گسترش واژگان متضاد و هم معنی است.

مخالف	هم معنی	پاسخ
خارج	تو	۱- داخل
کم	زیاد	۲- فراوان
زشت	قشنگ	۳- زیبا

۹- هدف گسترش واژگانی با استفاده از اصل تداعی است و تقویت حافظه در یادآوری کلمات است.

پاسخ:

حرم امام رضا، زیارت، کبوترهای، امام رضا، سوغات، کمک خواستن از امام رضا (ع) و...

۱۰- پاسخ:

۱- مهتاب

۲- نمکدان

۳- حذف

۴- روز

۵- بلبلی

۶- ه - ی

۱۱- پاسخ فردی است.

<p>– تقویت مهارت‌های چهارگانه زبان آموزی</p> <p>– آشنایی با وسایل اطلاعاتی و ارتباطی</p> <p>– آشنایی با مراحل تهیه کتاب</p> <p>– علاقه‌مندی به خرید کتاب</p> <p>– علاقه‌مندی به خواندن کتاب</p> <p>– علاقه‌مندی به حفظ و نگهداری کتاب</p> <p>– آشنایی با پسوند «گر»</p> <p>– آشنایی با کلمات مخالف</p> <p>– گسترش واژگان</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>مختلف، تصویر، مرطوب</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویرخوانی</p> <p>– نکته : پسوند «گر»</p> <p>– بگرد و پیدا کن : پیدا کردن چند کلمه از درس و گفتن مخالف آن‌ها، گفتن راه‌های نگه‌داری از کتاب</p> <p>– فعالیت ویژه : کتاب‌خوانی</p> <p>– رونویسی از ۵ خط اول درس</p> <p>– جمله‌نویسی</p> <p>– مرتب کردن کلمه‌ها و نوشتن جمله</p> <p>– واژه‌سازی با پسوند «گر» و نوشتن معنی آن</p> <p>– تصویرخوانی و نوشتن جمله</p>

- تکمیل جای خالی مانند نمونه
- تکمیل جای خالی با استفاده از کلمه‌های داده شده
- معنی کردن جمله
- تضمّن

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی :

- ۱- معلّم و دانش‌آموزان از کتاب‌خانه نزدیک مدرسه دیدن کنند و با نحوه‌ی طبقه‌بندی کتاب‌ها آشنا شوند.
- ۲- دانش‌آموزان با راهنمایی معلّم، کتاب‌های کتاب‌خانه‌ی مدرسه را مرتّب کنند.
- ۳- بچه‌ها با نظارت معلّم، کتاب داستان (بنویسند، نقّاشی بکشند) درست کنند.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی

متن درس

هدف این درس آشنایی با کتاب و نحوه‌ی تهیه و چاپ آن است. هم‌چنین جلب توجه دانش‌آموزان به این که برای تهیه و چاپ یک کتاب افراد زیادی تلاش و زحمت می‌کشند تا آن کتاب به دست ما برسد و آشنایی با چگونگی مراقبت و استفاده درست از کتاب

بررسی فعالیت‌های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- چاپ‌خانه

۲- با جلد کردن کتاب و تمیز نگه داشتن و...

۳- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

هدف تصویرخوانی و توجه به اجزای تصویر است.

- ۱- افرادی که در حال رفتن به و بازگشتن از شهر کتاب هستند.
- ۲- پسری که در حال انتخاب کتاب مورد علاقه خود است.
- ۳- کتاب‌دار که در حال نوشتن مشخصات کتابی است که بچه‌ها انتخاب کردند.

نکته

هدف نوشتن کلمه با افزودن پسوند «گر» است. «گر» به معنی: کننده و به کار برنده است.

کار + گر = کارگر ← یعنی کسی که کار می‌کند.

ستایش + گر = ستایشگر ← کسی که ستایش می‌کند.

بگرد و پیدا کن

هدف تقویت مهارت در پیدا کردن کلمات مخالف و تقویت مهارت املا نویسی است.

۱- درست ≠ غلط ۴- خیس ≠ خشک

۲- خوب ≠ بد ۵- کثیف ≠ تمیز

۳- شیرین ≠ تلخ ۶- کوچک ≠ بزرگ

۲- کتاب را در آفتاب و جای مرطوب نگذارید،

پس از خواندن کتاب آن را در جای مناسبی بگذارید و از دسترس بچه‌های کوچک دور نگه دارید.

فعالیت ویژه

۱- پاسخ فردی است.

۲- پاسخ فردی است.

۳- پاسخ فردی است.

ب) بنویسیم

۱- هدف تقویت مهارت رونویسی، املانویسی و خوانانویسی است.

بچه‌ها سلام، من کتابم

..... کشیده می‌شود.

۲- هدف تقویت مهارت جمله‌سازی، جمله‌نویسی و آشنایی غیرمستقیم با ساختار جملات است.

- پاسخ فردی است.

۳- پاسخ:

۱- کتاب خود را جلد کنید.

۲- کتاب را در چاپ خانه چاپ می کنند.

۴- هدف واژه سازی با پسوند « گر» می باشد.

۱- نمایش + گر = نمایش گر ← کسی که چیزی را نمایش می دهد.

۲- کار + گر = کارگر ← کسی که کار می کند.

۳- زر + گر = زرگر ← کسی که طلا می سازد و طلا می فروشد.

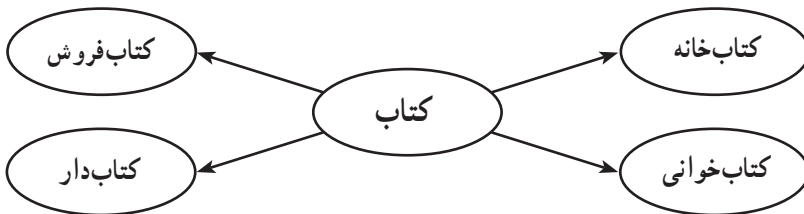
۴- بازی + گر = بازیگر ← کسی که بازی می کند.

۵- سفال + گر = سفالگر ← کسی که سفال می سازد.

۵- پیشنهاد می شود پاسخ های فردی دانش آموزان را بشنویم . سپس دانش آموزان بهترین

پاسخ را بنویسند.

۶- پاسخ:

۷- پاسخ:

۱- با دست خیس و کتیف از کتاب استفاده نکنید.

۲- پس از خواندن کتاب آن را در جای مناسبی بگذارید.

۳- نویسنده، مرا می نویسد.

۸- پاسخ:

۱- تصویر = عکس، شکل

۲- مختلف = گوناگون، متفاوت

۳- مرطوب = نم دار

۹- پاسخ:

پاسخ فردی است.

مانند، کتابخانه، کتاب فروشی، کتاب داستان، کتاب درسی و ...

<p>– تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی</p> <p>– آشنایی با وسایل اطلاعاتی و ارتباطی</p> <p>– آشنایی با مراحل تهیه یک روزنامه</p> <p>– علاقه‌مندی به خواندن روزنامه</p> <p>– آشنایی با افرادی که در تهیه روزنامه همکاری می‌کنند.</p> <p>– آشنایی با روزنامه‌های مختلف</p> <p>– کلمه‌سازی با جزء «نامه»</p> <p>– آشنایی با وسایل ارتباط جمعی</p> <p>– گسترش واژگان</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>مختلف، تصویر، مرطوب</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سوالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : وسایل ارتباط جمعی</p> <p>– نکته : کلمه‌سازی با « نامه»</p> <p>– بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلمه‌هایی که حرف (خ)، (ج) و (چ)، دارند.</p> <p>– فعالیت ویژه : پیدا کردن یک خبر جالب از روزنامه و مجله و خواندن آن، مقایسه یک روزنامه و مجله و صحبت کردن در مورد آن، مهارت سخن گفتن</p> <p>روان خوانی فصل پنجم : خرچنگ و مرغ ماهی‌خوار</p> <p>– رونویسی از جمله‌هایی که کلمه‌های خبرنگار، عکاس و سردبیر دارند.</p> <p>– نگارش خلاق و پاسخ شخصی</p> <p>– مرتب کردن و ساختن جمله</p> <p>– واژه‌سازی با استفاده از پسوند « نامه» و جمله‌نویسی</p>
--

- تفکیک کلمه‌های مرکب
- کامل کردن جملات
- کامل کردن کلمات مانند نمونه
- تضمّن
- تصویرخوانی و تصویرنویسی

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- دانش‌آموزان به دلخواه روزنامه‌ای را به کلاس بیاورند.
- دانش‌آموزان یک خبرنامه با کمک معلم خود تهیه کنند.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، الگوی پیش سازمان دهنده

متن درس

هدف در این درس فراهم ساختن زمینه رشد و توسعه فرهنگی و هنری است. در این درس تلاش بر این است تا فرهنگ مطالعه، روزنامه و کتابخوانی بین دانش‌آموزان ترویج و گسترش یابد. هم‌چنین آن‌ها با نحوه تهیه روزنامه و افراد مسئول روزنامه آشنا شوند.

بررسی فعالیت‌های درس

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- روزنامه
- ۲- از اخبار کشور و جهان با خبر می‌شوند.
- ۳- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

- ۱- رادیو ضبط
- ۲- باجه روزنامه و مجله‌فروشی

۳- تصویر رایانه

۴- تصویر تلویزیون

نکته : کلمه‌سازی با جزء « نامه»

۱- سفرنامه

۲- هفته‌نامه

۳- زیارت‌نامه

بگرد و پیدا کن

جمعی، خواندن، آخرین، اخبار، خود، با خبر، خبرنگار، جهان، جمع‌آوری، جالبی، خبرها، جالب، انتخاب، مختلفی، چند، چاپ

فعالیت ویژه

۱- پاسخ و فعالیت فردی است.

۲- فعالیت گروهی

ب) بنویسیم

۱- پاسخ پیشنهادی

۱- خبرنگار اخبار را از تمام کشورهای جهان جمع‌آوری می‌کنند.

۲- عکاس‌ها هر جا حادثه یا اتفاق جالبی روی دهد عکس می‌گیرند.

۳- سردبیر خبرها و عکس‌های جالب را، برای چاپ در روزنامه انتخاب می‌کند.

۲- پاسخ فردی است.

۳- پاسخ:

۱- خبرنگار اخبار را جمع‌آوری می‌کند.

۲- روزنامه هر روز چاپ می‌شود.

۴- پاسخ:

..... پاسخ فردی ← ۱- کار + نامه = کارنامه

..... ← ۲- خبر + نامه = خبرنامه

..... ← ۳- زیارت + نامه = زیارت‌نامه

۵- پاسخ:

۱- خبر نگار = خبر + نگار

۲- روزنامه = روز + نامه

۳- سردبیر = سر + دبیر

۶- پاسخ پیشنهادی:

۱- روزنامه یکی از وسایل ارتباط جمعی است.

۲- روزنامه از یک تا چند ورق کاغذ درست شده است.

۳- سردبیر، خبرها و عکس‌های جالب را برای چاپ در روزنامه انتخاب می‌کند.

۷- پاسخ:

۱- هنگام کار

۲- موقع کار

۳- زمان کار

۴- وقت کار

۸- همان‌طور که می‌دانید یکی از راه‌های گسترش واژگان استفاده از اصل تداعی است که در

این تمرین گسترش واژگان به کمک تداعی معنایی است و تقویت حافظه یادآوری کلمات است.

روزنامه‌فروشی، خبرها، حوادث، ...

۹- پاسخ فردی است.

درس : دوازدهم

عنوان درس : ای خدای مهربان

<p>– تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی</p> <p>– شناخت خداوند از طریق مشاهده در طبیعت</p> <p>– آشنایی با نعمت‌های خداوند و سپاس‌گزاری</p> <p>– تقویّت روحیه‌ی شکرگزاری از خداوند</p> <p>– کمک خواستن از خداوند در انجام کارها</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

بہتر است این درس را دانش‌آموزان بہ صورت گروهی بخوانند.

۴– روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی

پروسی
درسی به درسی
سال دوم

درس : اول

عنوان درس : خدای بی همتا

۱- اهداف درس	- شناخت خداوند از طریق طبیعت - آشنایی با صفاتی چون بی همتایی، بزرگی، پاکی، قادر بودن، دانایی و مهربانی از طریق مشاهده طبیعت - کمک خواستن از خداوند در انجام کارها - تقویت روحیه ی نیایش و دعا کردن - واژه آموزی - تقویت مهارت تصویرخوانی و جمله نویسی
۲- کلمات جدید	بی همتا، مطیع، قادر، درّه، لطف، بنما

۳- فهرست فعالیت های بخوانیم و بنویسیم

- درک و دریافت : سؤالات تشریحی - بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلمه های جدید درس - بین و بگو : آشنایی با لطف خداوند - فعالیت ویژه : تصویرخوانی و نقاشی کردن - رونویسی - جمله سازی با کلمات داده شده - مرتب کردن جمله ها با کلمه های داده شده - کامل کردن جمله با کلمات هم معنی - تضمّن

۴- فعالیت ها و تمرین های پیشنهادی

تصاویری از نعمت های خداوند به کلاس آورده شود.

۵- روش تدریس پیشنهادی

الگوی پیش سازمان دهنده، روش تلفیقی

متن درس

این درس نوعی تحمیدیه یا حمد وستایش خدا را گفتن و به جا آوردن است. در سنت‌های دینی، حمد ستایش الهی در آغاز هر کار امری ضروری و واجب است چنان که پیامبر اکرم (ص) فرموده است:

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يُدْعَ بِسْمِ اللَّهِ فَهُوَ أَبْتَرٌ، یعنی هر کاری که با نام خداوند آغاز نشود، ناقص است. از این رو این کتاب و همه‌ی کتاب‌های درسی با کلمه «بسم‌الله» که ذکر نام و یاد خداوند است شروع می‌شود. در تدریس این درس، بهتر است دبیر محترم نخست درس را برای بچه‌ها بخواند. هم‌چنین دبیر محترم می‌تواند مفاهیم این درس را به طور گسترده‌تر برای دانش‌آموزان شرح دهد. یا از روش گفت و گو و مباحثه نیز می‌توان برای تفهیم بهتر آن‌ها کمک گرفت.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

توجه: هدف از این تمرین، تقویت مهارت‌های شفاهی و فهم و دریافت درست درس است. هنگام ارائه‌ی پاسخ‌ها، انتظار یک پاسخ را نداشته باشید اهداف این دسته از تمرین‌ها در کتاب به شرح زیر است:

الف - تقویت مهارت‌های شفاهی

ب - تقویت قوه‌ی درک و دریافت

پ - ارزش‌یابی دانش‌آموزان

د - خود ارزش‌یابی دانش‌آموزان

معلم می‌تواند به صورت فردی یا گروهی به دانش‌آموزان فرصت دهد تا مطالب خود را بیان نمایند. پاسخ برخی سؤالات واگرا است و نباید انتظار داشت همه به طور یکسان به آن‌ها جواب بدهند. دانش‌آموزان باید بتوانند پیام درس را دریافت و نتیجه‌گیری کنند. معلم در همه حال با هدایت و راهنمایی خود بحث را به سمت اهداف مورد نظر درس پیش می‌برد.

درک و دریافت

پاسخ:

- ۱- آسمان، زمین، درّه، دریا
- ۲- پاک، بزرگ، بی‌همتا، قادر، دانا، مهربانی
- ۳- فقط بنده و فرمان‌بردار خداوند بودن
- ۴- پاسخ فردی است.

بگرد و پیدا کن

پاسخ:

بی‌همتا، مطیع، درّه، لطف، بنما، قادر

بین و بگو

توجه: هدف از این تمرین تقویت مهارت مشاهده، سخن گفتن و درک مطلب از طریق تصاویر است تا مفهوم مشترکی را که در تصویر می‌بیند بیان کند.

پاسخ:

- ۱- تصویری از کوه و دریا
- ۲- تصویری از جنگل
- ۳- تصویری از آسمان، ستاره، خورشید و ماه
(مفهوم مشترک لطف خداوند است که کوه و دریا، جنگل و ... را آفریده است)

ب) بنویسیم

- ۱- این تمرین موجب تقویت مهارت املانویسی و دقت دانش‌آموزان می‌گردد.
- ۲- هدف از این تمرین جمله‌سازی است و پاسخ‌ها شخصی می‌باشد.
- ۳- هدف از این تمرین، تقویت مهارت نوشتن و جمله‌سازی و توانایی ارتباط دادن کلمات موردنظر است.

- ۴- هدف از این تمرین گسترش واژگان از طریق کلمات مترادف می‌باشد.
- ۵- هدف از این تمرین گسترش واژگان و نگارش خلاق است که با استفاده از تداعی معانی انجام می‌گیرد.

- ۶- هدف از این تمرین نوشتن اشعار (نگارش خلاق) است.

<p>– آشنایی با نهاد بانک – آشنایی با وظایف بانک – آشنایی با دستگاه عابر بانک – آشنایی با پس انداز قرض الحسنه – ایجاد و تقویت حس رعایت نوبت – بی بردن به ارزش خدمات بانک ها – واژه آموزی – آشنایی با جمع کلمات (جمع سالم و مکسر)</p>	<p>۱- اهداف درس</p>
<p>رفع نیاز، وظایف، برعهده، قبض</p>	<p>۲- کلمات جدید</p>

۳- فهرست فعالیت های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی – نکته : آشنایی با انواع جمع کلمات – بین و بگو : فواید دستگاه های بانکی – بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت – فعالیت ویژه : تقویت مهارت کلامی و ارتباط – نوشتن ادامه ی متن با توجه به درس – جمله سازی با کلمات داده شده – مرتب کردن – جدول – جمله نویسی همراه با تصویر خوانی – نگارش – تضمین – نوشتن ضرب المثل برای تصویر</p>
--

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- در صورت امکان فیلمی از مراحل و فعالیت‌های بانک برای دانش‌آموزان نمایش داده شود.
- بازدید از بانک و در صورت امکان افتتاح حساب قرض‌الحسنه برای هر یک از شاگردان با همکاری والدین انجام گیرد.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، ایفای نقش

متن درس

هدف اصلی این درس آشنایی دانش‌آموز با نهاد بانک می‌باشد. در این درس دانش‌آموزان با دستگاه‌هایی که در بانک‌ها هستند مانند عابر بانک، نوبت‌گیر و هم‌چنین با مفاهیمی مانند بوجه، حساب پس‌انداز قرض‌الحسنه و خدمات این نوع پس‌انداز آشنا می‌گردند.
دبیران گرامی براساس توانمندی دانش‌آموزان به دیگر وظایف بانک نیز می‌توانند اشاره کنند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- برای باز کردن حساب پس‌انداز برای حسین به بانک رفته بود.
- ۲- گرفتن هزینه آب، برق، گاز، تلفن از افراد.
- ۳- حساب پس‌انداز قرض‌الحسنه به صاحب خود امکان می‌دهد که مقداری از پول خود را پس‌انداز کند و در صورت نیاز از آن حساب پول برداشت کند.
- ۴- پاسخ فردی است.

نکته:

در این بخش جمع بستن کلمه‌ها با استفاده از جمع مکسر و جمع کلمه با «ها» به دانش‌آموزان به صورت غیرمستقیم آموزش داده می‌شود.

ببین و بگو

مفهوم مشترک تصاویر، آشنایی با دستگاه‌های نصب شده در بانک‌ها می‌باشد.

۱- تصویر شماره گیر (نوبت دهنده)

۲- تصویر اسکناس شمار (پول شمار)

۳- تصویر عابر بانک

بگرد و پیدا کن

دانش آموز با مراجعه دوباره به درس و مرور آن پاسخ خواهد داد کلمه بانک ۱۰ بار و کلمه پس انداز ۵ بار تکرار شده است.

فعالیت ویژه

دانش آموزان پس از مشاهده عابر بانک، درباره‌ی آن در کلاس گفت و گو می کنند.

(ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و تقویت مهارت املانویسی می باشد.

۲- تقویت مهارت جمله نویسی می باشد.

۳- هدف از این تمرین توانایی مرتب کردن اجزای به هم ریخته جملات، تقویت توانایی فهم معنایی کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و شناخت ساختار نحوی جملات است. دانش آموز باید بتواند ارتباط منطقی بین کلمات برقرار کند تا به نوعی جمله‌ی ساخته شده از نظر دستوری و معنایی درست باشد.

۴- هدف از این تمرین بالا بردن دقت دانش آموز و گسترش واژگان می باشد.

۵- هدف از این تمرین تقویت تصویرخوانی، تصویرنویسی (آموزش املای تصویری)، نگارش خلاق و آشنایی بیش تر با نهاد بانک می باشد.

۶- هدف از این تمرین، تقویت خوش نویسی و روحیه‌ی علاقه مندی به هنر خوش نویسی و تقویت رونویسی است.

۷- تقویت و گسترش حوزه‌ی واژگان از طریق تداعی معانی و تقویت حافظه و یادآوری کلمات است.

پیشنهاد می شود برای انجام این فعالیت دانش آموزان را به چند گروه تقسیم کنید. تا هر گروه پس از هم فکری و مشورت با هم واژگانی را که در رابطه با کلمه مورد نظر به ذهنشان می آید بیان کنند.

پاسخ

قبض، عابر بانک، بانک ملی، حقوق، دستمزد، کارمند بانک، پس انداز، وام و...

۸- هدف از این تمرین، آشنایی بیش تر با ضرب المثل ها، درک فضا و مفهوم ضرب المثل ها است.

<p>– آشنایی با نهاد تربیت بدنی – تقویت روحیه‌ی همکاری و مشارکت در گروه – آشنایی با رشته‌های گوناگون ورزشی – آشنایی با فواید ورزشی – تقویت روحیه‌ی اعتماد به نفس – تصویرخوانی و جمله نویسی – کامل کردن جمله – واژه آموزی</p>	<p>۱- اهداف درس</p>
<p>پیشنهاد، تحرک، عضویت، موجب، نشاط، قوی، کاهش، گوشه‌گیر</p>	<p>۲- کلمات جدید</p>

۳- فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی – بین و بگو : تصویرخوانی – نکته : کامل کردن جمله‌ها با استفاده از کلمات داده شده – بگرد و پیدا کن : آشنایی با کلماتی که حرف (گ) دارند، آشنایی با علائم سجاوندی – فعالیت ویژه : تقویت مهارت کلامی – روخوانی : تقویت مهارت خواندن – جمله نویسی با استفاده از کلمات متن درس – کامل کردن جمله‌ها با کلمات داده شده – کامل کردن جمله – دسته‌بندی ورزش‌ها با توپ و بدون توپ</p>

- نگارش
- تصویرخوانی و نوشتن موضوعات ورزشی
- تضمّن

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- قبل از شروع درس، ورزشی به دانش‌آموزان ارائه شود.
- دانش‌آموزان با انجام حرکات نرمشی در حیاط مدرسه (با نظارت معلم) وارد کلاس شوند.
- استفاده از انواع CDهای آموزشی جهت آشنایی بیش‌تر دانش‌آموزان با ورزش
- آوردن چند نوع مجله ورزشی توسط دانش‌آموزان در کلاس.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، همبازی و مشارکتی

متن درس

هدف این درس آشنایی دانش‌آموزان با نهاد تربیت بدنی و ورزش است. در این درس دانش‌آموزان با فواید ورزش، انواع ورزش‌ها از جمله پیاده‌روی آشنا می‌شوند. هم‌چنین در این درس با مفاهیم گروه، عضویت در گروه، نشاط، کاهش وزن، کم‌تحرك و گوشه‌گیر آشنا می‌گردند. دبیران گرامی ضمن ترغیب دانش‌آموزان به ورزش با توجه به نوع امکاناتی که دارند به آن‌ها برای شرکت و عضویت در گروه نیز سفارش کنند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- چون چاق و کم‌تحرك بود.
- ۲- والیبال، فوتبال، شنا، دوچرخه سواری، پیاده‌روی و...
- ۳- پیاده‌روی
- ۴- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

مفهوم این تصویر ورزش کردن و شادایی (رقابت سالم در ورزش) است.
نکته

هدف این بخش به کارگیری افعال صحیح در جمله‌ها می‌باشد

پاسخ:

۱- می‌رود

۲- می‌کند

۳- می‌بینم

۴- می‌روند

بگرد و پیدا کن

با مراجعه دوباره به متن درس دانش‌آموزان کلمه‌های «گروه، گروه‌ها، گروهی، گوشه‌ی، گوشه‌ی، گوناگونی، گفت، گوشه‌گیر، گوشه و جمله‌های «به کنار سارا رفت و از او پرسید: با راحتی گفت: من دختر چاق و کم‌حرکی هستم به همین دلیل هیچ گروهی مرا به عضویت خود قبول نمی‌کند» و... پیدا می‌کنند.

فعالیت ویژه

هدف از این تمرین تقویت مهارت یادآوری ذهنی و سخن گفتن در حضور جمع است. علاوه بر این مقدمه‌ای است برای این که دانش‌آموز بتواند گزارش‌های خود را بنویسد و در مواقع لازم در حضور جمع بخواند.

ب) بنویسیم

۱- تقویت مهارت رونویسی و جمله‌نویسی می‌باشد.

۲- هدف از این تمرین تقویت توانایی فهم معنای کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و شناخت ساختار نحوی جملات است. دانش‌آموز باید بتواند ارتباط منطقی بین کلمات برقرار کند تا جمله‌ی ساخته شده از نظر دستوری و معنایی درست باشد.

۳- تقویت مهارت جمله‌نویسی و گسترش حوزه‌ی واژگان و کامل کردن جاهای خالی است.

۴- تقویت مهارت طبقه‌بندی و دسته‌بندی کلمات در جدول و تقویت فعالیت‌های ذهنی کودکان

است.

۵- هدف از این تمرین، تقویت خوش‌نویسی، تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر خوش‌نویسی و تقویت رونویسی است.

۶- آشنایی دانش‌آموز با فعالیت‌های ورزشی، تقویت مهارت نوشتن و املانویسی است.

۷- تقویت و گسترش حوزه‌ی واژگان از طریق تداعی معانی و تقویت حافظه و یادآوری کلمات است.

پاسخ:

ورزش، ورزشکار، ورزشگاه، فوتبال، والیبال و...

توپ، توپ بازی، توپ بزرگ، والیبال، فوتبال و...

استخر، شنا، استخر بزرگ، استخر آبی، آب، غرق شدن و...

<p>– تقویّت روحیه‌ی امانتداری – تقویّت روحیه‌ی پذیرش اشتباهات – تقویّت روحیه‌ی مشورت با بزرگ‌ترها – تصویرخوانی – واژه‌آموزی – تقویّت مهارت دقت و تمرکز – تقویّت مهارت نتیجه‌گیری</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>خسیس، تعارف، اوقات، عذرخواهی</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سوالات تشریحی – نکته : آشنایی با « قید تکرار » – بین و بگو : تصویرخوانی – بگرد و پیدا کن : آشنایی با کلماتی که حرف «خ» دارند، آشنایی با جمله‌هایی که علامت سؤال (?) دارند – فعالیت ویژه : نتیجه‌گیری از درس – رونویسی – وصل کردن تصاویر مخالف به یکدیگر – املانویسی – جمله‌نویسی با کلمه‌های داده شده – تضمّن – نگارش</p>

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- معرفی دانش‌آموزانی که کتاب‌های امانتی کتاب‌خانه را به موقع به کتاب‌خانه برمی‌گردانند.
- در صورت امکان دانش‌آموزان از کتاب‌خانه‌های محلی یا ملی بازدید به عمل آورند.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، پیش‌سازمان‌دهنده

متن درس

هدف این درس آشنایی دانش‌آموزان با مفاهیم امانت‌داری، خسیس، امانت، تعارف کردن و عذرخواهی است.

همکاران محترم در مورد مفاهیم این درس در کلاس بحث کنند و دانش‌آموزان را به مرحله‌ای برسانند که به اهمیت و ارزش امانت‌داری پی ببرند و به توجه و پای‌بندی به امانت‌داری ترغیب شوند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- چون امید کمی از خوراکی هادی را خورده بود.
- ۲- بدون تعارف هادی از خوراکی او خورده بود.
- ۳- از هادی عذرخواهی کن و سعی کن امانت‌دار خوبی باشی.
- ۴- پاسخ فردی است.

نکته

هدف از این تمرین، آشنایی دانش‌آموزان با واژه‌های مکرر در گروه قیدی است که به صورت غیرمستقیم با آن‌ها آشنا می‌شوند.

ببین و بگو

- ۱- تصویر پسری در حال خرید از بوفه مدرسه
- ۲- تصویر پسری در حال خوردن بستنی
- ۳- تصویر پسری که در حال نگاه کردن به پسری است که بستنی می‌خورد.

۴- تصویر پسری که دستش را روی شانه‌ی دوستش گذاشته و در حال تعارف به دوستش است.

(خرید خوراکی از بوفه، توجه به دیگر دوستان در زمان خوردن خوراکی و تعارف کردن به آن‌ها مفهوم مشترک این تصاویر است که در واقع یک رفتار اجتماعی را آموزش می‌دهد.)

بگرد و پیدا کن

— دانش‌آموز با مراجعه دوباره به متن درس کلمه‌های (خسیس، خوراکی، خیلی، خوبی، خود) که با «خ» شروع شده‌اند و جمله‌های (مگر چه شده؟ چرا بعضی‌ها این قدر خسیس هستند؟ به نظر تو کاری که انجام دادی درست بود؟ آیا هادی آن را به تو تعارف کرده بود؟) را از درس پیدا می‌کند.

فعالیت ویژه

دانش‌آموز پس از خواندن متن درس در انتها نتیجه‌ای را که از درس گرفته به طور خلاصه برای همکلاسی‌های خود توضیح می‌دهد.

ب) بنویسیم

- ۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و تقویت مهارت املا نویسی می‌باشد.
- ۲- شناخت بیش‌تر واژه‌های مخالف، آشنایی با ساختار و فهم معنای کلمه‌های متضاد و مخالف و تقویت و گسترش واژگان است.
- ۳- هدف این تمرین واژه‌آموزی است.

پاسخ:

- خسیس، خوراکی، مواظب، امانت، زنگ تفریح
- ۴- هدف این تمرین تقویت مهارت نوشتن و توجه به قید تکرار است.
 - ۵- تقویت و گسترش حوزه‌ی واژگان از طریق تداعی معانی و تقویت حافظه و یادآوری کلمات است.

پاسخ:

- استراحت، بازی، خوراکی، دوستانم و...
- ۶- هدف از این تمرین، تقویت خوش‌نویسی و روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر خوش‌نویسی و تقویت رونویسی است.

<p>– تقویّت روحیه‌ی صبر و بردباری – ایجاد نگرش مثبت نسبت به توانمندی‌های خود – پرورش قوی تخیل دانش‌آموز – تقویّت مهارت تصویرخوانی – واژه‌آموزی – آشنایی با جمع کلمات – خاطره‌گویی – روان‌خوانی</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>صبور، ماجرا، باد تند، جنگل بان، تحمّل، تعجّب، شاداب، می‌بالید</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سوالات تشریحی – نکته : واژه‌سازی با پسوند «بان» – بین و بگو : تصویرخوانی – بگرد و پیدا کن : تقویّت دقت دانش‌آموزان، آشنایی با کلمه‌هایی که با «ها» جمع بسته شده‌اند و پیدا کردن کلمه‌هایی که حرف ع، ح، ع، ع دارند. – فعالیت ویژه : خاطره‌گویی – روان‌خوانی – تقویّت مهارت خواندن – رونویسی – تصویرخوانی و نوشتن جمله – کامل کردن جمله – واژه‌سازی و معنی کردن آن</p>
--

- کامل کردن جمله به وسیله ی افعال
- نگارش
- معنی کردن ضرب المثل ارائه شده

۴- فعالیت ها و تمرین های پیشنهادی

نقاشی کردن با استفاده از متن درس

۵- روش تدریس پیشنهادی

پرسش و پاسخ، روش بحث گروهی، تلفیقی، پیش سازمان دهنده

متن درس

دانش آموزان در این درس با یکی دیگر از ویژگی های اخلاقی اجتماعی یعنی صبوری آشنا می شوند.

همکاران محترم در مورد مفاهیمی مانند ماجراهایی، جنگل بان، صبر و تحمل، تعجب، شادابی، می بالید و مفاهیم مستتر در این درس در کلاس بحث کنند و دانش آموزان را به مرحله ای برسانند که به اهمیت به کارگیری صبر و صبوری ترغیب شوند.

بررسی فعالیت های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- چون باد تند و شدیدی وزید.
- ۲- شاخه های شکسته را با برگ های نرم به تنه ی درخت بست.
- ۳- مطمئن باش تو با صبر و تحمل در مقابل مشکلات موفق خواهی بود.
- ۴- پاسخ فردی است.

نکته

واژه سازی به کمک «وندها» در زبان فارسی بسیار رایج است و شناخت «وندها» از اهمیت

خاصی برخوردار است. دانش‌آموزان در این تمرین با واژه‌هایی آشنا می‌شوند که با اضافه شدن پسوند «بان» به یک کلمه درست می‌شوند و معنی کلمه را تغییر می‌دهند و واژه جدیدی می‌سازند. وندها را برحسب این که در کجای واژه قرار می‌گیرند به سه دسته تقسیم می‌کنند پیشوند، میان‌وند و پسوند.

«بان» در آخر کلمه‌ها به معنی نگه دارنده است. کلمه‌ی ساده، کلمه‌ای است که دارای اجزای مستقل نباشد و غیرساده، کلمه‌ای است که از دو جزء یا بیش‌تر ترکیب شده باشد، یک جزء برخی از کلمات غیرساده، معنی مستقل و جداگانه‌ای دارند و جزء دیگر هیچ‌گاه جداگانه به کار نمی‌رود. بلکه با کلمات دیگر ترکیب می‌شود و کلمه‌ی تازه‌ای به وجود می‌آورد. اگر این اجزا پیش از کلمه واقع شوند «پیشوند» و اگر پس از کلمه قرار بگیرند «پسوند» نام دارند بعضی از پسوندها از اسم، اسمی دیگر می‌سازند و معنی خاصی به کلمه می‌افزایند.

ببین و بگو

- ۱- تصویر مورچه‌ای که برای گذشتن از رودخانه فکر می‌کند.
 - ۲- تصویر مورچه‌ای که برگ را پیدا می‌کند.
 - ۳- تصویر مورچه‌ای که برگ را می‌آورد.
 - ۴- تصویر مورچه‌ای که با کمک برگ به طرف دیگر رودخانه می‌رود.
- مفهوم مشترک این تصاویر صبر کردن و فکر کردن است که سبب پیدا شدن راه حل مناسبی می‌شود.

بگرد و پیدا کن

- دانش‌آموز با مراجعه دوباره به متن درس کلمه‌های، شاخه‌ها و برگ‌ها را که با «ها» جمع بسته شده‌اند پیدا می‌کند.
- دانش‌آموز کلمه‌های تعریف، عجله، بعد، شروع، سرعت، تعجب، شجاع را که حرف (ع، ع، ...) دارند از درس پیدا می‌کند.

فعالیت ویژه

هدف از این تمرین تقویت مهارت یادآوری ذهنی و سخن گفتن در حضور جمع است علاوه بر این خاطره‌گویی مقدمه‌ای است برای این که دانش‌آموز بتواند خاطرات خود را بنویسد و در مواقع لازم در حضور جمع بخواند.

(ب) بنویسیم

- ۱- هدف این تمرین تقویت مهارت رونویسی می‌باشد.
- ۲- هدف از این تمرین تقویت مهارت نوشتن (نگارش خلاق)، تصویرخوانی و تصویرنویسی می‌باشد.
- ۳- تقویت مهارت جمله‌نویسی و گسترش حوزه‌ی واژگان و کامل کردن جاهای خالی است.
- ۴- هدف از این تمرین واژه‌آموزی است و گسترش واژگان با استفاده از پسوند «بان» است.
- ۵- این تمرین با هدف انتخاب فعل مناسب برای ضمیر ارائه شده در نظر گرفته شده است.
- ۶- نگارش
- ۷- هدف از این تمرین معرفی ضرب‌المثل به صورت غیرمستقیم به دانش‌آموزان است تا به معنی ضرب‌المثل مورد اشاره دست پیدا کنند.

<p>– آشنایی با زندگی دانشمند و کاشف بزرگ محمدبن زکریای رازی</p> <p>– علاقه‌مندی به ارج‌گزاری به دانش و دانشمندان</p> <p>– الگوگیری از دانشمندان در شیوه‌ی حل مسائل زندگی</p> <p>– تصویرخوانی</p> <p>– آموزش ضمیر متصل و منفصل</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>منع کرد، اصرار، ضدعفونی، ماهر، مداوا، اواخر</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم :

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– نکته : آموزش ضمیر شخصی</p> <p>– بین و بگو : تصویرخوانی</p> <p>– بگرد و پیدا کن : بالا بردن دقت دانش‌آموزان</p> <p>– فعالیت ویژه : تهیه روزنامه‌ی دیواری از زندگی زکریای رازی</p> <p>– رونویسی</p> <p>– نوشتن جمله برای کلمات هم‌معنی</p> <p>– مرتب کردن</p> <p>– نوشتن ضمائر متصل و منفصل</p> <p>– نگارش</p> <p>– جدول</p> <p>– تضمین</p>
--

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- کتابی در مورد زندگی‌نامه زکریای رازی توسط دانش‌آموزان از طریق کتاب‌خانه مدرسه یا با همکاری والدین (در صورت امکان) به کلاس آورده شود.

- در صورت امکان تصویری از رازی توسط دانش‌آموزان (با همکاری والدین) کشیده شود و در کلاس ارائه گردد.

۵- روش تدریس پیشنهادی

پیش‌سازمان‌دهنده، روش تلفیقی

متن درس

هدف این درس آشنایی با زندگانی محمد بن زکریای رازی می‌باشد. در این درس دانش‌آموزان با انسانی آشنا می‌شوند که با تحمل سختی‌ها و رنج‌ها به قله‌های کمال رسیده است، آشنا کردن دانش‌آموزان با زندگانی چهره‌های درخشان، که هر یک در روزگار خود نقش به‌سزایی در پر بار کردن فرهنگ و تمدن ایران و جهان داشته‌اند، از محورهای اصلی درس است. دبیران محترم در این درس مفاهیمی مانند منع کرد، پزشکی ماهر، مداوا، اواخر عمر و مفاهیم مستتر در درس را بحث کنند و دانش‌آموزان را به مرحله‌ای برسانند که خود به اهمیت به‌کارگیری این مفاهیم ترغیب شوند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- به مطالعه و خواندن کتاب علاقه مند بود.

۲- الکل

۳- پزشکی

۴- پاسخ فردی است.

نکته

هدف اصلی در این بخش آموزش ضمیر شخصی به دانش‌آموز است که به صورت غیرمستقیم آموزش داده می‌شود. این ضمیر را به این دلیل شخصی می‌نامند که جانشین شخص‌های شش‌گانه

می‌شود. اگر ضمیر شخصی به صورت مستقل (آزادانه) به کار رود، به آن «ضمیر شخصی جدا» می‌گویند و اگر به صورت تکواژهای وابسته بیاید، «ضمیر شخصی پیوسته» نامیده می‌شود. در جدول زیر ضمیرهای شخصی جدا و پیوسته را مشاهده می‌کنید.

پیوسته		جدا		اشخاص
جمع	مفرد	جمع	مفرد	
مان	م	ما	من	اول شخص
تان	ت	شما	تو	دوم شخص
شان	ش	او / آن / وی ایشان / آن‌ها / آنان		سوم شخص

پاسخ:

دست من، دست تو، دست ما، دست شما، دست آن‌ها

ببین و بگو

۱- تصویر رازی در آزمایشگاه در حال آزمایش

۲- تصویر رازی در حال نوشتن کتاب

۳- تصویر رازی در حال معالجه بیماران

مفهوم مشترک این تصاویر آشنایی با خدمات رازی است.

بگرد و پیدا کن

- دانش‌آموز با مراجعه مجدد به متن درس کلمه‌هایی را که در آخر هر خط آمده پیدا می‌کند مانند: آمد، پسرش، محمد، کتاب، بود، شعر، ولی، برداشت، آزمایش‌های، کند، می‌شود، شد، پرداخت، ضعیف شد، گشت، مداوای، او، می‌گذاشتند، گفت، یادها، ماند.

- ری، بغداد

فعالیت ویژه

دانش‌آموزان با راهنمایی معلم یک روزنامه‌ی دیواری در مورد زندگی نامه‌ی زکریا تهیه می‌کنند.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی است.

۲- هدف این تمرین واژه‌آموزی از طریق استفاده از کلمات هم معنی و تقویت مهارت نوشتن و جمله‌نویسی است.

پاسخ: بازداشت، جلوگیری کرد.

پافشاری

زبردست

۳- هدف از این تمرین توانایی مرتب کردن اجزای به هم ریخته جملات، تقویت توانایی فهم معنای کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و شناخت ساختار نحوی جملات است. دانش‌آموز باید بتواند ارتباط منطقی بین کلمات برقرار کند تا به نوعی جمله‌ی ساخته شده از نظر دستوری و معنایی درست باشد.

۱- الکل ماده‌ای ضدعفونی کننده است.

۲- رازی پزشک ماهری بود.

۳- هدف از این تمرین جایگزین کردن ضمیر متصل به ضمیر منفصل است.

۴- کتاب او، کتاب تو

۵- نگارش

۶- هدف از این تمرین حل جدول است که با استفاده از مطالب متن درس به سؤالات پاسخ گفته

و کلمه‌ی مورد نظر را در خانه‌های جدول قرار می‌دهد.

۱- پزشکی ۳- بغداد

۲- تداعی (تضمّن)

دارو، بیمار، بیمارستان، پرستار، درمانگاه، آمبول، معاینه و ...

<p>– آشنایی با پروین اعتصامی به عنوان یک شاعر مشهور ایرانی</p> <p>– علاقه‌مندی و ارج‌گذاری به شعر و شاعری</p> <p>– پرورش ذوق ادبی دانش‌آموزان</p> <p>– آشنایی با «ی» نسبت</p> <p>– روان خوانی</p> <p>– واژه‌آموزی</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>چمیدن، رسم، معروف، عزیمت، دیوان، عفت</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم :

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– نکته : «ی» نسبت</p> <p>– بین و بگو : تصویرخوانی</p> <p>– بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلمات که دارای «ص» و «ی» هستند.</p> <p>– فعالیت ویژه : آشنایی با دیوان پروین اعتصامی</p> <p>– روان خوانی</p> <p>– رونویسی</p> <p>– کامل کردن جمله‌ها</p> <p>– مرتب کردن</p> <p>– جدول</p> <p>– نگارش</p> <p>– نوشتن کلمه‌های هم معنی</p> <p>– اشنانویسی</p>
--

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی :

- من اهل شمال هستم. پس من هستم.
- من اهل آذربایجان هستم. پس من هستم.
- کشور من ایران است. پس من هستم.

۵- روش تدریس پیشنهادی :

پیش سازمان دهنده، روش تلفیقی

متن درس

در این درس دانش‌آموزان با زندگی‌نامه‌ی یکی از شاعران نام‌آور ایرانی آشنا می‌شوند. روحیه‌ی علاقه‌مندی به جلوه‌های هنری و ادبی و ایجاد علاقه‌مندی نسبت به نویسندگان و شاعران از اهداف این درس می‌باشد. دبیران محترم در این درس در مورد مفاهیمی مانند رسم، عزیمت، دیوان، عفت و پاکدامنی، شاعر، آرامگاه، ... و مفاهیم مستتر بحث کنند و دانش‌آموزان را به مرحله‌ای برسانند که به معانی و کاربرد مفاهیم ترغیب شوند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- تبریز

۲- پدر پروین

۳- از سن هشت سالگی

۴- پاسخ فردی است.

نکته

صفت نسبی یکی از انواع صفت‌های بیانی است که به شکل‌های مختلفی ساخته می‌شود. یکی

از نشانه‌های صفت نسبی «ی» است که به آخر اسم افزوده می‌شود :

اسم + ی : خراسانی

که به صورت غیرمستقیم به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شود.

شیرازی : کسی که اهل شیراز باشد.

سنگی : وسیله‌ای که از سنگ درست شده باشد.

آهنی : وسیله‌ای که از آهن ساخته شده باشد.

ببین و بگو

۱- تصویر تابلویی از شهر تبریز که نوشته شده به شهر تبریز خوش آمدید.

۲- تصویر تابلویی از شهر قم و مقبره‌ی حضرت معصومه (س) که نوشته شده به شهر قم خوش

آمدید.

مفهوم مشترک این تصاویر محلّ تولّد و محلّ آرامگاه پروین اعتصامی است.

بگرد و پیدا کن

دانش‌آموزان با مراجعه به متن درس کلمه‌های «صبور، اعتصامی، معصومه، ایرانی، یکی، وی،

برای، ولی، ابتدای، کودکی، علاقه‌ی، زیادی، وقتی، بیماری، طوری، حالی، اعتصامی، نمونه‌ی،

پاکدامنی» را از درس پیدا می‌کنند.

فعالیت ویژه

این تمرین با هدف پرورش ذوق هنری و علاقه‌مندی دانش‌آموزان جهت مطالعه شعر ارائه شده

است.

روان‌خوانی : هدف از این تمرین خواندن شعر است.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و تقویت مهارت املانویسی است.

پاسخ : شعر، نمونه‌ی کامل

۲- هدف از این تمرین مرور درس و تمرین املاي کلمات درس است.

۳- هدف از این تمرین توانایی مرتّب کردن اجزای به ریخته جملات، تقویت توانایی فهم معنای

کلمات و ایجاد ارتباط بین آن و شناخت ساختار نحوی جملات است.

پاسخ : پروین در شهر تبریز به دنیا آمد.

پدر پروین نویسنده بود.

آرامگاه پروین در شهر قم است.

۴- هدف از این تمرین واژه آموزی و تقویت مهارت نوشتن و کاربرد صفت نسبی در جمله است.

پاسخ: پاکدامنی، تیزی، صبوری، دوستی

۵- نگارش

۶- هدف از این تمرین، آشنایی بیشتر با کلمه‌های هم‌معنی، تقویت املا و تقویت و گسترش واژگان دانش‌آموز می‌باشد.

پاسخ:

آسان = سهل، راحت

غمگین = اندوهناک، ناراحت

آغاز = شروع

عفت = پاکدامن

۷- هدف از این تمرین توانایی یادآوری مطالب خوانده شده در درس و نوشتن انشا با استفاده از متن درس می‌باشد.

<p>– آشنایی با ماه رمضان – پرورش روحیه‌ی مذهبی – آشنایی با اعمال و مراسم ماه رمضان – تقویّت روحیه‌ی شکرگزاری و نیایش – آشنایی با شرکت جستن در اعمال عبادی و مذهبی – آشنایی و به کارگیری کلمات پرسش – واژه آموزشی</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>پیشباز، سراغ، رحمت، رویا</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم :

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی – نکته : کلمات پرسشی (چگونه، چه طور) – بین و بگو : تصویرخوانی – بگرد و پیداکن : ساختن کلمات با کمک حروف داخل جدول – فعالیت ویژه : آشنایی بیش تر با عید فطر و اعمال آن – رو نویسی – جمله نویسی – جدول – نوشتن جمله با کلمه‌های پرسشی – نگارش – تضمّن</p>

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

با توجه به پاسخ جملات، با کلمات پرسشی داده شده جملات زیر را تکمیل کنید.

۱- من و خانواده‌ام با اتوبوس به شمال رفتیم.

با وسیله‌ای به شمال رفتند؟ پاسخ: با اتوبوس

۲- فاطمه دیروز به کتابخانه رفت.

فاطمه به کتابخانه رفت؟ پاسخ: دیروز

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، پیش‌سازمان دهنده

متن درس

در این درس ماه رمضان و روزه‌داری به دانش‌آموزان معرفی می‌شود. دبیران گرامی در این درس مفاهیمی مانند: روزه، پیشباز، اذان مغرب، سفره‌ی افطار، روزه‌دار، درهای رحمت، میهمانی خداوند، سحر و مفاهیم مستتر در درس را بحث می‌کنند و دانش‌آموزان را به روزه‌داری و آداب ماه رمضان ترغیب می‌نمایند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- چون همه روزه بودند.

۲- قرآن می‌خواند.

۳- روزه‌داران

۴- پاسخ فردی است.

نکته

هدف در این بخش آشنایی دانش‌آموزان با کلمه‌های پرسشی و کاربرد آن در جمله می‌باشد. به جمله‌ای که در آن پرسشی باشد، جمله‌ی پرسشی می‌گویند. این نوع جمله‌ها معمولاً با کلمه‌هایی مانند: کی، چرا، آیا، چگونه، چه طور و... شروع می‌شود و در آخر علامت پرسش (?) قرار می‌گیرد.

ببین و بگو

- ۱- تصویر دورنمایی از خانه کعبه، حاجیان در حال طواف
- ۲- تصویری از نمازگزاران در روز عید فطر
- ۳- تصویری از مدرسه با سر در پارچه‌هایی که در آن نوشته شده «عید مبعث بر شما مسلمانان مبارک باد»

مفهوم مشترک این تصاویر معرفی اعیاد مذهبی است.

بگرد و پیدا کن

پاسخ: افطار، میهمان، رمضان، صورت

فعالیت ویژه

با هدایت دبیر گرامی در مورد عید فطر دانش‌آموزان با همدیگر صحبت می‌کنند.

ب) بنویسیم

- ۱- تقویت مهارت رونویسی و تقویت مهارت املانویسی است.
 - ۲- هدف از این تمرین، تقویت مهارت نوشتن (نوشتن خلاق) است.
 - ۳- هدف از این تمرین گسترش واژگان و واژه‌آموزی می‌باشد.
- پاسخ: رمضان
- ۴- هدف از این تمرین تقویت مهارت نوشتن با استفاده از کلمه‌های پرسشی می‌باشد.

پاسخ:

- چگونه از خدا تشکر می‌کنیم؟
- چه طور به دیگران احترام می‌گذاریم؟
- ۵- نگارش

۶- تداعی (تضمّن)

پاسخ:

روزه‌داری، رمضان، سحر، افطار، مهمانی خدا، اذان، قرآن

<p>– آشنایی با یکی از شهرهای سرزمین خود</p> <p>– آشنایی با شهر کرمان</p> <p>– آشنایی با میراث تاریخی شهر کرمان</p> <p>– آشنایی با آب و هوای کرمان</p> <p>– آشنایی با صنایع دستی و آداب و رسوم شهر کرمان</p> <p>– آشنایی با نحوی بیان جملات با توجه به علائم سجاوندی</p> <p>– آشنایی با درک معنی جملات</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>مژده، استقبال، پته دوزی، قلعه، متأسفانه، فرصت</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سوالات تشریحی</p> <p>– نکته : نحوه ی بیان جملات با توجه به علائم سجاوندی</p> <p>– بین و بگو : مهارت تصویرخوانی</p> <p>– بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت</p> <p>– فعالیت ویژه : تهیه ی سه تصویر از آثار تاریخی کرمان</p> <p>– روان خوانی</p> <p>– رونویسی</p> <p>– کامل کردن جمله ها با کلمات داده شده</p> <p>– مرتب کردن</p> <p>– جمله نویسی با کلمات داده شده</p> <p>– نگارش</p> <p>– هم معنی</p> <p>– معنی کردن ضرب المثل</p>
--

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

فیلمی از شهر کرمان و یا نمایش تصاویری از مراکز دیدنی و تاریخی شهر کرمان در کلاس ارائه شود.

۵- روش تدریس پیشنهادی :

روش تلفیقی، پیش‌سازمان دهنده

متن درس

هدف اصلی این درس آشنا کردن دانش‌آموزان با استان و شهر کرمان و تقویت حس علاقه‌مندی به میهن عزیز و جلوه‌های گوناگون آن می‌باشد. در این درس دانش‌آموزان با مکان‌های تاریخی، بادگیرها، غذاهای شهر کرمان، بعضی از شهرهای استان، سوغاتی‌های این استان آشنا می‌شوند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- مسجد، مدرسه و حمام

۲- برای خنک کردن هوای داخل ساختمان

۳- مجموعه‌ی تاریخی گنج علی خان، باغ شاهزاده، ارگ بم

۴- پاسخ فردی است.

نکته

هدف این بخش آشنایی با نشانه‌های نگارشی یا علائم نشانه‌گذاری است.

امروزه در جهان، نشانه‌گذاری در خط، ضوابط و قواعد خاصی دارد. اکثر این علامت‌ها که امروزه در خط‌های گوناگون به کار می‌رود، در جهان هم چون علائم راهنمایی و رانندگی مفهوم مشترک پیدا کرده و کاربرد یکسان یافته است. نقش این علامت‌ها و نشانه‌ها، که در بهتر خواندن و درک متن به خواننده کمک می‌کند، بسیار با اهمیت تلقی شده است.

ببین و بگو

۱- تصویر ارگ بم

۲- تصویر بادگیر

۳- تصویر حمام گنج علی خان

مفهوم مشترک این تصاویر، مکان‌های تاریخی و دیدنی استان کرمان است.

بگرد و پیدا کن

دانش‌آموز با مراجعه به درس کلمه‌های مژده، استقبال، پته‌دوزی، قلعه‌ای، متأسفانه، فرصت و

سرحال، حرکت، خوشحالی، صبح، احمدی، حمام، حسینیه، خداحافظی و زحماتی را از درس پیدا

می‌کند و در کلاس می‌خواند.

فعالیت ویژه

این فعالیت به منظور ایجاد علاقه‌مندی در دانش‌آموزان و جست‌وجو در مورد استان کرمان

ارائه شده است.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و تقویت مهارت املانویسی است.

۲- هدف از این تمرین مرور درس و تمرین املاي کلمات درس است.

پاسخ:

کلمپه، بادگیر، انبار یخ

۳- هدف از این تمرین توانایی مرتب کردن اجزا به هم ریخته‌ی جملات، تقویت توانایی فهم

معنایی کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و شناخت ساختار نحوی جملات است.

پاسخ:

– ارگ بم همان شهر قدیم بم است.

– در قدیم این جا انبار یخ بوده است.

– صبح روز بعد به میدان گنج علی خان رفتیم.

۴- هدف این تمرین تقویت مهارت نوشتن است.

۵- نگارش

۶- هدف از این تمرین، آشنایی بیش‌تر با کلمه‌های هم‌معنی، تقویت املا و تقویت و گسترش

واژگان دانش‌آموز می‌باشد.

پاسخ:

خبرخوش، بیش‌باز، ساختمان‌خستی

۷- هدف از این تمرین معرفی ضرب‌المثل به‌صورت غیرمستقیم است که با هدایت دبیر، دانش‌آموزان به معنی ضرب‌المثل مورد اشاره دست می‌یابند.

<p>– ایجاد و تقویت حس علاقه مندی به کتاب و حفظ و نگهداری آن</p> <p>– آشنایی با عضویت در کتابخانه</p> <p>– آشنایی با نحوی امانت گرفتن کتاب</p> <p>– آشنایی با علامت جمع عربی «ات»</p> <p>– آشنایی با کارت عضویت</p> <p>– واژه آموزی</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>خلاصه، امانت، اختصاص، مهلت</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– نکته : جمع عربی «ات»</p> <p>– بین و بگو : مهارت تصویرخوانی</p> <p>– بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلمه‌های ستاره‌دار و جمله‌هایی که در آن کلمه‌ی «عضویت» به کار رفته است</p> <p>– فعالیت ویژه : تکمیل کارت عضویت</p> <p>– رونویسی</p> <p>– کامل کردن جمله</p> <p>– جمع بستن کلمات</p> <p>– جمله نویسی با کلمات داده شده</p> <p>– نگارش</p> <p>– مقایسه‌ی دو تصویر و نوشتن چند جمله در مورد آن</p> <p>– تضمّن</p>
--

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

دانش‌آموزان به عضویت در کتاب‌خانه و به امانت گرفتن کتاب تشویق شوند.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، پیش‌سازمان دهنده

متن درس

هدف اصلی درس، گسترش فرهنگ و تقویت حس علاقه‌مندی به کتاب و کتاب‌خوانی است. در این درس سعی شده است دانش‌آموزان با چگونگی عضویت در کتاب‌خانه آشنا شوند. دبیران گرامی در این درس در ارتباط با مفاهیم خلاصه کردن کتاب، به امانت گرفتن کتاب، عضویت، اختصاص وقت مطالعه، مهلت امانت گرفتن کتاب و مفاهیم مستتر با دانش‌آموزان بحث کنند و آن‌ها را جهت به کار بستن این مفاهیم، ترغیب کنند.

پاسخ فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- یک کتاب داستان بخوانند و سپس آن را خلاصه و در دفتر انشا بنویسند.
- ۲- با بردن یک قطعه عکس به همراه مشخصات به کتاب‌خانه می‌توان عضو کتاب‌خانه شد.
- ۳- باید مواظب باشیم کتابی را که به امانت گرفتیم پاره، کنیف یا گم نشود.
- ۴- پاسخ فردی است.

نکته

در این بخش یکی از نشانه‌های جمع به صورت غیرمستقیم به دانش‌آموز آموزش داده می‌شود. «ات» بیش‌تر با واژه‌های قرضی عربی که با مصوت «ه = _» پایان می‌یابند، ظاهر می‌شود و به کار می‌رود؛ مانند، باغات، دهات، تقریباً تمام کلماتی که با این نشانه جمع بسته می‌شوند، بر غیرجاندار دلالت می‌کنند و در میان آن‌ها استثنای اندکی وجود دارد مانند: حیوانات و حشرات

ببین و بگو

- ۱- تصویر دختری در حال گرفتن کتاب از مسئول کتاب‌خانه

۲- تصویر همان دختر در حال خواندن کتاب در کتابخانه

۳- تصویر همان دختر در حال تحویل کتاب به مسئول کتابخانه

مفهوم مشترک این تصاویر رفتن به کتابخانه، تحویل، مطالعه و پس دادن کتاب است.

بگرد و پیدا کن

دانش‌آموزان با مراجعه به درس کلمه‌های ستاره‌دار (خلاصه، امانت، اختصاص، مهلت) و

جمله‌هایی را که کلمه عضویت در آن به کار رفته است (تو می‌توانی با عضویت در کتابخانه‌ی مدرسه

از آن جا کتاب به امانت بگیری و...) را پیدا می‌کنند.

فعالیت ویژه

تکمیل کردن یک کارت عضویت و خواندن آن

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و تقویت مهارت املانویسی است.

۲- کاربرد واژه‌های «اگر» «زیرا» در جمله

۳- هدف از این تمرین آشنایی با یکی از نشانه‌های جمع و کاربرد آن است.

۴- هدف از این تمرین تقویت مهارت نوشتن (خلاق) است.

۵- نگارش

۶- هدف از این تمرین، تقویت مهارت تصویرخوانی، تقویت مهارت مقایسه و خوب دیدن و

تقویت مهارت مشاهده‌ی دقیق است.

۷- تداعی (تضمن)

پاسخ:

کتاب، امانت، عضو، عضویت، مطالعه، کتاب‌دار و...

<p>– آشنایی با کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان</p> <p>– آشنایی با انواع رشته‌های هنری</p> <p>– تقویت روحیه‌ی همکاری و مشارکت در گروه</p> <p>– آشنایی با نحوه‌ی گذراندن اوقات فراغت</p> <p>– آشنایی با حروف اضافه</p> <p>– واژه‌آموزی</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>اوقات، فراغت، مشورت</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– نکته : کاربرد حروف اضافه</p> <p>– بین و بگو : تصویر خوانی</p> <p>– بگرد و پیدا کن : پیدا کردن کلمه‌های تشدیددار و جمله‌هایی که فعالیت‌های هنری را معرفی می‌کند.</p> <p>– فعالیت ویژه : بیان خلاصه‌ای از یک کتاب</p> <p>– روان خوانی</p> <p>– رو نویسی</p> <p>– کامل کردن جمله با توجه به متن درس</p> <p>– استفاده از حروف اضافه و کامل کردن جملات</p> <p>– نگارش</p> <p>– مخالف</p> <p>– تضمّن</p>

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

دانش‌آموزان را به کانون پرورش فکری کودکان برده تا آن‌ها از نزدیک با فعالیت کانون آشنا شوند. یا با استفاده از تصاویر به بحث و گفت‌وگو درباره‌ی فعالیت‌های کانون بپردازند.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، پیش‌سازمان‌دهنده

متن درس

منظور اساسی این درس معرفی کانون به‌عنوان یک نهاد ارتباطی و اطلاعاتی است که مرتبط با دانش‌آموزان می‌باشد و هدفش رشد و توسعه فرهنگی هنری آن‌ها است. در این درس چگونگی گذراندن اوقات فراغت در تابستان، معرفی و استفاده از کلاس‌های هنری کانون مطرح می‌شود. توصیه می‌شود دانش‌آموزان را به کانون پرورش فکری برده و آن‌ها را از نزدیک با فعالیت‌های کانون آشنا کنید. در جاهایی که کانون وجود ندارد می‌توان از طریق تصویر، بحث و گفت‌وگو و با توضیحات لازم دانش‌آموزان را با آن آشنا کرد.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- تصمیم گرفت در کلاس‌های کانون ثبت نام کند.
- ۲- در آن جا علاوه بر مطالعه‌ی کتاب از برنامه‌ها و کلاس‌های مختلف هنری و آموزشی استفاده می‌کنند.

۳- سفال‌گری، نقاشی، خوش‌نویسی، شعرخوانی، داستان‌نویسی، بازیگری و موسیقی

۴- پاسخ فردی است.

نکته

در این بخش کاربرد حروف اضافه در جمله به‌صورت غیرمستقیم به دانش‌آموز آموزش داده می‌شود.

حروف اضافه: تکواژه‌هایی چون به، از، باد، در، برای، تا، چون و... پیش‌واژه‌ی متمم‌ساز هستند

و به گروه اسمی پس از خود نقش متمم قیدی می دهند. آن‌ها را «نقش نمای متممی نیز می نامند.»

ببین و بگو

- ۱- تصویر پسری که مشغول سفال‌گری است.
 - ۲- تصویر دو دختر که مشغول کشیدن نقاشی هستند.
 - ۳- تصویر دو پسر که مشغول بازیگری هستند.
- مفهوم مشترک این تصاویر معرفی کلاس‌های هنری کانون می باشد.

بگرد و پیدا کن

دانش‌آموز با مراجعه به درس جمله‌هایی مانند: بچه‌ها می‌توانند در آن‌جا علاوه بر مطالعه کتاب از برنامه‌ها و کلاس‌های مختلف هنری و آموزشی استفاده کنند و رشته‌های مختلف هنری را فراگیرند و کلمه‌های تشدیددار مانند: اما، معلم، محلی، بچه‌ها، فعالیت و نقاشی را پیدا کنند.

فعالیت ویژه

دانش‌آموزان یک کتاب داستان را انتخاب و بعد از خواندن آن خلاصه آن را برای هم کلاسی‌های خود تعریف می‌کنند.

ب) بنویسیم

- ۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و مهارت املانویسی است.
- ۲- تقویت مهارت نوشتن، گسترش حوزه واژگان، تقویت کامل کردن جاهای خالی با توجه به متن درس و مهارت املانویسی می‌باشد.
- ۳- هدف از این تمرین کاربرد حروف اضافه در جمله می‌باشد.
- ۴- نگارش
- ۵- هدف از این تمرین گسترش حوزه واژگان و شناخت بیش‌تر واژه‌های مخالف و آشنایی با ساختار و فهم معنایی کلمه‌های مخالف است.
- ۶- تداعی (تضمّن)

پاسخ:

اوقات فراغت، مطالعه‌ی کتاب، کلاس‌های هنری و آموزشی از جمله سفالگری، نقاشی، خوش‌نویسی، شعرخوانی، داستان‌نویسی و ...

۱- اهداف درس	- ایجاد روحیه‌ی سپاس‌گزاری - کمک خواستن از خداوند در انجام کارها - تقویت برقراری ارتباط با خداوند
۲- کلمات جدید	

۳- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی
دانش‌آموزان متن درس را به صورت گروهی با هم بخوانند.

۴- روش تدریس پیشنهادی
روش تلفیقی

پروسی
داری په داری
سال سوم

درس : اوّل

عنوان درس : با خدای مهربان

۱- اهداف درس	- تقویّت مهارت چهارگانه زبان آموزی - تقویّت روحیه‌ی سپاس‌گزاری از خداوند - کمک خواستن از خداوند در انجام کارها - دیدن زیبایی خدا در چیزهای مختلف
۲- کلمات جدید	شبّهم

۳- فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

- درک و دریافت : پاسخ به سوّالات - بین و بگو : تصویرخوانی - بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقّت - فعالیت ویژه : گفت و گو درباره‌ی نعمت‌های خداوند - رونویسی - جمله سازی - مخالف کلمه - واژه آموزی با پیشوند «نا» - انشا - تضمّن
--

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- ۱- بهتر است این درس را دانش‌آموزان به صورت گروهی بخوانند.
- ۲- در صورت امکان می‌توان از نوار موسیقی یا برخی از وسایل مناسب موسیقی استفاده کرد تا درس اجرای شادتری داشته باشد.

۳- دانش‌آموزان با توجه به متن درس نقاشی بکشند و آن را توضیح دهند.

۵- روش تدریس پیشنهادی

الگوی تفکر استقرایی، روش تلفیقی، روش چند حسی

متن درس

اولین درس حمد و سپاس الهی است . . .

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

توجه: هدف از این تمرین، تقویت مهارت‌های شفاهی و فهم و دریافت درست درس است. هنگام ارائه‌ی پاسخ‌ها، انتظار یک پاسخ را نداشته باشید اهداف این دسته از تمرین‌ها در کتاب به شرح زیر است.

الف - تقویت مهارت‌های شفاهی

ب - تقویت قوه‌ی درک و دریافت

ج - ارزش‌یابی دانش‌آموزان

د - خودارزش‌یابی دانش‌آموزان

معلم می‌تواند به صورت فردی یا گروهی به دانش‌آموزان فرصت دهد تا مطالب خود را بیان نمایند. پاسخ برخی سؤالات واگرا است و نباید انتظار داشت همه به‌طور یکسان به آن‌ها جواب بدهند. دانش‌آموزان باید بتوانند پیام درس را دریافت و نتیجه‌گیری کنند. معلم در همه حال با هدایت و راهنمایی خود بحث را به سمت اهداف مورد نظر درس پیش می‌برد.

پاسخ:

۱- خوب، صاف و ساده و مانند خورشید پر نور و گرم باشد.

۲- دوست دارد پاک باشد و با وضو برای نماز صبح آماده شود.

۳- ناصر کشاورز

۴- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

هدف از این تمرین تقویت مهارت مشاهده و سخن گفتن و درک مطلب از طریق تصاویر تا مفهوم مشترکی را که در تصویر می بیند بیان کند.

- ۱- تصویر کوهی که چشمه‌ای از آن جاری است.
- ۲- تصویری از طبیعت که خانواده‌ای در زیر درخت مشغول خوردن غذا هستند.
- ۳- تصویری از همان وضعیت که خانواده‌ای در حال شکرگزاری از خداوند هستند.

بگرد و پیدا کن

توجه: این تمرین از کتاب بخوانیم به این منظور است که پس از این که دانش‌آموزان متن درس را خواندند و موضوع و درون مایه‌ی آن را فهمیدند، دوباره به درس رجوع کنند و به شیوه‌ای هدفمند و نظام‌دار در آن کندوکاو و جستجو کنند. این مراجعت برای پیدا کردن نکاتی که از آن‌ها خواسته شده برای مرور درس به شیوه‌ای فعالانه است.

پاسخ: ۱- چهار بار

فعالیت ویژه

توجه: هدف از این تمرین تقویت مهارت یادآوری ذهنی و سخن گفتن در حضور جمع است. معلم دانش‌آموزان را هدایت می‌کند تا در مورد نعمت‌های خداوند با دوستان خود صحبت کنند.

ب) بنویسیم

- ۱- در این تمرین هدف، تقویت مهارت رونویسی است.
 - ۲- هدف این تمرین تقویت مهارت جمله نویسی می‌باشد.
- دانش‌آموزان با توجه به توانمندی‌های خود باید جمله‌های متنوع را با کلمات داده شده بنویسند.

۳- هدف از این تمرین شناخت بیشتر واژه‌های مخالف و آشنایی با ساختار و فهم معنای کلمه‌های متضاد و مخالف و همچنین تقویت و گسترش حوزه‌ی واژگان است.

پاسخ پیشنهادی:

دور ≠ نزدیک	گرم ≠ سرد	شادی ≠ غم
درون ≠ بیرون	پیر ≠ جوان	

۴- هدف از این تمرین واژه آموزشی و گسترش واژگان با استفاده از پیشوند «نا» است. به اول هر کلمه «نا» اضافه کنید و با آن جمله بسازید. بهتر است این فعالیت با کارت کلمات «پیشوند نا» انجام شود.

پاسخ پیشنهادی:

نا + راحت ← ناراحت : کسی که راحت نیست (احساس آسودگی نمی کند).

نا + آشنا ← ناآشنا : کسی که آشنا نیست.

نا + بینا ← نابینا : کسی که بینا نیست.

نا + درست ← نادرست : کسی یا چیزی که درست نیست.

۵- هدف از این تمرین تقویت مهارت نوشتن و نگارش خلاق است.

۶- هدف از این تمرین تقویت و گسترش حوزه‌ی واژگان از طریق تداعی معانی و تقویت حافظه و یادآوری کلمات می باشد.

پیشنهاد می شود دانش آموزان به چند گروه تقسیم شوند؛ معلم کلمه‌ای را به گروه می دهد تا بعد از هم فکری و مشورت با هم واژگانی را که در رابطه با کلمه‌ی مورد نظر به ذهنشان می آید بیان کنند.

پاسخ:

سنگ، آب، رود، درخت، سبز، ...

<p>۱- اهداف درس</p> <ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با نهاد پست - آشنایی با روز جهانی پست - آشنایی با وظایف اداره پست - آشنایی با پست تصویری - آشنایی با تمبرهای مناسبت‌های مختلف - پی بردن به ارزش خدمات اداره پست - واژه‌آموزی - آشنایی با نوشتن نامه 	
<p>۲- کلمات جدید</p> <p>بازدید، کارمند، خوش‌رویی، وظایف، تحویل بسته، سریع‌تر، مراجعه، پست تصویری</p>	

۳- فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<ul style="list-style-type: none"> - درک و دریافت : پاسخ به سؤالات - بین و بگو : تصویر خوانی - نکته : آشنایی با کلمات مرکب - بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت - فعالیت ویژه : مشاهده - رونویسی - آشنایی با نحوه‌ی نوشتن نشانی بر روی پاکت نامه - جمله‌نویسی برای هر تصویر - نگارش - وصل جملات مربوط به هم - تضمّن - اشا

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

- ۱- دانش‌آموزان از اداره‌ی پست بازدید به عمل آورند.
- ۲- در صورت امکان در کلاس فیلمی از وظایف اداره‌ی پست برای دانش‌آموزان نمایش داده شود.
- ۳- در صورت امکان با کاربرد پست تصویری از نزدیک آشنا شوند.

۵- روش تدریس پیشنهادی

الگوی پیش‌سازمان‌دهنده، روش تلفیقی

متن درس

هدف اصلی این درس آشنایی دانش‌آموز با نهاد پست می‌باشد. در این درس دانش‌آموزان با وظایف اداره‌ی پست و پست تصویری و با مفاهیمی مانند خدمات، تمبر، بسته، تحویل آشنا می‌شوند. دبیران گرامی براساس توان‌مندی دانش‌آموزان به دیگر وظایف پست نیز می‌توانند اشاره کنند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- روز هفدهم مهرماه است.
- ۲- رساندن نامه‌ها از جایی به جایی دیگر، رساندن قبض‌های آب، برق، گاز، تلفن و تحویل بسته‌های پستی به مردم.
- ۳- می‌توانیم در زمان کوتاه تصویر نامه‌ها را به‌طور همزمان به شهرهای بسیار دور بفرستیم.

۴- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

- ۱- تصویر پسری در حال انداختن نامه به صندوق پست
- ۲- جمع‌آوری نامه‌ها توسط مأمور پست
- ۳- دسته‌بندی نامه‌ها در اداره‌ی پست
- ۴- رساندن نامه توسط پستچی به در منازل

مفهوم مشترک این تصاویر آشنایی با مراحل ارسال نامه است.
نکته

هدف آشنایی با کلمات مرکب و گسترش واژگان می باشد.

پاسخ:

۱- پست خانه

۲- گل فروش

بگرد و پیدا کن

دانش آموز با مراجعه دوباره به درس و مرور آن پاسخ خواهد داد.

۱- کلماتی که با «می» شروع می شود را از درس پیدا می کند مانند:

می رفتند، می دانید، می خواهم، می باشد، می دهد، می توانید، می توان و می شود

۲- گفت: همه ساله به مناسبت روز جهانی پست تمبری چاپ می شود.

فعالیت ویژه

دانش آموزان با بازدید از اداره ی پست مراحل ارسال و دریافت پست تصویری را مشاهده می کنند.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و تقویت مهارت املا نویسی می باشد.

۲- آشنایی با نشانی فرستنده و گیرنده و طرز نوشتن آن بر روی پاکت است.

۳- هدف از این تمرین تقویت مهارت نوشتن تصویر خوانی و تصویر نویسی می باشد.

تصویر پسری که نامه نوشت و بر روی پاکت تمبر می چسباند.

تصویر پسری که نامه را به صندوق پست می اندازد.

تصویر پستیچی که نامه را به پسر می دهد.

تصویر پسر که در حال خواندن نامه است.

۴- هدف از این تمرین تقویت خوش نویسی، تقویت روحیه ی علاقه مندی به هنر خوش نویسی

و تقویت رونویسی می باشد.

۵- هدف از این تمرین آشنایی بیش تر با ضرب المثل ها، درک فضا و مفهوم ضرب المثل هاست.

پاسخ پیشنهادی :

موش به سوراخ نمی‌رفت جارو به دمش می‌بست
سری را که درد نمی‌کند دستمال نمی‌بندند
هر که بامش بیش‌تر برفش بیش‌تر
قطره قطره جمع گردد وانگهی دریا شود

۶- آشنایی دانش‌آموزان با نامه‌نگاری و انواع آن (نامه‌نگاری دوستانه)

نامه‌ها بر دو نوع‌اند : ۱- نامه‌های خصوصی و دوستانه ۲- نامه‌های رسمی و اداری
نامه‌های خصوصی و دوستانه : نوشته‌هایی است که به گونه‌های مختلف و با اهداف متفاوت در
میان دوستان و آشنایان نوشته و رد و بدل می‌شوند.

۷- هدف از این تمرین تقویت و گسترش حوزه‌ی واژگان از طریق تداعی معانی و تقویت حافظه
و یادآوری کلمات با دیدن تصویر می‌باشد.

پاسخ پیشنهادی :

صندوق، نامه، پست، پست‌خانه، پست‌چی، تمبر، پاکت و...

۸- هدف از این تمرین تقویت تصویرخوانی، نگارش خلاق و آشنایی بیش‌تر با مناسبت روز
جهانی تمبر است.

<p>– آشنایی با نهاد راهنمایی و رانندگی – آشنایی با وظایف اداره‌ی راهنمایی و رانندگی – علاقه‌مندی به رعایت مقرّرات راهنمایی و رانندگی – آشنایی با پسوند «ناک»</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>صحنه، رو به رو، باعث، نصب کردن</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : پاسخ به سؤالات – بین و بگو : تصویرخوانی – نکته : واژه‌آموزی با استفاده از پسوند «ناک» – بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت – فعالیت ویژه : نمایش – روان‌خوانی – رونویسی – مرتب کردن – واژه‌آموزی با پسوند «ناک» – نگارش – تصویرخوانی و توجه به تفاوت آن‌ها – تضمّن – با هم بخندیم</p>

۴– فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

اجرای نمایش، پخش فیلم در مورد وظایف راهنمایی و رانندگی، رفتن به خیابان و رعایت

مقرّرات عبور و مرور در هنگام گذشتن از خیابان.

۵- روش تدریس پیشنهادی :

همیاری و مشارکتی، روش تلفیقی

متن درس

هدف از این درس آشنایی دانش‌آموزان با نهاد راهنمایی و رانندگی، وظایف راهنمایی و رانندگی و دلایل رعایت مقرّرات عبور و مرور است. دانش‌آموزان هم‌چنین با مفاهیمی مانند صحنه، مقرّرات عبور و مرور، وسایل نقلیه، علائم و تابلوهای راهنمایی و وسایل نقلیه دودزا و آلوده‌کننده آشنا می‌شوند. دبیران گرامی می‌توانند ضمن ترغیب دانش‌آموزان به رعایت مقرّرات عبور و مرور آن‌ها را با دیگر وظایف راهنمایی و رانندگی آشنا کنند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- برخورد چند ماشین با هم، موتور سوارانی که با سرعت زیاد باعث ترس و نگرانی مردم می‌شوند، وسایل نقلیه‌ای که با عابران پیاده تصادف کرده‌اند.
- ۲- رفت و آمد وسایل نقلیه را کنترل می‌کند. رانندگان متخلف را جریمه می‌کند. به افراد متقاضی گواهی‌نامه‌ی رانندگی می‌دهد. نصب علائم و تابلوهای راهنمایی در مکان‌های مختلف، جلوگیری از رفت و آمد وسایل نقلیه دودزا و آموزش مقرّرات رفت و آمد.

۳- گواهی‌نامه

۴- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

هدف مشترک تصاویر آشنایی با علائم و تابلوهای راهنمایی و رانندگی است.

۱- آشنایی با تابلوی محلّ تردد دانش‌آموزان

۲- علامت خطر

۳- چراغ راهنما در چهارراه

۴- چراغ عابر پیاده

نکته: واژه سازی با پسوند «ناک»

در این قسمت پسوند «ناک» به دانش‌آموزان جهت گسترش واژگان به صورت غیرمستقیم آموزش داده می‌شود.

خطر + ناک ← خطرناک

ترس + ناک ← ترسناک

وحشت + ناک ← وحشتناک

نم + ناک ← نم‌ناک

بگرد و پیدا کن

دانش‌آموزان با مراجعه دوباره به درس و مرور آن پاسخ خواهند داد.

– صحنه‌ها، مشکلات، آن‌ها، مکان‌ها، مقررات

– صحنه‌ها، روبرو، باعث، نصب

فعالیت ویژه

با هدایت معلم دانش‌آموزان نحوه‌ی عبور از خط عابر پیاده را با توجه به چراغ راهنمایی و پلیس در کلاس به اجرا در می‌آورند.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و املانویسی می‌باشد.

۲- هدف از این تمرین توانایی مرتب کردن اجزای به هم ریخته‌ی جملات، تقویت توانایی فهم معنای کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و شناخت ساختار نحوی جملات است. دانش‌آموز باید بتواند ارتباط منطقی بین کلمات برقرار کند تا به نوعی جمله‌ی ساخته شده از نظر دستوری و معنایی درست باشد.

پاسخ:

– ما باید به مقررات راهنمایی و رانندگی احترام بگذاریم.

– من از خط عابر پیاده عبور می‌کنم.

۳- هدف از این تمرین آموزش پسوند «ناک» به دانش‌آموزان جهت گسترش واژگان به صورت

غیرمستقیم و تقویت مهارت جمله نویسی می‌باشد.

پاسخ:

- غم + ناک ← غمناک
- ترس + ناک ← ترسناک
- خطر + ناک ← خطرناک
- درد + ناک ← دردناک

۴- نگارش: هدف از این تمرین تقویت خوش‌نویسی، تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر خوش‌نویسی و تقویت رونویسی است.

۵- هدف از این تمرین تقویت مهارت تصویرخوانی، تقویت مهارت مقایسه و خوب دیدن و تقویت مهارت مشاهده‌ی دقیق می‌باشد...

پاسخ:

تصویر اول، یک خیابان شلوغ را نشان می‌دهد که در آن خط عابر و تابلوهای راهنمایی و رانندگی را ندارد و همین امر باعث شلوغی خیابان و رفت و آمد عابران در وسط خیابان شده است. تصویر دوم، یک خیابان خلوت و قانون‌مند را نشان می‌دهد. تابلوهای راهنمایی و رانندگی جهت هدایت راننده‌ها و عابران مشخص است و خطوط عابر پیاده جهت عبور عابران در این خیابان وجود دارد.

۶- تقویت و گسترش حوزه‌ی واژگان از طریق تداعی معانی و تقویت حافظه و یادآوری کلمات است.

پاسخ:

- پلیس: چراغ راهنمایی، خط عابر پیاده، ماشین پلیس، سوت و...
- ماشین سواری، اتوبوس، مینی‌بوس، راننده و...

درس : چهارم

عنوان درس : یک روز خوب

۱- اهداف درس	- تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی - تقویّت روحیه‌ی نیکوکاری - تقویّت روحیه‌ی خوب بودن - واژه‌آموزی - آشنایی با واژه‌سازی با جزء ثابت
۲- کلمات جدید	رحمت، فقر، آغوش، لطف

۳- فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

- درک و دریافت : سؤالات تشریحی - بین و بگو : تصویر خوانی - نکته : بخش مشترک کلمه - بگرد و پیدا کن : علایم سجاوندی - فعالیت ویژه : نمایش - رونویسی - مرتب کردن - دسته‌بندی کلمات مشترک - نگارش - هم معنی و مخالف - تضمّن

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

مطالعه‌ی کتاب‌هایی در مورد نیکوکاری توسط دانش‌آموزان و ارائه خلاصه‌ی آن در کلاس و

نوشتن کارهای خوب در یک هفته

۵- روش تدریس پیشنهادی :

روش تلفیقی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی، پیش سازمان دهنده

متن درس

هدف این درس آشنایی دانش آموزان با انجام کارهای خوب و تقویت انجام آن است. در این درس دانش آموزان با مفاهیم فرشته، رحمت خداوند، فقر، تلاش و کوشش، لطف خداوند، خوب بودن آشنا می شوند. همکاران محترم در مورد مفاهیم این درس در کلاسی بحث کنند و دانش آموزان را به مرحله ای برسانند که به اهمیت و ارزش خوب بودن پی ببرند و به توجه و پای بندی به نیکوکاری ترغیب شوند.

بررسی فعالیت های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- دوست داشت یک فرشته شود.
- ۲- به دقت به اطراف نگاه کن و درباره ی همه چیز خوب فکر کن.
- ۳- به آن کودک بیسکویت و سیب داد.
- ۴- پاسخ فردی است.

ببین و بگو

مفهوم مشترک این تصاویر نیکوکاری است.

پاسخ:

- ۱- تصویر دختری که آروز می کند فرشته باشد.
- ۲- دختری که از خواهرش در خانه نگه داری می کند.
- ۳- دختری که در حمل بار به پیرزن کمک می کند.
- ۴- دختری که به دوستش کمک می کند تا از پله ها بالا برود.

نکته

گسترش واژگان با استفاده از جزء ثابت در کلمه مثل «خندان، خندیدن، لبخند، خنده، خنده‌رو و...» که در آن‌ها جزء «خند» ثابت است.

پاسخ: خوش، سر

بگرد و پیدا کن

علامت « » گیومه است. علامت : نشانه‌ی نقل قول است.

پس از کلمات «گفت» و «پرسید» علامت نقل قول و گیومه قرار می‌گیرد.

مثال: مریم گفت: «کاش من یک فرشته بودم» پدر بزرگ گفت: «تو الان هم یک فرشته در روی

زمین هستی» و...

فعالیت ویژه

هدف از این تمرین تثبیت و تعمیم آموخته‌ها و ایجاد فضای شاد و آزاد در کلاس توسط اجرای نمایش است معلم دانش‌آموزان را هدایت می‌کند تا داستان درس را به صورت نمایش اجرا کنند.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رو نویسی و تقویت مهارت املانویسی می‌باشد.

۲- هدف از این تمرین توانایی مرتب کردن اجزای به هم ریخته‌ی جملات، تقویت توانایی فهم

معنایی کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و شناخت ساختار نحوی جملات است.

پاسخ:

۱- باران رحمت خدا است.

۲- آن روز برای مریم روز خوبی بود.

۳- هدف از این تمرین گسترش واژگان هم خانواده است.

پاسخ:

روز، خوش، دانش

۴- هدف از این تمرین تقویت خوشنویسی، تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر خوش نویسی و

تقویت رونویسی است.

۵- هدف از این تمرین گسترش حوزه‌ی واژگان و شناخت بیش‌تر واژه‌های مخالف و هم معنی

و آشنایی با ساختار و فهم معنایی کلمه‌ها می‌باشد.

پاسخ:

مخالف	هم معنی	کلمه
ولخرج	کسی که پول خرج نمی کند.	خسیس
غنی (توانا)	گدا	فقیر
غمگین	شاد	خوش حال
کنیف	تمیز	پاک

۶- تقویت و گسترش حوزه‌ی واژگان از طریق تداعی معنایی و تقویت حافظه و یادآوری کلمات است.

پاسخ:

قطر، ابر، آب، رود، رودخانه، خیس، تروتازه، پاک و ...

با هم بخندیم

هدف ایجاد روحیه‌ی شاد و پر نشاط در دانش‌آموزان است. دانش‌آموزانی که توانایی بیش‌تر برای گفتن لطفه دارند با داوطلب شدن، آن لطفه را برای دانش‌آموزان کلاس تعریف کنند.

<p>– تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی</p> <p>– تقویّت روحیه احترام به دیگران</p> <p>– تقویّت روحیه آزار نرساندن به دیگران</p> <p>– تقویّت روحیه‌ی پذیرش اشتباه و عذرخواهی از اشتباهی که انجام داده است.</p> <p>– واژه آموزشی</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>درشت اندام، محکم، الآن، عذرخواهی، هدایت</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویرخوانی</p> <p>– نکته : آشنایی با واحد شمارش</p> <p>– بگرد و پیدا کن : املا نویسی</p> <p>– فعالیت ویژه : خلاصه‌ی درس</p> <p>– رونویسی</p> <p>– جمله نویسی</p> <p>– نوشتن واحدهای شمارش</p> <p>– نگارش</p> <p>– کامل کردن جدول</p> <p>– تضمّن</p>
--

۴– فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی :

معلم کتاب مناسبی در مورد اخلاق فردی در کلاس می‌خواند و درباره‌ی مفهوم، پیام و نتیجه‌ی

آن با دانش‌آموزان گفت‌وگو می‌کند. برای تقویت مفهوم احترام و آزار نرساندن به دیگران نمایشی در کلاس اجرا شود.

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی، پیش‌سازمان‌دهنده

متن درس

دانش‌آموزان در این درس با یکی از ویژگی‌های اخلاقی و اجتماعی یعنی آزار نرساندن به دیگران و احترام به دیگران آشنا می‌شوند. همکاران محترم در مورد مفاهیمی مانند تنبیه، عذرخواهی، خجالت، شرمندگی، دعا، هدایت و مفاهیم مستتر در این درس بحث کنند و دانش‌آموزان را به مرحله‌ای برسانند که به اهمیت این مفاهیم و به کارگیری آن‌ها ترغیب شوند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- به سوی او سبزی گندیده پرتاب کرد.

۲- به مسجد رفت.

۳- خداوند او را هدایت کند.

۴- پاسخ فردی است.

بین و بگو

مفهوم مشترک این تصاویر آزار رساندن مرد به مالک اشتر و برخورد مالک با او است.

۱- تصویر مردی که به طرف مالک سبزی گندیده پرتاب می‌کند.

۲- تصویر مالک در حال رفتن به مسجد.

۳- تصویر مردی که به آن مرد که سبزی پرتاب کرده هشدار می‌دهد.

۴- تصویر مالک در حال دعا برای آن مرد و آن مرد در حال عذرخواهی از مالک

نکته

هدف گسترش واژگان و آشنایی دانش‌آموز با واحد شمارش می‌باشد.

یک جلد کتاب، یک جلد دفتر، یک جلد شناسنامه ...
 یک جفت کفش، یک جفت جوراب، یک جفت دستکش
 یک دست لیوان، یک دست قاشق، یک دست چنگال، یک دست بشقاب
بگرد و پیدا کن
 دانش آموز با مراجعه دوباره به درس و مرور آن پاسخ خواهد داد.
 مردی، عده‌ای، هم، روی، مالک، می‌روم، حالا، ...
 درشت، مشت، مالک اشتر

فعالیت ویژه

معلم دانش آموزان را هدایت می‌کند که با مرور دوباره‌ی درس خلاصه‌ی درس را بیان کنند. از معلمان انتظار می‌رود به منظور تقویت مهارت زبانی دانش آموزان همه‌ی آن‌ها را در این کار مشارکت دهند.

ب) بنویسیم

- ۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و تقویت مهارت املا نویسی می‌باشد.
 - ۲- هدف از این تمرین تقویت مهارت جمله نویسی می‌باشد.
- پاسخ:** پاسخ فردی است.
- ۳- هدف از این تمرین تقویت مهارت واژه آموزی و گسترش واژگان و به کارگیری واحدهای شمارش می‌باشد.

پاسخ:

- سه ردیف صندلی، چهار جلد کتاب، یک جفت کفش، دو دست لیوان، پنج تخته فرش
- ۴- هدف از این تمرین تقویت خوش نویسی، تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر خوش نویسی و تقویت رونویسی است.

- ۵- هدف واژه‌آموزی می‌باشد.

پاسخ:

- کارهای بد: تنبلی، بی‌نظمی، اسراف، تقلب، دروغ‌گویی
 کارهای خوب: مهربانی، تشکر، راست‌گویی، نیکوکاری، صرفه‌جویی
- ۶- هدف از این تمرین تقویت تصویرخوانی و گسترش واژگان از طریق تداعی معانی و تقویت

حافظه و یادآوری کلمات می باشد.

پاسخ:

خرید کردن، مغازه، ترازو، فروشنده، خریدار و ...

<p>– تقویت مهارت‌های چهارگانه‌ی زبان‌آموزی</p> <p>– آشنایی با مشاهیر بزرگ علم و دانش</p> <p>– ایجاد نگرش و علاقه نسبت به دانش و دانشمندان</p> <p>– شناخت ابوعلی سینا به عنوان یک دانشمند مشهور ایرانی</p> <p>– آشنایی با حروف اضافه</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>آمocht، مداوا، امیرزاده، اصرار، طبیب، وانمود کرد، درگذشت</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– ببین و بگو : تصویر خوانی</p> <p>– نکته : حروف اضافه</p> <p>– بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت</p> <p>– فعالیت ویژه : پیدا کردن نام دو کتاب علمی و نام نویسنده‌ی آن</p> <p>– رونویسی</p> <p>– کامل کردن جمله‌ها (آشنایی با مشاغل)</p> <p>– کامل کردن جمله‌ها (با استفاده از حروف اضافه)</p> <p>– تغییر جمله‌ها (با استفاده از کلمات)</p> <p>– نگارش</p> <p>– تضمّن</p>
--

۴– فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی :

– تحقیق و مطالعه در مورد زندگی ابوعلی سینا

– اجرای یک نمایش در مورد متن درس

۵– روش تدریس پیشنهادی :

روش تلفیقی (روش پرسش و پاسخ، تکرار و تمرین...)، پیش‌سازمان‌دهنده، ایفای نقش

متن درس

هدف این درس آشنایی با زندگانی ابوعلی سینا می‌باشد. آشنا کردن دانش‌آموزان با زندگی چهره‌های درخشان، که هر یک در روزگار خود نقش به‌سزایی در پر بار کردن فرهنگ و تمدن ایران و جهان داشتند، از محورهای اصلی درس است. در این درس دانش‌آموز با مفاهیمی مانند آموختن، صرف کردن، مطالعه و یادگیری، مداوا کردن، اصرار داشتن، وانمود کردن و مفاهیم مستتر دیگر در درس آشنا می‌شود. دبیران محترم ضمن بحث و گفت‌وگو با دانش‌آموزان در مورد این مفاهیم، آن‌ها را به مرحله‌ی برسانند که خود به اهمیت به‌کارگیری این مفاهیم ترغیب شوند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱– علوم دینی و علوم پزشکی

۲– شفا و قانون

۳– لباس قصاب‌ها را پوشید و کاردی به دست گرفت تا او را بکشد ولی چون امیرزاده لاغر

بود دست نگه داشت تا او غذا بخورد و چاق شود.

۴– پاسخ فردی است.

ببین و بگو

نقطه‌ی مشترک این تصاویر آشنایی با شهر همدان می‌باشد.

تصویر ۱. شهر همدان تصویر ۲. آرامگاه ابوعلی سینا تصویر ۳. آرامگاه باباطاهر

نکته

در این بخش کاربرد حروف اضافه در جمله به صورت غیرمستقیم به دانش‌آموز آموزش داده

می‌شود.

حروف اضافه در جمله حرفی هستند که در ردیف نقش نماها قرار می‌گیرند. به این حروف متمم‌ساز می‌گویند. زیرا کلمه‌ی بعد از آن‌ها متمم است. می‌توان از دانش‌آموزان خواست تا متنی را بدون حروف اضافه بخوانند تا نقش و اهمیت حروف اضافه را دریابند.

۱- از ۳- با، به

۲- در ۴- برای

بگرد و پیدا کن

- صرف، مطالعه، اصرار، طبیبی، قصاب

- ابوعلی، علوم، علم، عمر، مطالعه، موضوع، معالجه، شروع، بعد

فعالیت ویژه

برای پیدا کردن دو کتاب علمی و نام بردن نویسنده‌ی آن‌ها دانش‌آموزان را راهنمایی کنید.

(ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و املا نویسی می‌باشد.

۲- هدف از این تمرین آشنایی بیشتر با مشاغل، تقویت مهارت نوشتن، مهارت کامل کردن

جمله و تعمیق اطلاعات عمومی و گسترش واژگان در رابطه با شناخت حوزه‌ی مشاغل می‌باشد.

پاسخ:

معلم، کارمند، شاعر، ورزشکار، آشپز، باغبان

۳- هدف آشنایی با حروف اضافه است.

پاسخ:

از - در - را - برای - که - با

۴- آشنایی با اجزای جمله و تقویت توانایی فهم معنایی کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و

شناخت ساختار نحوی جملات است.

پاسخ:

- محمد به بانک رفت.

- مریم از فروشگاه کیف خرید.

- معلم کتاب ریاضی را از اکرم گرفت.

- پدرم برای مأموریت به اصفهان رفت.

۵- هدف از این تمرین تقویت خوش نویسی، تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر خوش نویسی و تقویت رونویسی است.

۶- هدف از این تمرین تقویت گسترش حوزه‌ی واژگان از طریق تداعی معانی و تقویت حافظه و یادآوری کلمات است.

پاسخ:

کتاب، دانشمند، علم، همدان، معمار، پزشک و...

<p>– تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی – آشنایی با سعدی به عنوان یک شاعر مشهور ایرانی – علاقه‌مندی و ارج‌گذاری به شعر و شاعری – پرورش ذوق ادبی دانش‌آموزان – آشنایی با نظم و نثر</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>تحصیل، زیارت، افتخارات، احادیث، آرامگاه، پند و اندرز، حکیم، ناپسند، پرهیز، بهبوده، سعی، اندوخت، نادان</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سوالات تشریحی – بین و بگو : تصویر خوانی – نکته : آشنایی با شعر و نثر – بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت – فعالیت ویژه : تعریف یک حکایت از سعدی – با هم بخندیم – روان‌خوانی – رونویسی – کامل کردن جمله‌هایی با ضرب‌المثل‌ها – مقایسه‌ی شعر و نثر – نگارش – کلمات هم‌معنی – تضمّن با استفاده از تصویر</p>

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

برای گسترش واژگان با استفاده از پسوند «گاه»، تمرین زیر پیشنهاد می‌گردد مثال: آرامگاه، زیارت‌گاه و آشنایی بیش‌تر دانش‌آموزان با مکان‌های مختلف مانند دانشگاه، نمایشگاه، آرایشگاه، باشگاه

آرام + گاه ← آرامگاه
زیارت + گاه ← زیارت‌گاه

۵- روش تدریس پیشنهادی

پیش‌سازمان دهنده، تلفیقی

متن درس

در این درس دانش‌آموزان با یکی از شاعران نام‌آور ایرانی آشنا می‌شوند. روحیه‌ی علاقه‌مندی به جلوه‌های هنری و ادبی و ایجاد علاقه‌مندی به نویسندگان و شاعران از اهداف این درس می‌باشد. دبیران محترم در این درس در مورد مفاهیمی مانند اهل، ادامه‌ی تحصیل، زیارت، خاطرات، اشعار و هم‌چنین با مفاهیم مستتر در درس با دانش‌آموزان بحث و گفت‌وگو نمایند و آن‌ها را به مرحله‌ای برسانند که به کاربرد این مفاهیم ترغیب شوند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- سعدی

۲- بغداد

۳- بوستان و گلستان

۴- پاسخ انفرادی است.

ببین و بگو

مفهوم مشترک این تصاویر شهر شیراز می‌باشد.

۱- دروازه قرآن

۲- آرامگاه سعدی

۳- آرامگاه حافظ

نکته

دانش‌آموزان با نمونه‌ای از نثر و شعر آشنا می‌شوند.

بگرد و پیدا کن

۱- سه بار کلمه‌ی سفر تکرار شده.

۲- تحصیل، زیارت، افتخارات، ملی، احادیث، آرامگاه، پند و اندرز، حکیم، ناپسند، پرهیز،

بیهوده، سعی، اندوخت، نادان

فَعَالِیَّت وِیْزَه

دیران گرامی دانش‌آموزان را هدایت می‌کنند تا با مطالعه کتاب گلستان سعدی حکایتی را

انتخاب کرده و در کلاس بخوانند.

با هم بخندیم

هدف از باهم بخندیم ایجاد روحیه‌ی شاد و پر نشاط در دانش‌آموزان است. دانش‌آموزانی که

توانایی بیش‌تری برای گفتن لطیفه دارند با داوطلب شدن، آن لطیف را برای دانش‌آموزان کلاس تعریف کنند.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و املانویسی می‌باشد.

۲- جایگزینی کلمات مناسب در جملات است.

پاسخ:

- ادب، خوانی، نادانی، بیهوده

۳- هدف از این تمرین مقایسه‌ی نثر و شعر می‌باشد.

پاسخ: شعر

۴- هدف از این تمرین تقویت خوش‌نویسی، تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر خوش‌نویسی

و تقویت رونویسی است.

۵- هدف از این تمرین آشنایی بیش‌تر با کلمه‌های هم‌معنی و تقویت گسترش واژگان است.

پاسخ:

اشعار = شعرها اندوختن = جمع کردن، پس انداز کردن

بیهوده = بی‌فایده حکیم = دانشمند پند و اندرز = نصیحت

۶- هدف از این تمرین تقویت گسترش واژگان از طریق تداعی و تقویت حافظه و یادآوری

کلمات می‌باشد.

پاسخ:

سعدی، شاعر، شیراز، آرامگاه، شعر، نثر، بوستان، گلستان و ...

<p>– تقویت مهارت‌های چهارگانه‌ی زبان‌آموزی</p> <p>– آشنایی با شهر اصفهان</p> <p>– آشنایی با میراث تاریخی شهر اصفهان</p> <p>– آشنایی بیش‌تر با زیبایی‌های شهر اصفهان</p> <p>– ایجاد انگیزه برای دوست داشتن سرزمین آبا و اجدادی</p> <p>– به کارگیری افعال منفی در جمله‌ها</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>آبنما، عمارت، تحسین، صرف غذا، عظمت، گردشگران</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویر خوانی</p> <p>– نکته : آشنایی با افعال منفی</p> <p>– بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت</p> <p>– فعالیت ویژه : صحبت در مورد سفر و دیدنی‌های آن</p> <p>– با هم بخندیم</p> <p>– رونویسی</p> <p>– جمله‌نویسی همراه با تصویرخوانی</p> <p>– کامل کردن جدول</p> <p>– به کارگیری فعل منفی در جمله‌ها</p> <p>– نگارش</p> <p>– مقایسه‌ی تصاویر</p> <p>– تضمین</p>
--

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

از نمایش فیلم یا عکس در زمینه‌ی آثار و بناهای تاریخی اصفهان استفاده شود.

۵- روش تدریس پیشنهادی

نمایشی، تلفیقی، کارایی تیم

توجه: برای آموزش این درس:

در ابتدا می‌توان با نمایش فیلمی از شهر اصفهان آثار این شهر را برای شاگردان محسوس و ملموس تر کرد. سپس درس توسط چندتن از دانش‌آموزان خوانده شود. پس از آن معلّم با طرح سؤالاتی از دانش‌آموزان با ظرافت خاصی به موارد زیر اشاره می‌کند.

- ۱- دیدنی‌های شهر اصفهان است.
- ۲- صنایع دستی شهر اصفهان است.
- ۳- زیبایی‌های کاخ چهل ستون است.
- ۴- برای حفظ و نگهداری آثار تاریخی سعی و تلاش داشته باشیم.

متن درس

هدف از این درس آشنا کردن دانش‌آموزان با سرزمین پهناور ایران و یکی از شهرهای این سرزمین اصفهان و تقویّت حس علاقه‌مندی به میهن عزیز و جلوه‌های گوناگون آن می‌باشد. در این درس دانش‌آموزان با مکان‌های تاریخی و دیدنی مانند میدان نقش جهان، عمارت تاریخی عالی قاپو، مسجد تاریخی شیخ لطف‌ا...، بازار، پل تاریخی سی و سه پل، کاخ چهل ستون و... هم‌چنین با صنایع دستی این شهر آشنا می‌شوند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

- ۱- میدان نقش جهان، عمارت عالی قاپو، مسجد تاریخی شیخ لطف‌ا... و بازار
- ۲- خاتم کاری، مینیاتور، منبت کاری، قلم‌زنی، سفره‌های قلم‌کار و...
- ۳- رودخانه زاینده‌رود

۴- پاسخ انفرادی است.

ببین و بگو

مفهوم مشترک این تصاویر آشنایی با صنایع دستی اصفهان است.

۱- تصویری از یک تابلو منبت کاری شده.

۲- تصویری از یک سفره‌ی قلم کاری شده.

۳- تصویری از یک گلدان قلم‌زنی شده.

۴- تصویری از یک تابلوی مینیاتوری شده.

نکته

هدف به کارگیری افعال منفی در جمله‌ها می‌باشد.

۱- دیشب باران تند نمی‌بارید.

۲- فریده مسابقه را نبرد.

۳- همه‌ی شاگردان در کلاس نیستند.

بگرد و پیدا کن

۱- روزی، را، راهنمای، روز، رفتیم، روی، رودخانه

۲- اصفهان، من، دیدن، نقش جهان، میدان، هم‌چنین، مسافران

فعالیت ویژه

با هدایت دبیر گرامی دانش‌آموزان از جاهای دیدنی که دیدن کرده‌اند صحبت خواهند کرد.

با هم بخندیم

هدف از با هم بخندیم ایجاد روحیه‌ی شاد و پر نشاط در دانش‌آموزان است. دانش‌آموزانی که توانایی بیش‌تری برای گفتن لطیفه دارند با داوطلب شدن، آن لطیفه را برای دانش‌آموزان کلاس تعریف کنند.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و املا نویسی می‌باشد.

۲- هدف از این تمرین تقویت تصویرخوانی، تصویرنویسی و تقویت مهارت نوشتن (نگارش

خلاق) می‌باشد.

پاسخ:

تصویر اول: پل سی و سه پل
تصویر دوم: کاخ چهل ستون
تصویر سوم: مسجد شیخ لطف الله
تصویر چهارم: میدان نقش جهان
۳- هدف از این تمرین به خاطر آوردن جاهای دیدنی، صنایع دستی و سوغات شهر اصفهان می باشد.
پاسخ:

نام پل	نام مسجد	جای دیدنی	صنایع دستی	سوغات
سی و سه پل	شیخ لطف الله	عمارت عالی قاپو	منبت کاری	گز
پل خواجه		میدان نقش جهان	قلم زنی	سوهان
		کاخ چهل ستون	خاتم کاری	صنایع دستی
		منار جنبان	مینیاتور	
		باغ پرندگان	سفره های قلم کار	

۴- هدف از این تمرین تقویت مهارت تبدیل فعل مثبت به منفی است.

پاسخ:

محسن فردا به تهران نمی رود.

۱- هوا گرم نیست.

۲- ما به اصفهان نرفتیم.

۵- هدف از این تمرین تقویت خوش نویسی، تقویت روحیه ی علاقه مندی به هنر خوش نویسی

و تقویت رونویسی است.

۶- هدف از این تمرین تقویت مهارت تصویرخوانی، تقویت مهارت مقایسه و طبقه بندی و

مهارت قیاس صحیح و خوب دیدن و تقویت مهارت مشاهده ی دقیق است.

پاسخ:

پاسخ فردی است.

۷- هدف از این تمرین تقویت و گسترش واژگان از طریق تداعی و تقویت حافظه و یادآوری

کلمات می باشد.

پاسخ:

اصفهان، آب نما، درشکه، عمارت عالی قاپو، مسجد شیخ لطف الله، آثار تاریخی

<p>– تقویّت مهارت چهارگانه‌ی زبان‌آموزی</p> <p>– آشنایی بیش‌تر با آداب و رسوم ملی</p> <p>– آشنایی با برخی از مراسم ملی از قبیل عید نوروز، سفره‌ی هفت‌سین، زیارت، آرامگاه شهیدان و درگذشتگان، دید و بازدید</p> <p>– آشنایی با صفت</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>برمی‌خیزید، اعیاد، تحویل سال، استقبال، شادکامی</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویرخوانی</p> <p>– نکته : آشنایی با صفت و مضاف‌الیه</p> <p>– بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت</p> <p>– فعالیت ویژه : گفت و گو</p> <p>– رونویسی</p> <p>– جمله‌نویسی همراه با تصویرخوانی</p> <p>– مرتب کردن</p> <p>– واژه‌آموزی (با استفاده از مضاف‌الیه و صفت)</p> <p>– نگارش</p> <p>– تضمّن</p>

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی :

تهیه‌ی وسایل سفره‌ی هفت سین و چیدن سفره‌ی هفت سین در کلاس

۵- روش تدریس پیشنهادی :

کارایی تیم، روش تلفیقی، پیش‌سازمان دهنده

متن درس

در این درس بهار و عید نوروز به دانش‌آموزان معرفی می‌شود. دبیران گرامی در این درس دانش‌آموزان را با مفاهیمی مانند خواب زمستانی، سال نو، نوروز، هفت‌سین، برکت، روشنایی، دید و بازدید، زیارت و مفاهیم مستتر آشنا می‌کنند و در مورد آن‌ها بحث و گفت‌وگو می‌نمایند تا دانش‌آموزان جهت شرکت در مراسم عید نوروز و انجام آداب و رسوم آن ترغیب شوند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- نوروز

۲- نشانه‌هایی از ایمان، پاکی، سرسبزی، زندگی، برکت، روشنایی و شادکامی به همراه دارد.

۳- مردم در عید نوروز لباس نو می‌پوشند و برای دید و بازدید به دیدار یکدیگر می‌روند. غصه‌ها

را دور می‌ریزند، به استقبال شادی و به زیارت آرامگاه شهیدان و درگذشتگان خود می‌روند.

۴- پاسخ انفرادی است.

ببین و بگو

مفهوم مشترک این تصاویر آشنایی با عید نوروز است.

۱- تصویری از خانه تکانی

۲- تصویری از خرید لباس

۳- تصویری از سفره‌ی هفت سین

۴- تصویری از تحویل سال نو و هدیه دادن به همدیگر

نکته

موصوف و صفت با مضاف و مضاف الیه

گاه دربارہی اسمی برای آن که شنونده آن را بہتر بشناسد توضیحی می‌دهیم، اگر این توضیح در قالب کلمہ بیاید و حالت یا چگونگی اسم را بیان کند. «صفت» نام دارد و اسمی کہ همراه آن است «موصوف» خوانده می‌شود. بہ جز صفت‌های پیشین، صفت‌ها بہ دنبال موصوف می‌آیند.

<u>در</u>	<u>بزرگ</u>	<u>در</u>	<u>باغ</u>
موصوف	صفت	مضاف	مضاف الیه

مضاف الیه همیشه اسم یا جانشین اسم است اما در ترکیب‌های وصفی یک جزء حتماً صفت است. صفت جمع بسته نمی‌شود اما مضاف الیه را می‌توان جمع بست.

<u>گل</u>	<u>زرد</u>	-	<u>گل</u>	<u>زیبا</u>	-	<u>گل</u>	<u>زہرا</u>	-	<u>گل</u>	<u>درخت</u>
موصوف	صفت		موصوف	صفت		مضاف	مضاف الیه		مضاف	مضاف الیه

<u>روز</u>	<u>خوب</u>	-	<u>روز</u>	<u>بارانی</u>	-	<u>روز</u>	<u>شنبه</u>	-	<u>روز</u>	<u>عید</u>
موصوف	صفت		موصوف	صفت		مضاف	مضاف الیه		مضاف	مضاف الیه

بگرد و پیدا کن

- پوسترها، باغ‌ها، دشت‌ها، کشتزارها، رودها، ایرانی‌ها، بزرگ‌ترها، کوچک‌ترها
- قدیمی‌ترین، قشنگ‌ترین، کوچک‌تر، بزرگ‌تر، زیباتر، قشنگ‌تر

فعالیت ویژه

با هدایت دبیرگرمی دانش‌آموزان با چگونگی برگزاری عید نوروز در کلاس با ہم گفت‌وگو می‌کنند.

(ب) بنویسیم

- ۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و املانویسی می‌باشد.
- ۲- هدف از این تمرین تقویت تصویرخوانی، تصویرنویسی و تقویت مهارت نوشتن (نگارش خلاق) می‌باشد.

۳- هدف از این تمرین توانایی مرتب کردن اجزای بہ ہم ریخته جملات، تقویت توانایی فهم معنایی کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و شناخت ساختار نحوی جمله‌ها است. دانش‌آموز باید بتواند ارتباط منطقی بین کلمات برقرار کند تا بہ نوعی جمله‌ی ساخته شده از نظر دستوری و معنایی درست باشد.

پاسخ:

۱- بهار در راه است.

۲- مردم کنار سفره‌ی هفت‌سین می‌نشینند.

۳- هدف از این تمرین گسترش واژگان می‌باشد.

۴- نگارش

۵- تَصَمَّن

پاسخ:

شادی، سفره‌ی هفت‌سین، بهار، سرسبزی، سیزده بدر، فروردین، آجیل و شیرینی

<p>– تقویّت مهارت چهارگانه‌ی زبان‌آموزی</p> <p>– آشنایی با یک وسیله‌ی ارتباطی</p> <p>– آشنایی با سیر تکاملی رایانه (از چرتکه تا رایانه)</p> <p>– دانستن برخی از کاربردهای رایانه برای تسهیل زندگی و برقراری ارتباط مؤثر جهانی</p> <p>– علاقه‌مندی به کارگیری رایانه در زندگی</p> <p>– آشنایی با شناسه‌های فعل (مفرد و جمع)</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>رایانه ، شگفت‌انگیز، سریع‌تر، مشاغل، اختراعات، اکتشافات</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سوالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویر خوانی</p> <p>– نکته : صرف فعل از نظر شخص و عدد</p> <p>– بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت</p> <p>– فعالیت ویژه : کشیدن نقاشی</p> <p>– با هم بخندیم</p> <p>– رونویسی</p> <p>– جمله‌سازی</p> <p>– مشخص کردن جمله‌های درست و نادرست</p> <p>– کامل کردن</p> <p>– نگارش</p> <p>– تضمّن</p>

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

بہتر است این درس در کلاس کامپیوتر (رایانه) ارائه شود. در غیر این صورت یک کامپیوتر به کلاس آورده شود و دانش‌آموزان از نزدیک با کار آن آشنا شوند.

به ساخت این کلمه‌ها توجه کنید.

یارانه ← یار + انه

ماہانہ ← ماہ + انه

۵- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی، پیش‌سازمان دهنده

متن درس

در این درس، دانش‌آموزان با یکی از وسایل ارتباطی آشنا می‌شوند. از طریق رایانه می‌توان با بقیه‌ی مناطق جهان ارتباط برقرار کرد. استفاده از رایانه و اینترنت زندگی را تسهیل می‌کند و باعث صرفه‌جویی در وقت می‌شود. در این درس، سیر تکاملی رایانه (از چرتکه تا رایانه) توضیح داده شده است. آشنایی دانش‌آموزان با این ابزار موجب تقویت توانایی، پیش‌بینی آینده، تقویت روحیه‌ی جست‌وجو و تقویت تفکر خلاق خواهد شد. دانش‌آموزان در این درس با مفاهیمی مانند کنجکاو، شگفت‌انگیز، اختراع، شمارش، گوناگون، اینترنت، و مفاهیم مستتر در درس آشنا شده و در مورد آن‌ها بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

پاسخ فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- رایانه

۲- چرتکه

۳- کارها را سریع‌تر انجام دهیم. مسئله‌های گوناگون را حل کنیم، نامه بنویسیم، کتاب و روزنامه

بخوانیم، نقاشی بکشیم، فعالیت‌های مفید و سرگرم‌کننده‌ای انجام دهیم و خبرها و اطلاعات لازم را به دست بیاوریم.

ببین و بگو

- مفهوم مشترک این تصاویر آشنایی با رایانه و کاربرد آن می‌باشد.
- ۱- تصویر یک کامپیوتر و نوجوانی که در حال تایپ نامه است.
 - ۲- تصویر یک کامپیوتر و نوجوانی که در حال بازی است.
 - ۳- تصویر یک کامپیوتر و نوجوانی که در حال کشیدن نقاشی است.
 - ۴- تصویر یک کامپیوتر و نوجوانی که در حال دیدن فیلم یا کارتون است.

نکته

توجه: هدف از این تمرین آموزش صرف فعل از نظر شخصی و عدد (مفرد و جمع) است. هر فعل همیشه دارای یک شناسه است. شناسه، نشانه‌ی فعل است و همانند نهاد، شخصی و شمار فعل را معین می‌کند مثل «د» در کلمه‌ی «می‌کند»، به همین دلیل، شناسه را «نهاد پیوسته» می‌نامیم. شناسه‌ی فعل معمولاً در شمار «مفرد و جمع» با نهاد جدا مطابقت دارد. یعنی، در جمله‌ی «زهرا می‌رود» زهرا مفرد است و شناسه به صورت «د» مفرد آمده و در جمله‌ی «بچه‌ها می‌روند»، بچه‌ها جمع است و شناسه هم به شکل «ند» جمع آمده است.

شناسه بخش پایانی صورت فعل است؛ برای مثال:

اول شخص مفرد	دوم شخص مفرد	سوم شخص مفرد	اول شخص جمع	دوم شخص جمع	سوم شخص جمع
مَ	ی	د	یم	ید	ند

چنان‌چه در جدول مشاهده می‌شود در آخر همه‌ی فعل‌ها جزئی آمده است که شناسه نام دارد و شخص هر فعل را معین می‌کند. شناسه همیشه همراه فعل می‌آید و همان‌طور که اشاره شده شش تا است.

هرگاه نهاد کلمه «من» باشد شناسه‌ی فعل «م» است و هرگاه نهاد کلمه «ما» باشد شناسه فعل «یم» است، به این ترتیب، کلمات «تو، او، شما و ایشان» نیز در صورت نهاد بودن شناسه‌ی خاص خود را دارند.

من مَ	ما یم
تو ی	شما ید
او د	ایشان ند

بگرد و پیدا کن

- شگفت‌انگیز، شمارش، شاید، شما، شنیده، شبکه، شد
- شاید شما کلمه‌ی «اینترنت» را شنیده باشید.
- با رایانه می‌توان به شبکه‌ی اینترنت وارد شد.
- هر کسی در خانه‌ی خود می‌تواند با استفاده از اینترنت، اطلاعات مورد نظر خود را در زمینه‌های مختلف آموزشی، هنری، ورزشی، پزشکی و ... به دست آورد.

فعالیت ویژه

دبیران گرامی دانش‌آموزان را به کنار رایانه برده بعد از آموزش از آن‌ها بخواهند تا هر کدام در رایانه یک نقاشی بکشند.

با هم بخندیم

توجه: هدف از با هم بخندیم ایجاد روحیه‌ی شاد و پرنشاط در دانش‌آموزان است. دانش‌آموزانی که توانایی بیش‌تری برای گفتن لطیفه دارند با داوطلب شدن، آن لطیفه را برای دانش‌آموزان کلاس تعریف کنند.

ب) بنویسیم

- ۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و املا نویسی می‌باشد.
- ۲- هدف از این تمرین، تقویت املا و جمله‌سازی است.
- ۳- این فعالیت از کتاب بنویسیم مشتمل بر جمله‌هایی است که برخی از این جمله‌ها از نظر معنایی درست و برخی دیگر نادرست هستند. برخی از آن‌ها در ارتباط با متن درس است و برخی دیگر به اطلاعات عمومی دانش‌آموزان مربوط می‌شود.

پاسخ:

- درست

- غلط

- درست

- درست

- غلط

۴- هدف از این تمرین توسعه و تعمیق آموخته‌های دانش‌آموزان درباره‌ی صرف فعل است.

پاسخ:

می‌کنم، می‌دهد، می‌کند، می‌نویسد.

۵- هدف از این تمرین تقویت خوش‌نویسی، تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر خوش‌نویسی

و تقویت رونویسی است.

۶- هدف از این تمرین تقویت و گسترش واژگان از طریق تداعی و تقویت حافظه و یادآوری

کلمات می‌باشد.

پاسخ:

اینترنت، مانیتور، سی‌دی، بازی، موس و ...

<p>– تقویت مهارت‌های چهارگانه‌ی زبان‌آموزی</p> <p>– گسترش حوزه‌ی اطلاعات دانش‌آموزان در مورد ارتباطات</p> <p>– آشنایی با وسایل ارتباطی قدیمی</p> <p>– آشنایی با وسایل مورد نیاز برای ارتباط</p> <p>– آشنایی با وسایل ارتباط جمعی</p> <p>– علاقه‌مندی به وسایل ارتباطی</p> <p>– کلمه‌سازی با استفاده از ترکیب یک کلمه‌ی معنادار با پسوند «گی» (گ + ی)</p>	<p>۱– اهداف درس</p>
<p>ردّ و بدل، می‌افزاییم، ارسال</p>	<p>۲– کلمات جدید</p>

۳– فهرست فعالیت‌های بخوانیم و بنویسیم

<p>– درک و دریافت : سؤالات تشریحی</p> <p>– بین و بگو : تصویرخوانی</p> <p>– نکته : کلمه‌سازی با پسوند «گی»</p> <p>– بگرد و پیدا کن : تمرکز و دقت</p> <p>– فعالیت ویژه : پیدا کردن تصاویری از چند وسیله‌ی ارتباط جمعی</p> <p>– چیستان</p> <p>– روان‌خوانی</p> <p>– رونویسی</p> <p>– کامل کردن</p> <p>– مرتب کردن</p> <p>– واژه‌آموزی</p> <p>– نگارش</p> <p>– هم‌معنی</p> <p>– تضمّن</p>

۴- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

فیلم مناسبی از وسایل ارتباطی در کلاس به نمایش گذاشته شود.

۵- روش تدریس پیشنهادی

پیش سازمان دهنده، روش تلفیقی

متن درس

منظور اساسی این درس آشنایی دانش‌آموزان با مفهوم ارتباطات و آشنایی آنان با وسایل ارتباط جمعی و چگونگی برقراری ارتباط می‌باشد. توصیه می‌شود از طریق تصویر، بحث و گفت‌وگو و با توضیحات لازم دانش‌آموزان را با مفهوم ارتباطات آشنا کنید.

در این درس دانش‌آموز با مفاهیمی چون ارتباطات، فرستنده، گیرنده، اطلاع‌رسانی، ارتباط جمعی و مفاهیم مستتر دیگر در این درس آشنا می‌شود.

انتظار می‌رود دبیران گرامی با هدایت خود و بحث و گفت‌وگو با دانش‌آموزان آن‌ها را با این مفاهیم آشنا کنند.

بررسی فعالیت‌های کتاب

الف) بخوانیم

درک و دریافت

۱- یعنی ردّ و بدل کردن اطلاعات و دانش

۲- استفاده از کلمات و تصاویر

۳- کتاب، نامه، تلفن، روزنامه، رادیو، تلویزیون، کامپیوتر (رایانه) و ...

۴- پاسخ انفرادی است.

ببین و بگو

توجه: مفهوم مشترک این تصاویر ارتباطات می‌باشد.

۱- تصویر میز گردی که چند دانش‌آموز در حال گفت‌وگو با یکدیگر هستند.

۲- تصویر یک دستگاه فاکس همراه با یک دستگاه تلفن

۳- تصویر یک دستگاه تلفن

۴- تصویر یک دستگاه کامپیوتر

نکته

توجه: کلمه‌سازی با پسوند «گی» (گ + ی)

لازم به توضیح است، جهت گسترش واژگان و تولید واژه‌های جدید، از توانایی زبان فارسی استفاده می‌کنیم. پسوندها از مواردی هستند که برای گسترش واژگان مورد استفاده قرار می‌گیرند. در این فعالیت واژه‌سازی با پسوند «گی» مورد نظر است. لازم به ذکر است «گی» از «گ» صامت میانجی + «ی» مصدری تشکیل شده است. پیشنهاد می‌شود کارت‌هایی تهیه کنید که روی یکی از آن‌ها پسوند «گی» و بقیه کلماتی مانند همیشه، بچه، همه، نماینده، زنده، راننده و... نوشته شده باشد. یکی از دانش‌آموزان کارت «گی» و دانش‌آموزان دیگر به ترتیب کلمات همیشه، بچه، همه، نماینده، زنده، راننده و... در دستشان باشد این دانش‌آموزان به دانش‌آموزی که کارت «گی» دارد نزدیک شوند و هرکدام عنوان روی کارت را بگویند بعد دست‌هایشان را به هم بدهند و کلمه را با پسوند «گی» هر دو با هم بگویند، آموزگار کارتی که روی آن کلمه‌ی مورد نظر با پسوند «گی» به طور کامل نوشته را روی تابلو نصب کند.

توجه: کلمات مختوم به مصوت — هنگامی که مصوت «ی» به آن‌ها افزوده شود (تشنه — ی) برای سهولت تلفظ از صامت میانجی «گ» استفاده می‌کنیم و «ه» آخر شکل تغییر شکل به — غیر آخر تبدیل می‌شود.

تشنه + ی ← تشنگی

بگرد و پیدا کن

— ارتباط، ارتباطات، اطلاعات، مطالعه، ارتباطی، به طوری، طریق، اطلاع

— آن وقت خواهیم دید همه‌ی پیشرفت‌های علمی، پزشکی، ورزشی و... را از برقراری ارتباطات خوب خود داریم.

فعالیت ویژه

با هدایت دبیران محترم دانش‌آموزان تصویر چند وسیله‌ای ارتباط جمعی را پیدا کرده و در جاهای خالی خواهند چسباند.

ب) بنویسیم

۱- هدف از این تمرین تقویت مهارت رونویسی و املا نویسی می‌باشد.

۲- هدف از این تمرین مهارت جمله‌نویسی و آشنایی غیرمستقیم با ترتیب اجرای جمله و کامل کردن جاهای خالی می‌باشد.

پاسخ:

ما
تو شما
او آن‌ها، ایشان

۳- هدف از این تمرین توانای مرتب کردن اجزای به هم ریخته‌ی جملات، تقویت توانایی فهم معنایی کلمات و ایجاد ارتباط بین آن‌ها و شناخت ساختار نحوی جمله‌هاست. دانش‌آموز باید بتواند ارتباط منطقی بین کلمات برقرار کند تا به نوعی جمله‌ی ساخته شده از نظر دستوری و معنایی درست باشد.

پاسخ:

- رادیو یکی از وسایل ارتباط جمعی است.

- ما برای زندگی کردن به یکدیگر نیاز داریم.

۴- هدف واژه‌آموزی با استفاده از ترکیب یک کلمه‌ی معنادار با پسوند «گی» است.

پاسخ:

گویندگی، ریسندگی، بافندگی، بندگی

۵- نگارش: هدف از این تمرین تقویت خوش‌نویسی، تقویت روحیه‌ی علاقه‌مندی به هنر

خوش‌نویسی و تقویت رونویسی است.

۶- هم معنی: هدف از این تمرین واژه‌آموزی از طریق استفاده از کلمات هم معنی و تقویت

مهارت نوشتن می‌باشد.

پاسخ:

دوران = زمان طریق = راه و روش شادکامی = خوشحالی - شادمانی = استقبال = پیشواز

۷- تضمن یا تداعی معانی: هدف از این تمرین تقویت و گسترش واژگان از طریق تداعی و

تقویت حافظه و یادآوری کلمات می‌باشد.

پاسخ:

رادیو، تلویزیون، روزنامه، نامه، کامپیوتر و...

درس : دوازدهم

عنوان درس : نیایش

۱- اهداف درس	- تقویّت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی - تقویّت روحیه تقرب جستن به خداوند - تقویّت روحیه کمک خواستن از خداوند
۲- کلمات جدید	یاری‌مان‌کن، سعادت، نصیب

۳- فعالیت‌ها و تمرین‌های پیشنهادی

بهتر است این درس به صورت گروهی هم خوانی شود.

۴- روش تدریس پیشنهادی

روش تلفیقی

منابع

- ۱- آقا زاده، محرم، راهنمای روش‌های نوین تدریس، تهران، انتشارات آبیژ، ۱۳۸۵.
- ۲- راهنمای عملی برنامه‌ریزی درسی، تهران، انتشارات آبیژ، ۱۳۸۵.
- ۳- راهنمای برنامه درسی فارسی، تهران، ۱۳۸۵.
- ۴- کتاب معلّم (راهنمای تدریس فارسی بخوانیم و بنویسیم) سال‌های دوم، سوم، چهارم و پنجم دبستان، تهران، ۱۳۸۵.
- ۵- کتاب معلّم (راهنمای تدریس فارسی اوّل متوسطه)، ۱۳۸۴.
- ۶- سیف، علی‌اکبر، سنجش فرایند و فرآورده‌های یادگیری، تهران، انتشارات دوران، ۱۳۸۴.
- ۷- روان‌شناسی پرورشی، تهران، انتشارات آگاه، ۱۳۸۵.
- ۸- شعبانی، حسن، مهارت‌های آموزشی و پرورشی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۷۴.
- ۹- حاجی اسحاق، سهیلا، الگوی تفکر استقرایی، تهران، انتشارات میهن‌نو، ۱۳۸۵.
- ۱۰- رشتچی، مژگان، شهرتاش، فرزانه (مترجمان)، ارزش‌یابی دانش‌آموز، تهران، نشر شهر تاش، ۱۳۸۴.
- ۱۱- رونقی، سیمین، خان‌جانی، زینب، اختلالات یادگیری و تحولی، تهران، انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور، ۱۳۷۷.
- ۱۲- قاسم‌پور مقدم، حسین، مجله رشد ادب فارسی، شماره (۵۷-۴۳)، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
- ۱۳- قاسم‌پور مقدم و دیگران، روش‌های نوین یاددهی یادگیری، انتشارات فرتاب، ۱۳۸۸.
- ۱۴- ملکی، حسن، برنامه‌ریزی درسی (راهنمای عملی)، تهران، انتشارات پیام اندیشه، ۱۳۸۲.
- ۱۵- تدریس در کودکان، تهران، انتشارات آبیژ، ۱۳۸۶.

